

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniae Agrippinae, 1712

Dubium VI. Quæ scientia & prudentia requiratur in Confessario.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42433

imposuisti, quam prævides omittendam cum periculo peccati gravis, non potes ei minorem imponere, nisi petita veniâ loquendi, alioquin violas sigillum.

1785. §. 12. Rectè docent *Suar. Vasq. Lugo d. 2. à n. 57. Confessarium*, licèt culpabiliter commiserit errorem vel defectum, non teneri, per se loquendo, ad ejusmodi admonitionem pro corrigendo, quando timetur scandalum aut detrimentum grave proprium vel alienum; item si sequeretur gravis offensio poenitentis, uti habent *Con Bonac. Spor. n. 610. imò Aversa & Burgh. cent. 2. cas. 60.* putant ob solam confusionem & infamiam apud poenitentem subeundam excusari Confessarium, dummodo probabiliter putet poenitentem adhuc semel rite confessurum, uti n. 1774. insinuatum est.

1786.

D U B I U M VI.

Quæ scientia & prudentia requiratur in Confessario.

» **R** Esp. I. Ut Sacerdos rite absolvat, debet,
 » quantum moraliter fieri potest, omnia
 » peccata poenitentis intelligere, quia alioquin
 » frustra teneretur recensere. *Unde resolves,*
 » I. Peccat, qui absolvit eum, cujus peccata
 » per negligentiam non satis intellexit; quia fert
 » sententiâ incognitâ causâ: Validam nihomi-
 » nus esse absolutionem. sive propter somnum,
 » &c. ut dictum suprâ c. 1. *dub. 3. a. 4.* sive propter
 » cantum, vel linguam impeditam poenitentis,
 » (sine hujus tamen culpa) aliqua non intel-
 »lexerit, docet *Dia. p. 3. t. 4. R. 109. & p. 4. t. 4. R.*

198. Item *Lay. l. 5. tr. 6 c. 9. ex Henr. Suar. Sylv. Merc. in 3. p. eò quòd essentia & effectus Sacramenti consistere possit absque integra & specifica peccatorum explicatione, si sine culpa pœnitentis omittantur v. Dia. ll. cc.*

II. Si tamen pœnitens post confessionem intelligat unum vel plura mortalia non fuisse intellecta, debet ea repetere in sequenti confessione, siue apud eundem, siue alium Confessarium. *Lay. Dia l. c. 1*

III. Confessarius absolvens ex ignorantia, quem absolvere non poterat, dupliciter peccat; nimirum ignorantiam eorum, quæ ad officium suum spectant; & indebitè absolvendo. *Tan. in 1. 2. d. 4. q. 9. d. 1. n. 12. Lug. d. 16. n. 185.*

Resp. II. Ut Confessarius validè absolvat, requiritur & sufficit cognoscere peccata, saltem sub confusa ratione peccati. Ut verò licet, requiritur ea scientia, ut possit ferre prudens iudicium in hoc foro, ideoque scire debet, 1. Quæ sint mortalia, quæ venialia, saltem ex genere suo. 2. Species & circumstantias necessariò explicandas. 3. Spectantia ad restitutionem bonorum & famæ. 4. Casus reservatos & excommunicationes, saltem communiore. 5. Censuras & irregularitates communiore, pro Sacerdotibus. 6. Requisita in pœnitente ad bonam dispositionem. 7. Remedia peccatis opportuna. Circa quæ omnia notantur hæc tria:

Primò, sufficere, si ea sciat mediocriter, ita ut saltem norit prudenter de omnibus dubitare, & doctiores se vel libros consulere.

Secundò, majorem minoremve requiri ac-

»sufficere scientiam, pro diversitate locorum
 »& poenitentium, *Bon. d. 5. q. 7. p. 4. §. 2.*

» Tertio graviter peccare, tum eum, qui sine
 »sufficienti scientia huic muneri se ingerit; tum
 »eum, qui talem sine necessitate constituit, aut,
 »cum possit corrigere, tolerat, *Laym. c. 13. Bon.*
 »*l. c. Lugo, Unde resolves:*

» I. Si poenitens advertat Sacerdotem non
 »percipere peccati gravitatem, tenetur illum
 »monere se peccasse mortaliter.

» II. Qui sciens prudens confitetur ei, quem
 »scit suam conscientiam dijudicare, non posse,
 »tenetur confessionem repetere, apud peritio-
 »rem, quia graviter peccavit sic confitendo.

» Resp. III. Prudentia requiritur, tum in in-
 »structione, monitione, curatione poenitentis,
 »tum in interrogatione. Et quidem si pruden-
 »ter judicet integre esse confessum, v. g. qui
 »bene instructus potest & solet adhibere dili-
 »gentiam debitam, non tenetur quicquam in-
 »terrogare; aliàs tenetur, ut habet communis
 »(*Dia. tamen p. 2. t. 15. R. 7. ex Nav. & Valero ne*
 »gat esse mortale, non examinare aliquam cir-
 »cumstantiam ex oblivione, *vid. etiam Lugo. d.*
 »22.) quia tanquam Judex debet curare inte-
 »gritatem judicii, & tanquam medicus, ut mor-
 »bi & vulnera perfectè detegantur: cavendo
 »interim, *Primò.* Ne examen sit curiosum, de
 »non necessariis, unde Confessarii existimatio
 »Sacramenti dignitas, & poenitentis profectus
 »minuatur. *Secundò.* Ne sit indiscretum, ut v. g.
 »de iis, quæ moraliter certum est à tali non so-
 »lere committi; vel ex quibus discat peccare
 »poenitens; vel de inverecundis inverecundè,
 »vel de numero nimis anxie, si ex dictis proba-
 »bilitate

biliter æstimari possit. *Tertio*. Ne sit intempe-
 stivum; & sinatur prius se explicare, quantum
 potest, ne importunitate terreatur. Quod verò
 quidam monent, expedire, ut poenitens inter-
 confitendum non interrumpatur, *Id Lug. nu.*
15. universim non probat, præsertim, si con-
 fessio non sit brevis, quia facillè aliqua exci-
 dunt memoriâ. *Unde resolves:*

I. Si Sacerdos advertat, poenitentem, etiam
 post sufficientem diligentiam peccatum ali-
 quod aut circumstantiam necessariam omit-
 tere, probabilius ac verius est, per se loquen-
 do, teneri interrogare, etsi neget *Sa. V. Confes-*
for, & Medin. docens, si diligenter examinâtâ
 conscientia unius sit oblitus, non teneri Con-
 fessarium illud revocare in memoriâ, nisi
 cedat in damnum proximi, quod *Vasq. q. 93.*
dub. 7. n. 3. videtur dicere esse probabile, verum
 alii rejiciunt, *vid. Lug. sect. 2.*

II. Etsi Confessarius, cui evidenter constat
 peccatum poenitentis, quod tamen ipse negat,
 non debeat illum absolvere, quando verò ex
 aliorum relatione vel suspitione id habet,
 standum sit poenitentis confessione, cum in
 hoc foro, tam pro quàm contra se fides ha-
 beat: *Suar. to. 4. d. 32. f. 3. Fag. p. 2. l. 6. C. 4. n. 38.*
 citati à *Dia. p. 3. t. 4. R. 105.* in utroque tamen
 casu prudentis Confessarii est, 1. Cautè & à
 longè, tum proprius interrogare. 2. Si nihilo-
 minus neget, prudenter judicare, an non po-
 tuerit oblivisci vel confessus esse alteri, vel
 putare non esse peccatum, vel simili de causa
 excusari, ita ut debeat absolvi, *Dia. l. c. ex Syl.*
Nav. Tol. & c. 3. Si peccatum illud norit ex con-
 fessione complicitis, non uti illâ scientiâ, nisi in

Vuu 5

genere

1753

»genere quærendo, an non aliud conscientiam
 »graver, & excitando ad majorem contritio-
 »nem, ob periculum indirectæ revelationis
 »etsi complex dederit veniam, ob periculum
 »scandali, v. *Lay. t. 14.*

» III. Interrogationes in materia castitatis,
 »debent esse pauca & cautæ, ne vel occasionem
 »det investigandi aut traducendi confessionis,
 »aut ignorantem doceat, aut offendat, aut se
 »vel illum periculo exponat. Ac si hæc timeat,
 »potius pati debet aliquid deesse integritatis
 »materiali. Et quidem si in hac materia negan-
 »tur cogitationes, non opus est progredi ad o-
 »pera: rudiores tamen cogitationes negant,
 »verba & opera rogati fatentur, quod illas non
 »æquè agnoscant aut advertant. v. *Laym. hic cap.*
 »13. *Kon. d. 7. du. 7. Dian. p. 3. t. 4. R. 99.*

A D D E N D A.

1787. **Q**uest. 257. *Quid præterea notandum sit circa
 scientiam & alias virtutes in Confessario requi-
 sitas. R. seqq. §. 1. Scientia summa non requiri-
 tur, imò per accidens sæpe est minùs utilis quàm
 mediocris conjuncta cum naturali judicio &
 praxi, qui enim ita subtiliter volunt omnia re-
 vocare ad apices theologicos, sæpe seipos &
 alios implicant scrupulis aliisque difficultati-
 bus: unde præstat hic se accommodare ad u-
 sum Ecclesiæ & aliorum prudentum Confessa-
 riorum. Notatque rectè *Arr. d. 43. n. 2. contra*
Tann. d. 6. q. 9. n. 96. majorem scientiam requiri
*ad audiendas confessiones hominum indocto-
 rum quàm doctorum, quia hi possunt suas ipsi*
actiones distinguere & obligationes cogno-
scere. §. 2.*

§. 2. Putant *Llamas & Stoz* l. 2. n. 16. ad hoc 1788.
munus satis doctos esse illos, qui integram
Summam casuum diligenter legerint vel atten-
tè audierint explicari. Quòd si quis de seipso
dubitet, sistat se Examinatoribus ab Episcopo
vel Superiore constitutis, qui si eum satis scire
judicent, potest acquiescere, & cum fiducia in
Deum aggredi functionem, quamvis omnium
maximam & gravissimam, *Stoz* suprà, *Spor.*
num. 787.

§. 3. Ante omnia tenentur Confessarii o- 1789.
mnes accuratissimè scire, imprimis quomodo
ex propriis motivis eliciendi sint actus fidei,
spei, charitatis, attritionis, contritionis, debent
enim sæpissime pœnitentibus præire in illos
actus. Motiva fidei, spei & charitatis explicavi
in l. 2. à n. 30. 118. 146. ubi etiam ostendi mo-
dum practicè inducendi ad illos actus. Motiva
attritionis & contritionis explicavi hìc à num.
722. 736. ubi etiam à n. 1723. ostendi modum
practicè inducendi ad illos actus. Deinde etiam
accuratè scire debent Confessarii, quando nam
& quænam peccata distinguantur numero &
specie, uti etiam fusè explicavi hìc à num. 922.
& 946.

§. 4. Debet Confessarius hìc & nunc in praxi 1790.
habere reflexionem ad principia universalia,
quæ didicit, videndo an rectè applicet, & sæpe
interrogare alios doctiores & expertos. Quan-
tumcunque autem se doctum esse quis putet,
non expedit tamen ex tempore statim resolve-
re implicatos casus, præsertim qui impedimen-
ta Matrimonii, simoniam vel restitutionem
concernunt, sed dicendum pœnitenti, ut det
tempus considerandi, sic enim cavebuntur er-
rones,

rores, qui sæpe fiunt, & pœnitens ipse postea melius acquiescet, cum alioqui sæpe adhuc maneant scrupuli, si ita subito & non datis rationibus fiat resolutio: quæ admonitio, inquit *Tann. n. 95.* est præsertim indoctis Confessariis maximè necessaria, qui eò confidentiùs quandoque à quibuscunque absolvunt & in quibuscunque dispensant, quò ob imperitiam minùs dubitare nõrunt.

1791. §. 5. Rectè notat *Gob. t. 7. n. 321.* Confessarium debere scire sententias plures, quæ verè probabiles sunt, circa materias morales, eò quòd sæpe, ubi non agitur de valore Sacramenti, non possit nec expediat pœnitentes dirigere secundùm unicam doctrinam, tam parùm quàm Medicus possit omnes unicam medicinam sanare, sed pro diversitate subjecti & circumstantiarum debet has aut illas applicare, attamen observare debet hoc, quod dixi n. 1737.

1792. §. 6. Præter scientiam necessaria est Confessario, imprimis mansuetudo, quâ benignè excipiat omnes, uti Confessarios magnopere hortabatur *S. Xaverius* apud *Tursellinum* l. 6. vitæ c. 17. & c. 11. refert, quanta fuerit ejus comitas gravitati conjuncta: Et ratio est, quia si durus sit, vel terrebit pœnitentes, qui ideo peccata graviora non aperient, vel saltem nimium aggravabit onus confessionis, quod de se est satis grave. Afflicti semper sunt consolandi, innocentes suaviter excitandi, duri autem peccatores, quamvis aliquando terreri debeant propositâ severitate judicii divini & rigore pœnarum æternarum, attamen debet abesse omnis mordax vel contumeliosa objurgatio: Cogitet Confessarius se Christi personam gerere, qui

qui peccatores omnes benignè semper excepit, cujus exemplum dedit pater ille in Evangelio, qui filium prodigum post consumptam cum meretricibus substantiam benevolentissimè recepit. Necessaria quoque Confessario est patientia, imprimis cum mulieribus, uti dicitur n. 1890. Deinde cum scrupulosis, qui longas sæpe confessiones texunt, eademque decies repetunt sine causa. Item cum recidivis, cum quibus sæpe putabit se frustra laborare, sed utiliter laborat, si vel semel unum peccatum impediatur. Præterea cum rudibus, qui sæpe velut trunci stabunt, nec ea, quæ dicuntur, capere velle videbuntur, cum tamen vel non possint ex stupiditate ingenii, vel ita hæreant ex aliqua turbatione nimiaque reverentia: cum talibus benignissimè agendum, excitando ad fiduciam, docendo necessaria, præeundo in pios affectus. Denique Confessario necessaria est charitas, quæ seridè & indefessè quærat emendare pœnitentes, eisque prodesse in salutis æternæ negotio, assumptis etiam in se pœnis pro illis.

§. 7. Confessarius debet per prudentiam 1793.
scire se discretè insinuare, ut omnibus omnia fiat: Exemplo sit S. Xaverius, de quo *Tursell.* in vita l. 6. c. 10. ita scribit. *Inferebat se militum lascivientium circulis, ludentibus de industria superve-
niebat, se illorum lusibus & consuetudine delectari si-
mulans. Si quis ejus interventu verecundiæque desiste-
ret à lusu, comiter eum ad vitæ hilaritatem revocabat,
se quoque talis oblectationis studio teneri, milites uti-
que Monachorum ritu vivere non debere: si nulla in-
tercederet injuria divini numinis, satius esse ludere ac
jocari quam detrahere de aliis aut quidpiam patrare
flagitii . . . . Ulro etiam aliis pellicum amore implica-*

tis ad prandium aut cenam condicere, super mensam familiari sermone illato probare apposita fercula, de famula, quæ illa tam scite condidisset, percunctari, rogare hospitem, ut eam accerferet, collaudatamque de solertia in cibis condiendis dimittere, sat habens in præsentia viam sibi ad destinata fecisse.... Si perlustrans domum incidisset in hospitis pellicem, quænam illa mulier, & cujus esset, sciscitabatur, seque omnia, quæ videret, probare insinuabat, occasionem rei bene gerendæ captans.... Si quem nactus erat formosæ ancillæ amore captum, huic mulierem commendare, inde percunctari ex hospite, cur si amaret, cum utriusque dedecore concubinam quàm honestè conjugem habere onallet? ita mali causâ in remedium vorsa flagitia mutabat nuptiis. Sin autem mulier deformis erat, rogabat hospitem, Satisne sanus esset, qui adeo deformem famulam in deliciis haberet? Alias, qui multarum ancillarum amoribus irretiti tenebantur, aliâ adoriebatur viâ: quærebat primùm, cur domi tantum alerent ancillarum gregem, quæ nullum pene usum haberent alium, nisi ut dominorum rem familiarem perderent, domesticum ocium contentionibus rixisque turbarent: quòd si omnes dimittere aut non possent aut nolent, magnopere monebat, ut certè unam aliquam missam facerent: inde intermissis aliquot diebus reversus amicè instabat, ut alteram, deinceps ut reliquas omnes dimitteret, præter unam, ita paulatim perditos homines demptis omnibus peccandi illecebris ad honestatis salutisque viam revocabat &c. Aliquid circa prudentiam Confessarii addam n. 1932.

1794. Q. 258. Quid observare debeat Confessarius puerorum. R. seqq. §. 1. Meritò viri prudentes gravissimam in his audiendis difficultatem apprehendunt, longè enim facilius est expedire adultos quàm pueros, quia sæpissimè dubium est in pue-

pueris, an & quomodo re ipsa peccarint, an habeant actus ad absolutionem prærequiritos. Et ut me exsolvant hoc ultimo dubio, inquit Gob. t. 7. n. 455. interrogo, cur venerit ad confessionem, nec destitit. donec dicat se verè credere, quòd qui nolunt confiteri sua peccata, puniantur à Deo: E contra qui rectè confitentur, veniant ad cælum. Ut autem eliciam ex iis verum & formalem actum fidei, ex quo debet procedere dolor necessarius ad pœnitentiam, quærere soleo, utrum putet Deum posse falli aut fallere: si neget, urgeo, ergo credis omnia esse vera, quæ Deus unquam dixit? Respondet, credo: laudat à ejus fide confirmandus est rectè sic facere, Deum enim mentiri non posse, eò quòd sit veracissimus: tumque scitu necessaria eis proponenda sunt, si putentur ignorare.

§. 2. Expediit pueros quamvis necdum absolutionis capaces audire, ut sic instruantur & assuecant, Laym. c. 5. n. 7. Ideoque utilissimè laborat Confessarius, si jam paulò capaciores doceat, quomodo debeant confiteri, manè surgere, vesperi incumbere, conscientiam examinare circa cogitationes, verba & opera.

§. 3. Lessius in Auct. v. Confessio casu 6. putat 1796. pueros tum esse capaces absolutionis, si sciant, quid mali eventurum sit malis, quid boni bonis. Gob. in Exp. t. 4. n. 118. dicit in Germania puellas non ante octavum, pueros verò post nonum & dimidium priùs communiter videri capaces peccati mortalis: sed rectè notant Laym. & Sporer n. 525. non ex sola ætate sed multò magis ex ingenii & educationis qualitate esse hoc colligendum. Addit Teretius apud Gob. n. 452. si pueri pudeant de mendacio aut de aliqua impudicitia commissa, si laudent obedientiam &c. inde rectè colligi, quòd sufficien-

te ratione utantur, quantumcunque parvæ sint ætatis. Notat etiam *Gob. n. 454.* multum prodesse ad cognoscendam maturitatem puerorum confitentium, si Confessarius attendat ad vultum & gestus eorum, nam si digitis ludat in clathris, si confitens respiciat alios extra confessionale, si nugetur cum rosario vel pileo suo, signum est exiguæ maturitatis.

1797. §. 4. Quando dubitatur, an puer sufficientem usum rationis habeat, *Less.* putat non esse absolvendum, nisi in morte & in Paschate. *Gob.* dicit securè absolvi posse sub conditione: nam non posse absolutè absolvi, rectè docent *Bardi & Schild. t. 6. c. 5. §. 1.* contra *Caram.* reverentia enim Sacramenti postulat, ne exponatur periculo nullitatis. Quod si puer non afferat nisi peccata levissima, præsertim sub dubio, & magna doloris etiam sint dubia, dixi n. 1771. aliquos velle, tantum dari benedictionem, *Laym.* tamen *Dian. Schild.* supra putant etiam in hoc casu posse absolvi sub conditione, nec esse opus differre, quamvis commodè posset fieri.

1798. §. 5. Pueri sæpe peccant venialiter tantum, quamvis materia sit gravis, quia hoc, quod faciunt, tantum in confuso apprehendunt esse malum, non advertentes ad gravitatem malitiam, *Boss. Teret. Gob. n. 458.* E contra aliquando peccant mortaliter in eis, quæ de se sunt levia, quia per parentes vel alios causata est eis conscientia erronea de aliquo tanquam gravi, quod de se leve est, & ad hoc dignoscendum quandoque interrogari possunt, an per hoc vel illud planè putarint se infernum mereri.

1799. §. 6. Examen puerorum potest esse: an diligenter diebus festivis audierint Missam, vel

contrà garriverint in templo. An parentibus aliisque Superioribus fuerint inobedientes. An mentiti. An cognomina dederint aliis. An irati fuerint, rixati. An pugnaverint, percusserint alios. An illuserint senibus vel aliis. An aliquid furati sint. Si Confessarius advertat puerum audaciorē esse, interrogare potest de petulantis in lecto vel alibi exercitis. Si has fateatur, de verberationibus mutuis in nudo corpore, de tactibus. Primæ seductiones puerorum sunt à similibus collusionibus, denudationibus corporum &c. Gerson p. 2. Num. 32. in Opusc. De arte audiendi confess. confid. 17. ait, *Utinam mala à pueris tam diligenter confiterentur, quàm sciuntur & aguntur ab eis!*

§. 7. Si Confessarius iudicet puerum absol- 1800.
vendum, adducere debet ad dolorem hoc vel simili modo. *Q.* Fili, quò deveniunt post mortem, qui peccant? *R.* Ad infernum vel Purgatorium. *Q.* Quid ibi patiuntur? *R.* Gravissimas pœnas ignis. *Q.* Possesne talem ignem ferre? potesne jam digitum in candela tenere? Quid si ergo totus ardere deberes & tam diu in igne? Et quis detrudit hominem ad tales pœnas? *R.* Deus. *Q.* Agnoscisne etiam te offendisse illum Deum, qui ita potest punire? *R.* Agnosco. *Q.* Sed quid nobis boni fecit Deus? nonne creavit, redemit suo sanguine, dedit omnia, quæ habemus, & vult etiam cœlum dare, ubi æternū simus beati? Nunquid ergo Deus erat dignus amari à te & non offendi? utique erat dignus. Adde: Et quamvis ista non essent, tamen Deus in se est dignissimus amari, quia in ipso est omnis pulchritudo, omnis perfectio, omnis bonitas, hinc propter se dignissimus est non offendi.

fendi. Itaque jam ex corde dolet, quod illum offenderis, & dic mecum: O Deus amabilissime, doleo, quod te judicem meum, quod te summum benefactorem meum, quod te summum bonum meum unquam offenderim, & propono cavere imposterum omnia peccata. Nunquid ita? Et ideo te accusas de omnibus tuis peccatis? *R.* Accuso. Dic ergo pro peccata tua.

1801. §. 8. Confessarius inculcet pueris horrorem peccati, quia nempe reddit animam turpem & deformem instar dæmonis: gratia vero reddit speciosam instar Angeli. Præterea ingratum timorem Dei, qui instar solis ubique præsens est & videt omnes malas cogitationes, & peccata mortalia vult igne æterno punire: contra qui pios & probos amat sicuti filios, & ipsis bona in hac vita, & postea in cælo æternam gloriam.

1802. Q. 259. Quid observare debeat Confessarius adolescentum & juvenum. *R.* seqq. §. 1. Multa quæ de pueris dicta sunt, etiam his possunt applicari, maximè si Confessarius non habuerit eos à pueritia sibi confitentes. Habitâ occasione, imprimis studiosè inculcet, quod peccata, de quibus timor est vel dubium, an sint mortalia, non sint reticenda ex pudore, alioquin nullum peccatum remitti, sed committi novum & grande sacrilegium: Nec causam esse pudoris, cum Confessarius sciat infirmitatem hominum, & obligetur strictissimo silentio, & tantò plurimè æstimaturus sit, quantò majore confidentiâ erga eum utentur: E contra si reticeant, nihilominus toti mundo manifestandum in extremo judicio, & cum æternâ damnatione. Deinde

etiam

etiam datâ occasione monendi sunt, ut primas tentationes aperiant, pro intelligendis mediis illas superandi, natura enim incipit in illa ætate se commovere, & quandoque faciunt aliqua, primò nescientes esse peccata, sed inducto pessimo habitu difficillimè emendantur.

§. 2. Nihil isti ætati magis utile est quàm frequens confessio, nam sic augetur Dei timor & cura puritatis, præcaventur seductiones, vincitur pudor, sicque faciliùs primò in parvis, postea in majoribus conscientiam aperiunt: sed bene instruendi, ut diligens examen & actus requisitos præmittant. Potest autem examen adolescentum esse, præter illa, quæ de pueris dicta sunt, an tempus otiosè transegerint: pecuniam parentum prodegerint: inhonestis cognominibus alios affecerint: malum impræcati sint alteri: fuerint Parentibus causa iræ. Examen juvenù est ferme idem, & si suadeant circumstantiæ, vel ipsi occasionem dent, interrogandi sunt, primò in genere, an non aliquid turpe cogitârint, dixerint vel fecerint. Circumstantias personarum non solent advertere, nisi jam antehac talia confessi, instructi sint à Confessariis: debent autem assuehieri omnes pœnitentes, ut ipsimet distinguant speciem & addant numerum in mortalibus. Hæc autem ætas studiosè deterrenda est à turpiloquiis, quia hæc apud plerosque sunt initium seductionis; ab illis venit ad turpes tactus &c.

1803.

1804.

§. 4. Si Confessarius advertat, quòd quandoque accedant ad alium Confessarium, permittat, nec ullo signo ostendat sibi displicere, quia melius est sic, quàm sacrilegè confiteri: attamen tantò diligentius eis advigilet, quando

XXX 2

redi-

redibunt. Si autem tales ab alio Confessario clam ad se veniant, audiat ista vice, sed conetur disponere, ut se aperiant suo, neque enim est melior, imò vix est alius modus conservandi innocentiam aut emendandi ipsos, quàm si uno utantur Confessario, & ejus consilia sequantur. Sapienter dicit S. Carolus Borrom. in Instruct. Pastor. p. 2. c. 6. si quem deprehenderit, qui sine ratione legitima Confessarium suum deserat, conetur eundem per opportune reducere, quemadmodum enim Medici, qui naturam temperamentumque corporis in infirmis perspectum habent, non facile permittunt solent, quòd morbis necessaria facilius invenire remedia norint, sic neque videntur poenitentes, nisi magno delectu, à Medicis suis discedere debere, cum melius animarum vulneribus adhibere opportuna nihil instituta possint.

1805. §. 4. Cautè procedendum cum adolescentibus & juvenibus, quæ enim vident vel audiunt, observant diu, narrant aliis, de his ipse met postea prudentiores judicant: major cura habenda est, ut satisfiat iudicio, quod habebunt, quàm quod nunc habent: nec plus eis dicendum, quàm pati possis resciri ab aliis. Etiam invicis ingerenda sunt pia documenta & monita, sunt enim semina, quæ si non jam, postea fructum dare poterunt.

1806. Q. 260. Quid observare debeat Confessarius Rusticorum, aliorumque rudium. R. seqq. §. 1. Eadem ferme observanda sunt de his, quæ de pueris sunt dicta, nam sæpe sunt æquè vel magis ignorantibus: Hinc 1. poterunt simili modo ad dolorem disponi: fortè etiam serviet hic modus, querendo, si offendisses magnum Principem, qui tibi dedisset omnia, qua habes, qui te aleret,

velletque facere hæredem maximorum bonorum: & è contrà si non placaretur, posset te omnibus pœnis afficere, nunquid doleres te eum offendisse? Habesne etiam parentes adhuc? Nunquid amas illos, & putas meritò esse dignos, qui à te non offendantur, quia te sic amârunt semper & tibi benefecerunt? Et nunquid doleres, si graviter offendisses? Sed nunquid Deus tibi adhuc plûs fecit? Hunc tu offendisti, qui præterea in se dignissimus erat non offendi, quia est Deus summè bonus, summè perfectus, propter infinitam majestatem & præcellentiam suam dignissimus semper amari & coli. Nunquid ergo doles & proponis non offendere ampliùs? Dic ergo corde, quod dicam ore: Deus meus & dominus meus! doleo me fecisse, quæ tibi displicent, quia tibi summo Domino meo, maximo benefactori & amabilissimo Deo displicent, & propono cavere imposte- rum, ideoque me de illis accuso.

1807.

§. 2. Examen illorum potest esse: An blasphemârint per Christi Sanguinem, per Sacramenta &c. An jurarint, & quidem advertenter contra veritatem: (debentque plerique pœnitentes instrui, quid sit jurare, nam aliàs sæpissimè per conscientiam erroneam peccant, putantes se jurare, cum tamen id, quo dictum fuit confirmant, juramentum non sit.) An imprecati sint grave malum alicui, seriò, ex animo: Neglexerint suâ culpâ, vel sero venerint ad Missam die festivo: Grave odium habeant in aliquem: Dixerint contra honorem alicujus, vel alicui in faciem contumeliosè locuti sint: Inebriaverint se usque ad privationem rationis, & hoc quidem prævidentes: Die vetito comederint car-
 nos:

Xxx

nos:

nes: Aliquem defraudarint, furati sint, damnum intulerint, faverint, inferre voluerint, si potuissent: An usi sint signis superstitiosis vel observationibus vanis, de quibus *Busenb.* l. 3. p. 1. n. 41. relatus plura habet. Circa turpia cum illis agendum est, uti cum juvenibus, communiter incipiendo ab operibus, & descendendo ad verba, oscula, tactus, pollutiones, desideria, cogitationes. Quandoque etiam juvat apud aliquos sic facere hoc examen, ut recogitent, quid mali fecerint in ultimo die festivo, quod enim in uno faciunt, solent etiam facere in aliis: deinde quid mali fecerint ultimo die profano: denique quid alio die extraordinario, v. g. die convivii, nuptiarum, itineris, aut simili, quo solent esse majores occasiones peccandi.

1808. §. 3. Si à rudi homine non possis ullam materiam elicere, pete aliquid de priore vita: si neque de hac certum aliquid in specie afferre possit, sed tantum in genere dicat, sæpe peccavi, propone ipsi præcipuas species peccatorum, in quæ tales homines labuntur. Quod si nihil adhuc in specie possint agnoscere, potest imò juxta *Laym* debet sine absolutione dimitti, nam tales sæpe nullum habent grave peccatum; & quamvis haberent, hoc sæpe utile est, inquit *Gob. t. 7. n. 430.* ut metu carendi absolutione aliâ vice excitentur ad melius examinandam conscientiam. *Teres.* in *Instr. idiotæ c. 1. §. 2. q. 1.* sic habet: Si advertis rudem illum esse bonæ mentis, & à nō longo tempore confessum, elice eum eo contritionem, & dicto super eum, *misereatur*, dimitte cum Cruce sine absolutione: Si verò diu, v. g. à medio anno non est absolutus, tutius est sub conditione absolvere, prius ta-

merit

men interrogatum, an non doleat de omnibus suis peccatis, & etiam de eo, quod ita incuriè vixerit, ut advertere non possit, in quo peccarit, cum tamen dubium non sit, eum sæpe peccasse, de qua incuria si doleat, dicit posse absolvi. Addit *Burgh. cent. 2. cas. 17.* pœnitentem rudem, qui non potest satis confiteri, non facile esse remittendum, alioqui non redibit, hinc inquit etiam *Steph. t. 5. d. 5. n. 166.* Confessarius suppleat, breviter percurrendo præcepta Decalogi & Ecclesiæ, aliasque materias ad ipsos spectantes. *Experientiâ etiam compertum est, rudes adultos, cum de peccatis interrogati omnia negant, sæpe nescire scitu necessaria ad salutem, & inde esse tantam obœcationem, quæ solâ instructione tolli poterit.*

§. 4. Si pœnitens sit ita stupidus & hebes, ut nequidem necessaria necessitate medii possit capere, variè cum tali est procedendum: nam si hebetudo oriatur ex consuetudine committendi aliqua peccata, quæ mentem veluti obœcant, uti sunt luxuria & ebrietas, differri debet absolutio, & priùs abducendus est à talibus vitiis, quia durante impetu talium vitiorum frustra erit instructio: sicque voluntate paulatim à malo abductâ informandus erit plenius intellectus. Quod si nesciatur, an hebetudo oriatur ex peccatis, videri debet, an in aliis rebus temporalibus sit solers & industrius, nam si est, suspicio est ortam esse ex peccatis, ideoque interrogandus erit, sed cautè, circa peccata luxuriæ aut intemperantiæ. E contra si hebetudo oriatur ex naturali complexione, quod colligitur ex eo, si etiam ad alia temporalia sit hebes, si de cætero ostendat se esse bonæ volun-

tatis & innocenter vivat, Confessarius præeat ipsi in actus fidei, spei, charitatis, doloris & propositi, prout capere poterit, sicque dispositum absolvat saltem sub conditione, si capax est, jubeatque communicare. Quod si tam hebet sit ingenio, ut nullam propriam cognitionem de quibusdam mysteriis formare possit, *Tam.* & *Gob. n. 311.* dicunt esse æquiparandum factuo vel infanti, Deus enim à nemine exigit majorem notitiam, quàm per vim intellectus habere possit. Denique si hebetudo oriatur ex senectute, & hic senex prius sciverit ea, quæ sunt scitu necessaria, potest illi impendi absolutio & Communio, quamvis jam non ita clarè videatur ea capere. Si autem antehac non sciverit ista, nec satis christianè vixerit, laborandum, ut citò addiscat, quantum fieri potest, & disponatur ad dolorem, ne accedente majore senio minor sit capacitas.

1810. Q. 261. Quid observare debeat Confessarius Ecclesiasticorum, Judicum, &c. Patrum-filiorum-familias &c. *lx. §. 1.* Ecclesiasticis maximè inculcandum, ut scandala caveant: casti & sobrii sint officii sui partes maturè expleant; causa enim, cur frequenter omittantur Horæ, plerumque est dilatio in noctem. Materiz præcipuæ, circa quas peccant, sunt simonia, Horæ canonice, Missa, habitus & tonsura, administratio Sacramentorum in mortali, pluralitas Beneficiorum sine causa, abusus proventuum ecclesiasticorum, de quibus omnibus videri potest *Busenb. relatus l. 4. n. 1355. & 1370.*

1811. §. 2. In quibus maximè peccent Judices, habes *l. 4. n. 1420. 1428. 1440. 1469.* In quibus Advocati, *ibidem n. 1506.* In quibus Referen-

tes, Secretarii, Notarii, Procuratores, ibidem
n. 1508. In quibus Accusatores, n. 1509. In qui-
bus Testes, n. 1514. In quibus Rei, n. 1521. &
1525. Instructiones speciales pro Judicibus, Se-
natoribus, illustribus personis, habet *Lohner De*
Convers. Apost. p. 2. c. 2. §. 3. & 4. Speciatim au-
tem pro divitibus §. 5. ut opibus bene utantur.

§. 3. In plerisque familiis plùs authorita-
tis habet vir quàm uxor, & tum debet Confes-
sarius magis laborare de viro bene instruendo :
in aliquibus plùs uxor quàm vir, & tum per il-
lam debet quæri bona institutio familiæ. Exa-
men Patris- & Matris-familias potest esse, An
curet, ut subditi præcepta observent, Missas,
Catechismos, Conciones audiant : An eos ni-
mùm oneret : An contumeliis, injuriis, verbe-
ribus afficiat : An peccantes puniat : An permit-
tat lascivas conversationes suorum, turpilo-
quia, blasphemias &c. An in aliquo, sit scanda-
lo domesticis, ac præsertim prolibus. Quid de-
beant præstare famulantibus, dictum est l. 3. p.
1. n. 706. Conjugatorum peccata potissimum
sunt, imprecationes contra conjugem vel pro-
les, mala educatio prolium vel domesticorum,
negata redditio debiti, Usus inhonestus Matri-
monii periculum pollutionis, foetus ejiciendi,
abortus. Quandonam peccent contra justitiam
dilapidando res communes, vel occultè sub-
ducendo aliquid, dixi l. 3. p. 1. à n. 1017.

1812.

§. 4. Confessario conjugum dabit hæc con-
silia *S. Xaverius apud Turvell. in vita l. 6 c. 17. No-*
li facile conjugis alterius de altero querelis credere, sæ-
pe enim & falluntur & fallunt, sed summâ animi æ-
quitate utrumque audies, nec incognitâ causâ con-
demnabis alterutrum. . . Coram uxore cape, culpam

1813.

XXX 5

confe-

conferas in maritum, quamvis haud dubiè penes illum sit culpa, sed re in præsentia suppressâ, deinde sine arbitris eum monebis. §. Omni curâ in id eris intentus, ne uxoris patronus videaris venire contra virum, nam ut mulieres naturâ subimpudentes sunt ac procaces faciliè viris, ipsorum noxas, præsertim Sacerdotum iudicio damnatas objiciunt, quocirca satius est re diffimulatâ observantiam maritus debitam proponere uxoribus, & simul demonstrare ipsas, quòd viros suos sepe despiciatui habuerint, gravi utique dignas esse poenâ. Plura documenta pro conjugatis suggerit Lobner suprâ §. 10. à n. 3. Specialiter pro Patribus-familias, §. 6. Pro Matribus-familias, §. 7. Pro viduis, §. 8. Quàm autem fit cautè conversandum cum mulieribus dicam n. 1891.

1814. §. 5. Quoetuplicia sint bona filiorum familias, & quid notandum sit circa eorum furta aut salaria, ad quæ putant se jus habere laborantes in domo paterna, dixi l. 3. p. 1. à n. 1026. 1031. 1034. De famulis & ancillis dictum est ibidem à n. 706. 971. 1037. 1043. Examen filiorum-familias & famulantium maxime fieri debet circa furta & impudicitias: ac signanter reflectendum est, an non sint in proximis occasionibus peccandi, quas, ut absolvi possint, debent actu deserere, aut efficaciter velle ac posse facere remotas, secundùm dicenda n. 1831.

1815. Q. 262. Quid observare debeat Confessarius Medicorum & mercatorum, opificum, militum. R. §. 1. Obligationes & peccata Medicorum, pharmacopœorum, chirurgorum, habes l. 4. n. 1532. Mercatorum, ibidem num. 1539. Et specialiter Mercator graviter peccat, quando paratus est pro merce quodvis pretium, etiam injustum accipere, si possit: Item si falsò juret, & docen-

quod est mortale esse in confirmationem rei etiam levis falsæ interponere auctoritatem Dei, quod raro faciunt, nam modi asseverandi, quibus putant se jurare, sæpissime non sunt vocatio Dei in testem, uti constat ex dictis l. 3. nu. 256. 258. hinc ne peccent per conscientiam erroneam, dici debet illis quid sit & non sit jurare: item quid sit & non sit invidere proximo, nam sæpe per errorem credunt se peccare, si optent ad officinam suam venire illos, quos vident merces emere in alia vicina.

§. 2. Peccata opificum habes l. 4. n. 1539. 1816. Specialiter autem interrogandi sunt, an laborarint die festivo, retinuerint plus quam pretium contractum, subdlexerint partes materiæ, in qua pro aliis laborabant.

§. 3. Peccata militum, ac specialiter Officium belli, habes l. 3. p. 1. n. 867. Sunt autem milites sæpe addicti superstitionibus, circa quas examinandi sunt, prout habetur ibidem n. 41. Si ante prælium vel in communi periculo absoluti sunt non recensitis omnibus mortalibus, monendi sunt, quod remoto periculo teneantur se speciatim accusare de omnibus, ut directè absolvantur.

Q. 263. Quid observare debeat Confessarius hominis scandalosi. R. Per hominem scandalosum intelligo illum, qui causa est, cur alii peccent, sive id faciat malo exemplo, sive turpiloquiis, sive aliter. Deterrendi sunt tales studiosissimè, motivis quæ habet Gerson p. 2. Num. 3. opusc. De præcept. Decal. capit. 18. Quidquid agat homo in persona sua, supremè caveat alium ad malè agendum sollicitare: aut verbis, aut factis, exemplis vel consiliis aliquid agere, quod de se sit occasio ruinæ peccati, specia-

specialiter coram juvenibus aut personis innocentibus. Hoc etiam proprium est singularēque demonum officium, quemadmodum bonorum Angelorum interspecialiter homines inducere ad bonum. Comperitur est etiam frequenter accidere, quod homines aliorum malum impulsores vix aut nunquam delicti sui condignam poenitentiam assecurantem perficiant, quae nequeunt eos corrigere ad bonum, quos decepti jam fortē damnati sunt, vindictam à Deo postulant, eternamque eis maledictionem jugiter imprecantur, sicuti ex opposito jam salvati aliorum doctrinis & factis aut operā diligenti (quo nullum Deo opus aut sacrificium acceptius esse potest, & ad peccata dolendum validius) pro suis adiutoribus preces indeficienter effundunt. In Reg. Mor. §. De poenit. addit, Qui seduxit alios ad peccatum, tenetur pro posse eos postmodum ad viam virtutis reducere, non minus quam de damno temporali illato.

1819. Q. 264. Quid observare debeat Confessarius consuetudinarii vel recidivi. R. seqq. §. 1. Consuetudinario quandoque neganda est vel differenda absolutio, etiam si dicat se habere dolorem & propositum, quia quandoque non potest prudenter credi illi, uti constat ex dictis n. 1762. Et quamvis nunc putaretur habere sufficientem dolorem & propositum, adhuc aliquando potest differri absolutio, ob rationes à n. 1764. allatas. *Francol. De discipl. poen. l. 3 c. 10. n. 4. ait, Remedium Sacramenti & frequens ejus usus, cum non apparet satis utilis, rationabilius subtrahitur.*

1820. §. 2. Confessarius potest absolvere consuetudinarium primā vice, quā se accusat de peccatis suæ consuetudinis, licet nulla adhuc emendatio præcesserit, dummodo eam seriō proponat, præcipuē si ultro nemine cogente ad confessionem

feffionem venerit , uti habet communissima contra *Huygens, Gabrielis, Opstra.* & alios Rigoristas. Ratio est, quia sic confitens est rite dispositus, & dat spem emendationis, ergo.

§. 3. Dixi in l. 3. p. 1. n. 273. eum posse statim 1821. absolvi, qui ex consuetudine, quam jam expellere non potest, sæpe relabitur. Hic à n. 1729. ostendi frequentem relapsum , etiam qui ex malitia fit , non semper esse signum , quòd in prioribus confessionibus defuerit dolor aut propositum , sed tantum esse signum nunc immutatae voluntatis, adeoque si nunc iterum sint signa novi doloris & propositi, recidivus, per se loquendo , potest absolvi. Deinde multi viri doctissimi resolverunt, si consuetudinarium sit confessus, quamvis dubitaretur de vero dolore aut proposito , tamen supposita confessione eum, per se loquendo , habere jus aliquod ad absolutionem saltem sub conditione accipiendam, secundum dicta n. 1770. Quænam autem sint signa sufficientia novi doloris & propositi, dixi à n. 1734. Et signa pro spe etiam jam securæ emendationis sunt, si pœnitens à Confessione facta rariùs vel difficiliùs peccarit: si sæpius sibi vim fecerit contra tentationem: si occasiones aliquas relapsus vitaverit: si adhibuerit media præscripta contra relapsum: si occasiones externas vitaverit: si novum dolorem manifestet , ita ut Confessarius credere debeat, quòd se emendare velit: si ex professo ad Confessarium accesserit , quem putabat suggesturum efficaciora remedia: si se offerat ad priora serio & studiosius adhibenda.

§. 4. Quando recidivæ peccati sunt ex sola 1822. fragilitate intrinseca , uti fit in blasphemis , odiis,

odiis, delectationibus morosis, mollitie, re-
 docent *Laym. Fill. Lugo* alique communiter
 cum *Sporer* n. 330. ordinariè posse toties absol-
 vi, quoties Confessarius prudenter iudicat cum
 seriò dolere & proponere impostertum emen-
 dare, quia est rite dispositus: hinc *S. Hier. rela-*
tus Cap. Septies dist. 3. De Pœn. ait, Non solum
septies sed septuagesies septies delinquenti, si converti-
tur ad pœnitentiam, peccata condonantur. E contra
 si recidivæ fiant ex occasione aliqua extrinseca
 erit vel non erit absolvendus, secundum dis-
 cenda n. 1831.

Obji. Ipsimet consuetudinarii, si interroge-
 tur, an impostertum nunquam amplius peccare
 velint, agnoscunt impossibilitatem quandam
 moralem, & dicunt, *faciam, quantum in me erit,*
conabor: quandoque ingenuè fatentur sibi esse
 impossibile, ergo nunquam possunt prudenter
 iudicari seriò proponere. *Re.* Dato antec. n.
 conf. nam imprimis seriò proponimus in ve-
 nialibus, & tamen scimus nos relapsuros. De-
 inde ostendi nu. 1733. ad serium propositum
 etiam circa mortalia non requiri, ut credatur
 relapsus non secuturus, sed satis est nunc adesse
 seriam non relabendi voluntatem, cum qua
 quamdiu stabit, stare non possit voluntas rela-
 bendi, quamvis fortè prævideatur per fragili-
 tatem immutanda, sicuti enim *S. Petrus* non
 ideo iudicatus est indispositus ad Communio-
 nem, quòd à Christo sciretur lapsurus, ita nec
 consuetudinarius censendus est indispositus
 ad absolutionem, quamvis moraliter sciatur
 esse relapsurus. *Dixi,* dato antec. nam sæpe
 contrarium dicunt. Si tamen consuetudina-
 rius ipse desperet de sua emendatione, difficult-

ter habebit verum propositum, hinc priusquam absolvatur, disponi debet, ut speret, non per vires suas, sed per Dei gratiam, cui si cooperetur, poterit, uti docuerunt innumera exempla ipsi similibus.

Inst. Toties relabendo frangit fidem datam Confessario, ergo ipsi amplius credi non potest. *R. n. ant.* nam antehac nō dixit, non relabar amplius, sed dixit, propono non relabi amplius, & hoc propositum habet, quamvis postea relabatur, ergo non fallit Confessarium, sicuti Religiosus vovens castitatem, non dicit, non labar, sed promitto non labi, ideoque valet votum, quamvis postea labatur. Ex dictis,

Inferes. 1. Audiendum non esse *Juenin in 1823.*
 Comment. Historico-dogmatico d. 6. q. 9. c. 4. a. 7. ubi ait, *Qui mortaliter peccarunt ex consuetudine, non debent absolvi, nisi multo ad viri prudentis iudicium tempore conversionem operibus probaverint.* Et subdit, *Toti antiquitati persuasum fuit contritionem non esse diei unius opus, sed multorum mensium, imò & nonnunquam annorum.* Contrā enim est, quod secundum dicta n. 1768. sæpe plūs profit absolutio quàm dilatio, nam si hæc dispositio juvetur per gratiam Sacramenti, spes est, quod proximè sit rediturus, & sic paulatim victurus consuetudinem; ubi è contrā periculum est, ne hæc dispositio pereat, ne homo interea moriatur, vel in desperationem veniat. Sapienter dixerunt Episcopi Belgii Bruxellis congregati, in Decreto ad suos 23. Apr. 1697. *Confessarius à quibusvis peccatoribus gravibus, etiam recidivis, statâ lege non exigat, ut per notabile tempus præviè exercuerint opera pœnitentiæ, sed cum SS. PP. suspendat, Deum in conversione peccatoris non*
 8113

tam considerare mensuram temporis, quam dolorem.

1824. *Inferes 2.* Etiam audiendum non esse Gen-
tum Tom. 4. tr. 6. c. 5. q. 19. ubi docet pro hoc
Sacramento requiri *constans propositum*: & quod
constans sit, debere innotescere Confessario,
antequam absolvat. Addit 6. 7. q. 15. *Trid.* vel-
le, ut absolvendus cessarit à peccato, eum au-
tem non censi cessasse, qui relapsus est, quam-
vis post ultimam confessionem rarius peccarit.
Contra est, nam sententia illa manet confutata
ex dictis, & ex illa sequitur eum, qui primà vi-
ce confitetur mortale, vel etiam sola venialia,
non esse absolvendum, quia nescitur, an ha-
beat propositum constans, constat autem ex
dictis n. 1728. id dici non debere, & esse contra
praxin totius Ecclesiæ.

1825. §. 5. Inter media emendandi consuetudi-
narium, primum est, ut semper utatur eodem
Confessario, unde si advertatur currere ab uno
ad alium, meritò dubitari potest de ejus dolo-
re vel proposito, quia adhibere non vult me-
dium, quod utilissimum & ferè unicum est,
nempe unum Confessarium habere & ejus con-
silia sequi. Confessarius autem ab eo electus, 1.
specialiter rogabit Deum pro illo. 2. Conabitur
nosse ejus naturam, genium, inclinationes,
passiones, ut sic mediis & affectibus naturæ ac-
comodatis eum ducat, quia quando natura
concurrit, res faciliùs peragitur. 3. Semper of-
tendet illi benevolentiam & constantem cha-
ritatem, nec ullo signo prodet desperationem
de emendatione ipsius. 4. Studebit pro inve-
niendis & suggerendis ipsi aptis remediis. Et
quia recidivæ plerumque fiunt circa aliquod
peccatis capitalibus, debet Confessarius scire &

sug-

suggerere specialia remedia contra singula,
quorum aliqua do ex Auctoribus n 1760. relatis.

Contra Superbiam.

Litt. A.

1. Considera, quid fuisti? nihil. Quid es?
quoad animam multis tenebris obseptus, pes-
simis inclinationibus subjectus, multitudine
peccatorum oppressus, fortè hostis Dei; Quoad
corpus, fæcus sordium: undique repletus mul-
tis miseriis. Quid eris? brevi esca vermium,
fortè titio infernalis, nisi te Deus adjuvet, qui
superbis resistit, humilibus autem dat gratiam, 1. Pe-
tri 5. v. 5. Igitur quid superbis terra & cinis? Eccli.
10. v. 9. 2. Odibilis coram Deo est & hominibus
superbia. . . . Initium omnis peccati est superbia, qui
tenuerit illam, adimplebitur maledictis, Eccli. 10. v.
15 E contra humilitas est virtus Christi, qui hu-
miliavit semetipsum, ad Philip. 2. v. 8. Et Matt. 11.
v. 29. ait, *discite à me, quia mitis sum & humilis cor-*
de. 3. Quid utilitatis capies ex vana gloria? ara-
nearum laborem suadet, æternæ gloriæ fru-
ctum aufert: *receperunt mercedem suam, Matt. 6. v.*
2. Humiliatio via est ad humilitatem: si vis ex-
pugnare superbiam, age cum humilibus; in
vestitu, domo & omnibus externis, quantum
fert decorum statûs tui, moderationem adhi-
be; quæ in te bona sunt, potiùs absconde; ad
defectus & peccata propria mentem reflecte; si
quid in te æstimatur vel laudatur, tuum non
est, hinc laudem refer ad Deum omnis boni
auctorem. *Tuum Domine est bonum, tua gloria, qui*
enim de bono tuo gloriam sibi querit & non tibi qua-
rit, hic fur est & latro, & similis est diabolo, qui vo-
luit furari gloriam tuam, S. August. solil. c. 15.

Contra avaritiam.

B.

1. *Avaro nihil est scelestius. . . . nihil est iniquius,*
Tom. VI. Yyy quam

quàm amare pecuniam, hic enim & animam suam
venalem habet, Eccli. 10. v. 9. 10. 2. Animus nec
paucis nec multis bonis temporalibus satiare
potest, unde si hæc immoderatè quæris, in per-
petua eris inquietudine: resolve non plus velle
quàm post adhibitam moderatam sollicitudi-
nem tuam Deus disponet te habere: Dominus
regit me & nihil mihi deerit, Psal. 22. v. 1. In pa-
in id ipsum dormiam & requiescam, Pl. 4. v. 9. Do-
minus dicit Matt. 6. v. 33. Quærite primum regnum
Dei & justitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis
3. Omnia brevi relinquenda sunt, nisi quæ pra-
missa per manus pauperum fuerint: Veritas æ-
terna dicit Matt. 6. nolite thesaurizare vobis thesau-
ros in terra, ubi ærugo & tinea demolitur, & ubi fures
effodiunt & furantur: thesaurizate autem vobis the-
sauros in cælo, ubi neque ærugo neque tinea demolitur,
& ubi fures non effodiunt nec furantur: quem
audies, cupiditatem tuam an Christum?
Exemplo sint nobis ipse Christus & innumeri
Christum sequentes: si melior fuisset ad be-
tam æternitatem via, quàm divitiarum con-
temptus, tenuisset Christus & docuisset. Qui
speras ex divitiis, quas relinques hæredibus
fortè ingratas, prodigis, abusus?

C.

Contra luxuriam.

1. Fuge conspectum & maximè familiarita-
tem eam, quæ te ad libidinem movet, qualis-
cumque & cujuscumque illa sit, nam hic fu-
giendo vincitur: recedendum ab eis, qui lo-
quelâ, gestu, exemplo vel qualicumque facto
ad aliquid turpe excitant. Si hæc efficaciter non
caves, vis ignem contrectare & non uri, lutum
tangere & non maculari: absque hoc omnia
proposita & protestationes tuæ nullæ sunt.

Fuge

Fuge otium & honestis semper exercitiis vaca.
 3. Ne nutrias corpus delicatè, abstine à vinis
 fortioribus & calidioribus cibis: si quandoque
 opus erit sumere, cum illis incalueris, tum ma-
 ximè sis cautus. 4. Sensus custodi. 5. Primas
 scintillas tentationis statim excute, faciliùs
 præcluditur malum quàm admissum excluda-
 tur. 6. Juvat etiam uti flagello vel cilicio, exem-
 plo Apostoli 1. ad Corinth. 9. v. 7. *castigo corpus*
meum & in servitutem redigo. 7. Pone tibi ob ocu-
 los cadaver hominis, quem perditè amasti, vide
 vermes, faniem, foetidissimam putredinem; audi
 quid dicat, *Memor esto judicii mei, sic enim erit &*
tuum: mihi heri & tibi hodie, Eccli. 38. v. 23. Reme-
 dia contra mollietiam dabuntur à n. 1829. quæ
 pariter valent contra alia peccata luxuriæ.

Contra invidiam.

1. Perpende ejus imprudentiam, nam inu-
 tilis est invidia, quæ tantùm confert ad peccan-
 dum, nulli nocet nisi invido, non enim ideo
 minùs habet ille, cui invides; & si hic careret
 bono, quod illi invides, non ideo tu illud vel
 melius haberes. 2. Inhonestas est invidia, nam
 prima regula honestatis est, quod tibi velles, ve-
 lis alteri. 3. Qui alteri malè vult, sibi vult pes-
 simè, quia se in statu peccati constituit. 4. Quod
 Deus favet homini, etiam tu fave, nihil tibi ideo
 decedit, imò per hoc mereris similem à Deo
 benedictionem. 5. Debes tandem bene velle
 proximo, nisi æternùm perire velis; melius est
 ergo citò bene velle, ne vita sine merito, imò
 cum demerito transeat, & ut per hoc Deo pla-
 ceas, qui solem suum facit oriri super bonos & malos,
 Matt. 5. v. 45. 6. Ut supprimas invidiam, stu-
 de commodis istius hominis, seriò & sincerè

D.

Yyy 2

quare

quæ illi prodesse, ubi potes, damna illius avertis, affabilem te & benevolum illi exhibe.

Contra gulam.

- E.** 1. Remove, si potes, quæ possunt gulam irritare, qualis est ciborum suavitas, varietas & condimenta: si debes talia sumere, vide, ut utaris, non fruaris, id est, non sis in eorum deliciis, te oblectando, sed refer ad finem bonum nutritionis melioris vel honestæ recreationis ideoque illis tantum utere, quæ huc conducunt. 2. Considera gulam, bestiarum potius esse voluptatem: imò pecudes non plus sumunt, quàm natura & necessitas postulet. 3. Gula intellectum offuscet, bona desideria extinguat, reddit hominem ineptum suis officiis, facit despicabilem & contemptum, certò vitam abbreviat. 4. Gulam in cibis vinces, si in mensis semper aliquid tibi subtrahas, maximè quod magis arridet palato & minus conducit sanitati. Pro ebrietatis vitio emendando, vide dicenda à n. 1851.

Contra iram.

- F.** 1. Scis ipse, per quæ ordinariè ad iram provoceris: ad ista præpara animum per propòsitum patientiæ, & sic moderatius feres: Cantationes vel lusus, si occasiones tibi sunt irarum & rixarum. 2. Undecumque fit causa, patiendum est: Cogita quoties Deus justam contra scelera tua conceptam iram continet, Deus te patienter fert, & tu vilis homo male vis proximo. 3. Saltem Christo id da, qui hoste petit: & quamvis non mereatur proxima meretur tamen Christus jubens diligere inimicem, benefacere his, qui oderunt nos. 4. Moveat te Sanctorum exemplum & imprimè Christi

Christi, qui cum malediceretur, non maledicebat; cum pateretur, non comminabatur, 1 Petri 2. v. 23. 5. Quid prodest ira tua? soli tibi nocet: plus proficeres tibi & proximo, si absque passione in charitate corriperes: *Responsio mollis frangit iram, sermo durus suscitatur furorem*, Prov. 15. v. 1. 6. Reflecte super præterita, & advertes plus semper obfuisse tibi iram quàm profuisse. 7. Injuria, quæ fit tibi, plus nocet inferenti. 7. Si quid accidat displicens vel adversum, converte statim animum ad aliud quidvis occurrens: saltem non erumpe statim sed collige teipsum, paucis considerans, an non expediat magis tacere, dissimulare, sermonem aliò convertere &c. non crede spiritui, qui statim dicit, de tuo honore hic agitur, id pati non debes, oppone te, repugna, vindica. 9. Si non possis commotionem animi impedire, saltem contine linguam à contumeliis, imprecationibus, blasphemis, juramentis, *vir multum jurans implebitur iniquitate, & non discedet à domo ejus plaga*, Eccli. 23. v. 12. Multò magis contine manum à verberationibus & pugnis: *In patientia vestra possidebitis animas vestras*, Lucæ 21. v. 19.

Contra accediam.

G.

1. Crebra recordatio beneficiorum Dei debet in honesto animo excitare fervorem in divino servitio. 2. Memento vicinæ mortis, quæ bene operandi tempus auferet. 3. Perpende præmia fervidæ charitatis & è contrà damna teporis: *Utinam frigidus esses aut calidus, sed quis tepidus es & nec frigidus nec calidus, incipiam te vomere ex ore meo*, Apoc. 3. v. 16. 4. Non proficere est deficere; non progredi est regredi: *Es velut navis in flumine, quæ si in altum non pro-*

Yyy 3

truda-

rudatur, suo & aquæ pondere ad inferiora delabitur. 5. Declina deditos otio, age cum illis qui alacriter Deo serviunt. 6. Manè quotidie excita te per propositum istâ die perfectè obcundi tua, vespere de hoc institue examen, & si neglexeris, de te ipso pœnam aliquam exige. 7. Vide exempla tot ferventium Dei servorum, qui longè jucundiùs vivunt, quàm isti inertes sibi ipsis graves & molesti.

Remedia & adjumenta universalia.

H.

1. Præcipuum & universale remedium ad omnia vitia extirpanda & inferendas virtutes est, ut humiliter & frequenter cum fiducia oras Deum pro gratia & auxilio, ac crebrò per piâs aspirationes ad eum recurras. 2. Manè propone cavere tale vitium, & vespere de illo examen institue. 3. Frequenter confitere, & quidem statim, si in peccatum fueris relapsus. 4. Frequenter sume Eucharistiam. 5. Fuge improborum & sectare proborum societatem. 6. Lege pios libros, & præsertim Scripturam. 7. Considera vitam Christi & Sanctorum. 8. Cogita præsentem tibi semper Deum & Angelos. 9. Pœnas peccatorum perpende, & è contrâ gaudium ac fœlicitatem justorum. 10. In pœnam relapsûs afflige quandoque corpus per jejunium, cilicium, flagellum; injunge tibi elemosinam. exerce aliquod opus charitatis, misericordiæ humilitatis. 11. Necessaria est tibi magnitudo animi ad ineunda hæc certamina, certumque victoriæ signum est victoriam magnanimiter sperare. 12. Etiam perseverantia necessaria est, quare nunquam desponde animum: Licet millies cadas, surge statim & innova pugnam: ille solùm est victus, qui armis & voluntate pugnat.

pugnandi abjectis se adversario turpiter dedit.
 13. Quamvis non statim advertas profectum, non ideo nihil profecisti, nam ut horologii umbram progressam videmus, progredientem non advertimus, ut segetes crevisse apparet, non apparet crescere, ita virtutem crescentem, quoniam minutis constat auctioribus, non facile videas, sed tandem longiore intervallo crevisse videbis: labor ipse pugnandi est continuus profectus in humilitate & patientia, quæ etiam ad vitii victoriam conferent.

§. 6. Quandoque etiam terrendi sunt recidivi, propositis extremis hominis, morte, iudicio, inferno: item periculo damnationis ob incertitudinem vitæ, ob facilitatem casuum lethalium, ob invidiam dæmonis, qui hominem in mortali constitutum statim è medio tolleret, nisi infinita Dei misericordia impederet. Quandoque movendi sunt objectâ passione Christi, quem quoties peccant, iterum crucifigunt, quantum in se est. Etiam terror injici potest propositâ Dei justiciâ per exempla illorum, quos punivit: item propositâ abyfso iudiciorum Dei, qui unicuique homini numerum peccatorum præstituit, quem si impleat, privatur gratiâ efficace, nec resurgit, sed culpâ suâ infallibiliter perit, unde meritò timet quisque, ne primus relapsus sit peccatum ultimum. Quosdam etiam movere poterit hæc interrogatio, Quid si homo esset tibi subditus, cui dedisses omnia, quæ habet, ac cumulasses maximis beneficiis, si tamen ille toties, tam deliberatè, tam malitiosè te cõtemneret, vilipenderet, & quantum in se esset, è medio tolleret, quid illi faceres? possesne post veniam decies, vigesies aut

centies datam adhuc condonare? an non delirantes vires in illum? Idem posset in te Deus, & fortè brevi faciet, nisi peccandi consuetudinem abrumpas. Qui tamen sunt ex natura pusillanimes vel turbati ingenii, non multùm terreri debent, ne in desperationem incidant, sed laudandi sunt, si quid emendârint, & ostendi debet possibilitas totalis emendationis, si vim aliquam sibi faciant, & pergant cooperari gratiæ Dei, quæ eò faciliora reddet omnia, quò ipsi meliùs diutiùsque se continuerint.

1827. §. 7. De pœnitentia illis injungenda dixi 1272. Utiliores sunt, quas retuli n. 1267. 1268. Quibusdam prodest, si imponatur, ut manè prima, vespere ultima cogitatio sit de aliqua sententia vel veritate æterna, v. g. *Brevis vita, longa aternitas. Fac ea, quæ moriens facta fuisse voles.* Quod prodest homini, si mundum universum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur. Etiam experiri oportet varia remedia, nam non omnes uno nec idem homo semper eodem modo juvatur. Gerson p. 2. Num. 32. opusc. De præcept. Decal. Capit. 17. dicit sæpe utiliter imponi, ut quoties relabatur, toties det pauperi eleemosynam. *Dicunt inquit, sæpius insipientes aliqui, se à peccato iræ, luxuriæ, perjurii, & si quid est simile, abstinere non posse, qui tamen hoc ipso salubri remedio velut mendaces facillimè confutantur, cum unius Albi vel Franci in emenda cujuslibet transgressionis eis inflata pœna ipsos à perpetracione injusti operis retraheret.* Etiam potest ipsis pro pœnitentia imponi, ut quoties relabentur, toties pœnam aliquam ipsi sibi imponant statim peragendam: & Confessarius ex hac pœna, quam sibi imponent, colliget qualis sit cōhatus & quàm efficax desiderium se emendandi. †

§. 8. Si habeat Recidivum in materiis plurimum peccatorum, non aggrediatur specialiter emendationem omnium simul, sed primò studeat tollere radicem cæterorum, aut illa priùs quæ magis scandalosa sunt instituto super illis examine particulari, usquedum unum post aliud expugnetur. Quòd si Confessarius fecerit, quod in se est, totum eventum committat Deo, ad quem solum spectat convertere animas: unde nec vanè extollatur, si videat consilia sua prodesse, nec deiciatur, si minùs proficiant: Angeli Jerem. 51. v. 9. dicebant, *Curavimus Babylonem, & non est sanata.* Denique notat Carden. in 2. crisi d. 39. n. 15. quando consuetudinarii advertuntur esse verè pœnitentes, & incipiunt se emendare, monendos esse de confessione generali, prudenter enim timeri potest, ne antehac aliquando confessi sint sine sincero dolore aut proposito, alioquin non tam diu in pessima consuetudine hæssissent.

1828

Q. 265. Quid Confessario sit agendum specialiter cum illo, qui frequenter relabatur in pollutiones & peccata molliet. R. §. 1. De hoc ita scribit Toletus in summa l. 5. c. 13. *Hoc peccatum est difficillimæ curationis, quia occasio semper cum homine est: estque præterea adeo universale peccatum, ut crediderim maximam partem damnandorum insci hoc peccato. Vix puto esse aliud efficax remedium quàm frequentissimam confessionem apud unum eundemque Confessarium, ut fiat ter in hebdomada, si fieri possit, est enim hoc Sacramentum maximum frænum, & qui hoc non utitur, non sibi promittat emendationem, nisi per miraculum à Deo factum vel rarissimum privilegium. Idem tenet Polancus in Director. c. 3. ubi ait, Crebrò confiteri sacramentaliter, multorum remedio-*

1829

Yyy 5

runt

rum instar alia pleraque complectitur. De efficacia
 Communionis contra hoc vitium, dixi l. 6. p.
 1. n. 683. soletque dæmon libidinosus injicere
 horrorem ab hoc Sacramento, ad quod tanto
 magis invitandi sunt. Varia tamen remedia ha-
 bere debet in promptu Confessarius, maximè
 sub initium, cum advertit pœnitentem incipe-
 re se turpiter tangere, ut gravissimè deterreat,
 principiis enim faciliùs obstatur, quàm malum
 emendetur, quando invaluit. Remedia, præ-
 ter ea, quæ hæctenus insinuavimus, latè sup-
 peditant *Drexelius* in *Nicera*, & *Veron* in manua-
 li *Sodalitatis* c. 10. *Gobat* autem T. 7. à n. 548. &
Sporer n. 333. dicunt se expertos, quòd sequen-
 tia multis fuerint salutaria. 1. Confessarius in-
 quirat, ad quem Sanctum, vel ad quod myste-
 rium vitæ aut Passionis Christi pœnitens magis
 afficiatur, tumque ei pro pœnitentia injungat,
 ut per certum tempus, v. g. usque ad proxi-
 mam confessionem manè & vesperi dicat flexis
 genibus, *Domine Deus, qui stammæ æternas ignis
 sulphurei præparasti omnibus libidinosus, statuo coram
 te, & propono in honorem amantissimi hujus Patroni
 mei & Passionis Christi, me hac die, hac nocte absten-
 turum ab omni turpitate mei ipsius: quando autem
 actu urgebit tentatio, repetat apud se ea verba.*
 2. Si consentiat Confessarius, voveat servare
 castitatem per unam v. g. septimanam: Con-
 fessarius autem id non permittat, nisi ubi ferè
 certam sperat victoriam, nec unquam permit-
 tat, ut voveat in perpetuum. 3. Beatæ virginis
 ante aram vel iconem offerat & obstringat ma-
 nus suas, cum firmissimo proposito eas ob re-
 verentiam ipsius intra tot dies non extendendi
 ad turpem tactum. 4. Ante Crucifixi imaginem
 quoti-

quotidie statuat continere manus suas ad honorem sacrorum vulnerum, quæ Christus pro se in manibus accepit, & ad reverentiam sacratissimi sanguinis, qui ex illis fluxit. 5. Multis profuerunt hæ preces ad Christum, B. Virginem, & S. Josephum, dictæ manè, vespèri, & quando urget tentatio. *7 ESU purissime, per sanctam Virginitatem & Incarnationem tuam emunda cor & carnem meam, in nomine Patris & Filii &c. Purissima Virgo Maria, per Sanctam Virginitatem & immaculatam Conceptionem tuam emunda cor & carnem meam, in nomine Patris &c. Castissime sponse Josephæ, per sanctam virginitatem & sanctificationem tuam emunda cor & carnem meam, in nomine Patris & Filii &c.* 6. Quotidie manè & vespèri, & quoties tentatio urget, aliquam brevem sententiam volvat in mente, v. g. *Momentaneum, quod delectat, æternum quod cruciat. Mors certa, iudicium formidabile, æternitas infinita. Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante: quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?* Stoic. l. 2. n. 161. etiam ponit hos versus. *Ich leb / weiß aber nicht wie lang: ich stirb / weiß aber auch nicht wan: ich fahr / weiß wieder nicht wohin: wie kommß / daß ich nit frommer bin. Quamdiu vivam, nescio; nec mortis horam præscio; vado, sed quò, non video; mirum, quòd me non corrigo.* 7. Quando tentatur, reflectat se ad Deum sibi præsentem, qui severissimè iudicabit etiam de hac actione: Item ad Angelum custodem, qui accusabit. 8. Potest etiam incutemetus abbreviandæ vitæ, ut sic motiva naturalia etiam impellant ad exequenda supernaturalia, certum enim est hoc vitio exhauriri summè

vires corporis, ac per singulas pollutiones plura tolli roboris, quam si libra sanguinis efflueret, hinc sæpe fit, ut hi fiant phthysici aut alia tabe corporis præmorianur. Alia media suggerere prudentia, usus, circumstantiæ, & imprimis Spiritus S. Quod si nulla remedia juvent, Confessarius suadeat poenitenti, ut ingrediatur Matrimonium, si ætas ferat, aut quandoque etiam statum religiosum, sed talem, in quo sit rigor & disciplina: Vix unquam suadeat statum ecclesiasticum, inquit Sporer, quia in hoc statu vitium illud nimis facile invenit fomenta sua & occasiones majoris ruinæ.

1830. §. 2. Illi, qui se emendant, sæpe affliguntur nocturnis pollutionibus, quas antiquæ imaginationes obscenæ causant, sed terreri non debent, nam quia natura assuevit conficiendo semini, quod non amplius per diem effanditur, hæc se exonerat in somno. Circa miseriam illam dat hoc consilium Gerson p. 2. Num. 38. opusc. De pollutione diurna, prop. 12. *Pollutio diurna vel nocturna, dum sentitur effluere, non debet violenter prohiberi, si probabiliter existimetur, quod huiusmodi violentia frustra esset: nihilominus pro exercitatione virtutis & pro evasione periculi videtur expediens, ut homo conetur prohibere, quantum sentit vel experitur commodè fieri posse, quoniam etsi hæc reventio nocere debeat corpori, proderit animæ: natura denique postmodum uno modo vel alio talem humorem à se ejicit.*

1831. Q. 266. *Quid observare debeat Confessarius alicujus constituti in occasione peccandi. R. Explicavi in l. 5. à n. 252. quando nam censeatur esse periculum sive occasio proxima peccandi. Ibidem à n. 256. dixi illum peccare, qui se exponit*

ponit formali periculo vel certo vel etiam probabili tantum, aut qui voluntarie manet in occasione proxima peccandi: & ideo n. 271. dixi talem occasionem esse vitandam cum quocunque incommodo, etiam si mors esset subeunda: ac consequenter concubinarium vel quemcunque alium actu peccare, & nequidem semel absolvi posse, qui domi retinet mulierem, ob quam ipse est in periculo vel occasione proxima peccandi. Si tamen nunc esset nova & certa spes ex prudentibus motivis, quod illam esset proxime eiekturus, aut quod talem occasionem per aliqua media sibi suggesta redditurus esset ex proxima remotam, adeoque facturum, ut hoc, quod haftenus ipsi fuisset formale periculum, postea esset materiale tantum, secundum dicta ibidem à n. 259. absolvi posset pro illa vice: at tamen dixi ibidem non esse hoc facile credendum: Et postea si per experientiam adverteretur, quod permaneret periculum proximum relabendi, omnino absolvi non posset, nisi actu antecedenter removisset talem occasionem, uti ibidem à n. 280. exposui & per plura exempla declaravi. Si pœnitens obtendat, se non posse vitare certam domum vel personam, dic ei; si esset periculum in domo vel à persona illa contrahendi pestem, nunquid invenires modum & prætextum vitandi? jam multò magis, quia tibi afflabitur pestis animæ, quod per experientiam scis.

Q. 267. *Quid observare debeat Confessarius hominis pudibundi, pusillanimis, desperantis de emendatione.* R. 1. Si advertat pudore deterreri, quominus confiteatur, animet his motivis: *Debebis tandem aperire omnia vulnera animæ, & quò*

1832.

quò

quò diutius exspectas, èd pejus ac difficilius est. Tu occultissimos morbos corporis aperis amico vel Medico, ut saneris, cur non magis morbos animæ, cum scias Deum non aliter remissurum esse peccata? Non melius est se coram uno ad silendum obligatissimo aperire cum certa spe veniæ, quàm postea in extremo iudicio coram toto mundo propterea confundi cum certa damnatione? ibi latere erit impossibile, comparere intolerabile. Quid refugis te aperire coram homine, simili tibi peccatore, cui novum non est talia, & fortè graviora audire? Sacerdos ea, quæ in confessione scit, minus scit, quàm quæ ipse nescit, quæ enim nescit, scire potest & ea revelare, quæ autem in confessione scit, etiamsi aliunde sciverit, ea tamen ratione scandali revelare non auit. Hæc carnificina conscientiæ, quæ te jam torquet, molestior censeretur debet quàm gloriosa sui victoria, quam pax & quies animæ consequetur: pus non cruciat, postquam est ex ulcere egestum, sic nec peccatum remordet, postquam est in confessione detectum. Si erubescentiam istam non potes sustinere coram uno, quomodo sustinebis coram toto mundo? Diabolo fidelior es quàm Deo, qui illius consilia contra Deum & in tuam etiam perniciem detegere metuis: aliter non dissolves scædus cum eo, quàm per confessionem peccatorum. Erubescencia peccatorum data est à Deo in satisfactionem pro præteritis, in medicinam & cautelam contra relapsus: è contra nequissimus dæmon illâ abutitur ad augenda scelera: & qui abstulit pudorem peccaturo, reddit confessuro, ut jam pudeat mundari, cum non puduerit coinquinari. Non erubuisi

buiſti peccare in conſpectu Creatoris, & jam in conſpectu creaturæ conſiteri erubeſcis. Si pœnitens ſit capax lectionis, detur ei legendus *Vicxmonius* in *Inſtit. ad pœnitentiam* parte 4. Denique ſi tantus eſſet pudor in enarrandis peccatis, ut non videretur poſſe vinci, dixi à n. 1196. poſſe dare peccata ſcripta, & poſtquam *Confefſarius* legit, dicere, quòd ſe de illis accuſet.

§. 2. Puſillanimis erigitur his motivis ad 1833.
ſperandam miſericordiam: Quia Deus eſt pater, qui filios prodigos in primam gratiam amantiffimè recipit, *Lucæ* 15. Medicus eſt, qui venit ſalvum facere, quod perierat, *Matth.* 18. Paſtor eſt, qui oves errantes quærit, & in humeris ad ovile lætus reportat, *Luc.* 15. Redemptor eſt, qui quos ſanguine ſuo comparavit, non abjiciet: venit vocare non juſtos ſed peccatores, *Matthæi* 9. vide *Regin.* De officio pœnitentis c. 5. ſ. 1. Exempla pro erigenda ſpe ex Dei bonitate & miſericordia affert *Voglerus Troſtbronni* l. 3. c. 11.

§. 3. Si quaſi desperet de emendatione, erigat 1834.
his motivis: Nulla ſunt peccata, quæ per Dei gratiam vinci emendarique non poſſint: neque Deus vult mortem peccatoris, ſed magis ut convertatur & vivat, *Ezech.* 18. Si desperes de tua ægritudine, præſume de Medico omnipotente: major eſt potentia Medici, quàm magnitudo tui morbi. Si potuit te dæmon perdere, quantò magis poterit te Deus reſtituere? Qui pro totius mundi peccatis mortuus eſt, voluit etiam tibi mortem ſuam prodeſſe. Nescis, quàm potens ſit & miſericors Deus: imaginaris eum tibi inſenſum, cum benigniffimè invitet
ad

ad poenitentiam: confide, quia multus est ad ignoscendum: Tantummodo incipe, & senties auxilium ejus: qui dat velle, dat perficere. Difficultatem apprehendis majorem, quam reipsum fit: putas te abstinere non posse, sed potes: si scires te perditurum oculos relabendo hodie, nonne abstineres? vides, quod mentiaris tibi, dicendo te abstinere non posse: saltem hac die abstine pro honore Christi pro te tam dura passi, cras propones similiter pro die isto, & quotidie majus Dei auxilium senties. Legat *Vieuxmont. p. 5. c. 3. & 4.*

1835. §. 4. Si animo concidat, quia post adhibitum conatum pergit turpissimè tentari, aut etiam quandoque relabi, excitet his motivis: Hæc Dei bonitas est, quod recordatione præteritorum te affligat, ut tantò magis detesteris, & pro illis satisfacias: si non tentareris, minùs esses cautus. Dæmon te non ita tentabat, cum ei servires, quia possidebat te: jam fortiùs tentat, ut te sub servitute iterum reducat: sed jam Dei servus es, qui major & potentior Dominus est, dummodo illi seridò adhæreas: vide, quomodo parvus David in virtute Dei superârît magnum Goliath. Si relaberis, statim resurge, id enim est ex fragilitate naturæ per cõsuetudinem fractæ: quandoque etiam est ad majorem profectum, ut infirmitatem tuam humiliter agnoscas, & scias te per solius Dei gratiam posse constantem manere. Si non cessas recidere, non cesses resurgere: nonne mundas calceos, quamvis prævideas iterum inquinandos? Nonne miles curat vulnera. quamvis nova prævideat in similibus præliis? Incarceratus, si exire nollit, quia timeret iterum incarcerari, nonne stultus esset? sic & tu

& tu nolens pœnitere, quia times relabi: an putas minus malum esse continuare peccare quàm aliquando cessare? An ignoras tam esse certaminis conditionem, non ut nunquam quis cadat, sed ut nunquam cedat: non is victus dicitur, qui sæpe recidit, sed qui ad extremum cessit. Legat *Vicem.* p. 5. c. 5. & 6.

Q. 268. Quomodo aget Confessarius cum homine, quem advertit seriam pœnitentiam differre velle in alia tempora, forte etiam usque ad mortem. R. Conabitur ad indilatam pœnitentiam adducere his motivis: Valde instabilis est vita hominis, mors certissimè eventura, sed incertissimum, quo tempore, modo, loco: docent id experientia & casus quotidiani. Pars major hominum ante annum 50. in æternitatem abripitur. Deus, qui pœnitenti veniam spondit, peccanti crastinum non promittit: angelum peccantem non expectavit ad pœnitentiã: Adamum mox à peccato extra paradysum expulit: sicut benignus est in tolerando, ita justus in puniendo: & quem vult convertere, expectat ad tempus præfinitum, statuit cuique terminum, qui præteriri non poterit: jam admonuit *Eccli.* 5. v. 8. *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem, subitò enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te:* monuit te per Evangelium, *veniet, cum minime putabis, sicut fur de nocte: vigilate itaque, quia nescitis diem neque horam.* Voluit Deus latere ultimum diem, ut velut ultimum observaremus omnem diem. Quis cautus non esset in omni cibo, si sciret uni adhærere venentium? sed dicis, jam tam diu vixi, nec me mors obruit: hoc ipsum fuit Dei beneficium, qui quò magis est jam longanimis & misericors, eò severior

Tom. VI.

Zzz

&

& districtior adveniet; quem enim, ut conver-
 eatur, expectat, non conversum durius da-
 mnat. Si tibi multi dies sine morte præteri-
 runt, hoc ipso jam es morti vicinior: avicula,
 quò diutius insidet ramo, magis exposita est re-
 lo jaculantis: seu vigiles seu dormias, magis
 morti appropinquas, cui vicinior es, quàm
 putas: mors senibus in januis est, juvenibus in
 insidiis. Re mutuò acceptâ ad utilitatem cor-
 poris, statim uteris, quia scis brevi repeten-
 dam; sic utere nunc vitâ mortali tibi ad dies
 incertos concessâ, ut æternam non amittas.
 Pœnitentia ad finem vitæ dilata est difficillima
 & vix seria: putasne, quòd arbor, quæ vix virum
 & nunquam rectè floruit fructus proferat, cum
 propè aruerit, jamque excindenda erit? *Augu-
 stinum*: sic enim refertur, De pœn. dist. 1.
*Si quis positus in ultima necessitate suâ ægritudine
 voluerit accipere pœnitentiam. . . . pœnitentiam dare
 possumus, securitatem autem dare non possumus: nunc
 quid dico, damnabitur? sed non dico, liberabitur. Ergo
 ergo à dubio liberari, vis, quod est incertum evadere, pœ-
 nitentiam, dum sanus es. . . . si vis agere pœnitentiam,
 quando jam peccare non potes, peccata te damnave-
 runt, non tu illa. Deus, ut peccata remittat, huius
 mani arbitrii vult libertatem non necessitam, in fine vitæ vult
 charitatem non timorem, & quomodo tu ad charitatem assurges
 solo terrore instantis gehennæ concutieris: non
 convertes te ad Deum, quia bonus est, sed quia
 justus, & jam jugulo instat per damnationis sen-
 tentiam. In tota scriptura non invenitur nisi bonus latro,
 qui in fine verè pœnituerit. Male, ut nullus desperet;
 solus, ut nullus præsumat. Multa præterea languentem impediunt*

vera pœnitentia, avulsio à temporalibus ita
 perditè amatis, dolores acutissimi corporis,
 obtusio sensuum, remorsus, terror, inquietu-
 do conscientiae, incertitudo instantis iudicii,
 tentatio desperationis propter Deum tam diu
 contemptum, propter neglectum tempus pœ-
 nitentiae, propter rejectas gratias: fit iusto Dei
 iudicio, inquit Girson p. 2. n. 32. de præcept. Decal.
 Capit. 17. ut qui pœnitere de commissis cum possunt,
 non volunt, cum velint, nequeant, non enim tenetur
 Deus omni momento dare efficaces gratias, nec
 tenentur semper, quando velles, sed tu teneris,
 ubi & quando ille vult. Dæmon eo articulo
 non feriabitur, hinc extremas artes adhibebit:
 creditur visibili specie apparere multis, ingerit
 tum priorum voluptatum recordationem, &
 turbat phantasiam, ad desperationem sollici-
 tat. Cur putas ita sudare agonizantes, contor-
 quere oculos, dirum intueri? forte multi non
 tam ex vicinia mortis quam propter angustias
 cordis. Si viri sancti deprehensi in eo articulo
 exterriti fuerunt, quid fiet tibi? Quam temerita-
 te speras tum temporis converti, quando per-
 fectissimi homines timent perverti. Etiam
 dato, futurum esse, quod in fine vitæ per Dei
 misericordiam pœniteas, adhuc gravissimæ
 sunt rationes statim pœnitendi, nam imprimis
 si grave est nunc pœnitere, gravius erit in se-
 nectute, cum prava consuetudo erit robustior
 & ætas ad patiendum infirmior: quod diutiùs
 rubigo est in ferro, tantò difficiliùs eraditur;
 sordes, quantò diutiùs in vase relinquuntur,
 tantò ægriùs aveffuntur. Deinde quid hinc bre-
 vis voluptas ad diuturnam pœnam, quam me-
 ritur & auget? nunquid facilius nunc est diem

insumere pœnitentiæ, quàm in acerbissimis sal-
 tem purgatorii pœnis pati ad annos? crescunt
 autem debita pœnarum cum culpis, & incre-
 dibile est illis subitò remitti pœnas, qui ita te-
 merè cumulant culpas. Neque confide in here-
 dum suffragiis, cum sonitu peribit memoria
 tuâ, clamares usque ad diem iudicii, *miserere
 mei*, & non exaudirent. Alterutrum eligendum,
 vel hic pati modicum pro peccatis cum inge-
 nti merito novæ gratiæ, vel ibi torqueri multum
 sine augmento gratiæ vel gloriæ. Plus valet in
 mundo cum pœnitentia dies unus, quàm in
 purgatorio cum gravissima pœna annus inte-
 ger. Præterea certum est, quòd gaudium bonæ
 conscientiæ & delectatiò justorum longè ma-
 jor sit voluptatibus impiorum: solâ suâ victoriâ
 sub initium difficilis est, nam si probi postea
 cruces habent, sunt unctæ; si spinas sentiunt,
 ornantur rosis; si experiuntur laborem, sciunt
 æternam esse mercedem: non sunt condigna
 passiones tam brevis vitæ, si comparentur ad
 culpam, quæ remittitur, ad consolationis gra-
 tiam, quæ immittitur, ad futuram gloriâ, quæ
 promittitur. ô si impius vel levi gustu spiritua-
 lem prælibasset delectationem, facile pro ea vi-
 lipenderet omnem aliam voluptatem. Acce-
 dit, quòd peccator per pœnitentiam optet post
 mortem æternum frui Deo ter optimo maxi-
 mo, quam ergo inhonestum est, & quàm pude-
 bit ipsum, florem ætatis immolasse vitis &
 fœcem senectutis Deo reservasse? Denique qui
 differt pœnitentiam magnis se gaudiis æter-
 num privat, quidquid enim operis fit extra gra-
 tiam, manet mortuum nec per pœnitentiam
 postea fit vivum. Videat igitur, quantis se peri-
 culis

culis exponat, quantis objiciat malis, quantis
priver bonis, & citò resipiscat. Vide *Vicem.*
totâ p. 1.

Q. 269. Quid agat Confessarius hominis nolen- 1837.

tis condonare, indurati, desperantis de salute ob pecca-
torum multitudinem. R. §. 1. Nolenti condonare
rotundè dicat, nec absolvi nec peccatū dimitti
posse: & siquidem hoc sciatur extra Sacramen-
tum, inducendi sunt alii homines ipsi amici, qui
de adversario molliter loquantur, declarando
eum bene loqui de ipso, laudando prout pos-
sunt &c. Deinde proponendum exemplum
Christi & Sanctorum, etiam orantium pro suis
hostibus. Revocandum in mentem, quid oret
quotidie, nempe, *Et dimitte nobis debita nostra sicut
Et nos dimittimus*, itaque si non dimittat, rogat
sibi non dimitti. Præterea proponenda Dei vo-
luntas dicentis, *mihi vindicta, Et ego retribuam*,
hinc in jus Dei involat ille, qui vult vindicare
seipsum. Item proponenda Christi sententia
*Matth. 18. Sic Et Pater meus cælestis faciet vobis, si
non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus
vestris.* Si his non flectatur, roget, obtestetur,
etiamque se provolvat ad ipsius genua, & exhi-
bitâ Crucifixi imagine adjuret per sanguino-
lentas plagas, ut si non hosti, saltem condonet
injuriam Christo, qui peccata omnium in se
sumpsit: & ad ista teneri Confessarium docet
Spoer n. 315. si speret pœnitentem flectendum,
quia charitas obligat, ut etiam cum aliquo in-
commodo damnationem proximi impedia-
mus. Plura suggerunt *Arfd. Tom. 3. p. 5. c. 2. §. 8.*
& *Lohn. De conv. Apost. p. 2. c. 4. §. 3.*

§. 2. Peccatori indurato dic, non tam ma- 1838.

lum esse cecidisse, quàm post lapsum nolle re-
surge-

surgere. *Stoz* eundem ita aggreditur: Si enorme crimen publicè commisisses, & jam veniret severissimus Judex cum ministris, qui te ad carcerem, & postea ad ignes, rotas, mortem acerbissimam essent tracturi, nisi deprecareris culpam, nunquid statim provolutus in genua id faceres? sed nunquid credis Deum esse Judicem ita justum & rigidum, ut nullum delictum possit relinquere impunitum? An non credis hic esse præsentem cum tota sua omnipotentia, quâ te hoc momento ad infernum detrudere posset, si vellet? imò adsunt dæmones, qui tibi collum obtorquerent, nisi Deus impediret. Itaque prostratus ad pedes Domini dic, *Domine propitius esto mihi peccatori*. Si non concutiatur Dei timore, conare emollire amore, propositis Dei beneficiis & bonitate, de quibus *Regin. De off pœnit. c. 5. f. 2. & 3. Plura suggerunt Arsd. §. 7, & Lohner §. 2. à n. 9.*

1039. §. 3. Si æger sic obstinatus confiteri non velit, ora pro illo: submitte hominem ei gratum, qui pœnitentiam suadeat: insinua te suaviter, de aliis rebus ei gratis loquens, & conare subin-ferre, saltem obesse non posse, si propter vitæ incertitudinem paulatim se ad Dei gratiam disponat; hoc ipsum posse conferre ad recuperandam sanitatem. Si non moveatur, inquire in causam istius obstinationis, & conare eam remove. Si pergat renuere, propone justa judicia Dei, qui non irridetur, nec dat gratias, prout volumus, sed nostrum esse cooperari, quando dat: æternitatem sequi, quæ à statu animæ, tempore mortis futuro pendeat. Si adhuc resistat, fac etiam à Medicis edici præsens mortis periculum. Potest etiam ipsi ob oculos poni,

poni, quàm miseranda sit in morte desperatio animæ in obduratione decedentis, nam 1. videt se deserere omnia & ab omnibus deseri. 2. Exhorrescit ad conspectum dæmonum, qui tentius vitæ peccata iterum memoriæ objiciunt. 3. Sentit se jam à corpore extrudi in infelicem æternitatem. 4. Ipsa jam sibi pronunciat Dei judicium, cognoscendo se perditam in æternum, sine spe tormenta æterna evadendi. Legatur *Viexm.* p. 1. c. 7. & de pœnis inferni c. 8. item *Vogleri* *Trossbrunn* l. 5. c. 3.

§. 4. Si dicat, major est iniquitas mea, quàm ut veniam mereat; reponat, major est Dei pietas quàm tua impietas; major Dei misericordia quàm tua miseria; majora Christi merita quàm tua demerita: peccata tua sunt finita, Dei pietas & misericordia, Christi merita sunt infinita: peccata omnia collata ad Dei misericordiam & ad Christi merita sunt velut aquæ guttula ad mare: secundùm multitudinem miserationum suarum delebit multitudinem iniquitatũ tuarum, hoc ipse promisit *Ezech.* 23. *Quacunque hora ingemuerit peccator, omnium iniquitatum ejus non recordabor.* Desperatio maxime injuriosa est Deo: Judas magis peccavit in eo, quia desperavit, quàm quòd Christum tradiderit. Exempla misericordiz sunt Ninivitæ, David, Nabuchodonosor, Magdalena, Iatro &c. legatur *Viexm.* p. 6. c. 2. & 3. *Regin.* c. 5. f. 1. Etiam juvat tali desperanti revocare ad memoriam bona, quæ fecit aliquando, secundùm illud *S. Greg. moral.* l. 22. c. 5. *Sicut dum vivimus, debemus bona nostra à memoria repellere, ne extollant, ita appropinquante exitu plerumque ea ad memoriam justè revocamus, ut videlicet fiduciam præbeant & desperatum timorem*

premunt. Et quomodo etiam in articulo mortis possit pœnitentia agi, rectè deducit *Viexm.* p. 6. c. 6. Exempla, quibus spes nostra ex Dei bonitate & misericordia erigitur, affert *Voglerus* suprà l. 3. c. 11.

1841. Q. 270. Quid observare debeat Confessarius captivi vel condemnati ad mortem. R. §. 1. Confessarium Rei instruit *Busenb.* relatus l. 4. nu. 1531. Quid autem Reo liceat, dictum est ibidem à n. 1521. Confessarium Magæ, veneticæ, & similia, qui cum dæmone pactum habuerunt, instruit idem *Busenb.* relatus l. 3. p. 1. nu. 41. Item *Voglerus* in *Trostbronn* l. 7. c. 7. Communitè notant omnes, quamdiu in captivum sententia lata non est, non facilè audiendum pro confessione, præsertim si neget illa, de quibus accusatur, quia periculum est, ne quantumvis fecerit, etiam in confessione neget, ut Confessarium habeat patronum. Quòd si teneatur ob crimina, quæ non negat, tum audiri potest, ut & plerumque tum, quando suâ sponte petit confiteri: nihilominus assecuret eum Confessarius, etiam cum juramento, si opus, nihil obfuturum, quidquid inter se sincerè loquentur extra Sacramentum.

1842. §. 2. Non spondeat se fore patronum pro ejus vita, tum enim non ita seriò se disponit, & si spe cadat, facilè alienabitur à Confessario, hinc potius disponat ad expectandam sententiam, interim profuturum, si de peccatis seriò doleat, & in satisfactionem offerat ignominiam & molestias carceris. Nihil æquivocè loquatur cum illo, ne postea cõqueri possit se deceptum, quod potest esse causa gravis perturbationis in fine vitæ. §. 3.

§. 3. Si Reus est, & teneatur crimen etiam 1843.
capitale fateri Judici hic & nunc legitimè in-
terroganti, suadere imò & obligare potest, ut
fateatur, nec ideo fit irregularis, *Vasq. Turr. Lu-*
go, Aversa q. 16. l. 2. quod *Arr. d. 43. n. 26.* dicit
sibi esse evidens, quia non est credibile Eccle-
siam voluisse imponere irregularitatem actio-
ni, ad quam hic & nunc tenetur Confessarius
pro salute æterna sui pœnitentis.

§. 4. Quamvis secundùm *Vasq. Az. Less. & 1844.*
alios apud *Dian. p. 3. t. 5. R. 102.* omnes, qui
non sunt ministri justitiæ, per se loquendo,
cooperari possunt ad fugam talis Rei, & instru-
menta offerre ad effringendos carceres, tamen
ab eo, uti & à fuga suadenda abstineat Confes-
sarius, ne commoveat in se Magistratus.

§. 5. Confessarius non indicet ipsemet sen- 1845.
tentiam mortis Reo, sed permittat id fieri per
alium: nec proponat ei tristitia sed consolatoria
& excitantia ad spem æternæ felicitatis.

§. 6. Damnatis ad mortem plerumque in- 1846.
jungenda est levissima pœnitentia, quam statim
expleant, etiam cum ipso Confessario: possunt-
que ei pro pœnitentia injungi cruciatus vel
angores ante supplicium, aut etiam supplicium
ipsum, ut quantum potest, patienter sustineat.
Si possit, adducat Reum, ut dormiat nocte ante
mortem, alioqui deficiet viribus capitis: & ex-
pedit dormienti adesse aliquem, qui excitatum
animet.

§. 7. Caveat, ne sit causa, cur mors appropie- 1847.
retur, ne fortè, secundùm sententiam aliquo-
rum Doctorum, irregularitatem incurrat: unde
non præeat Reum, aut si sistat, non moneat, ut
pergat, sed sequatur ipse, & sistenti se accom-
modet.

1848. §. 8. Si existens in scalis adhuc confiteri velit, si prius jam confessus est, & Judex difficultat concederet descensum, moneat de dolore eliciendo, & ibi absolvat: si autem ex pertinacia antea non fuit confessus, rogandus Judex, ut permittat descendere.
1849. §. 9. Si per testimonia plenè convictus, neget crimen, *Suar. & Sanch. nolunt, Hurt. & Perrel. volunt absolvi: Avers. l. 1. rectè dicit, si factem dubiè præsumi possit non fecisse, absolvendum, quia hic potius credendum Reo: si autem ipsemet Confessario sit factus, non esse absolvendum, nisi velit etiam in judicio fateri, quia ad hoc tenetur.*
1850. §. 10. Nec ante nec post supplicium quidquam dicat contra Judices, sed solos privatim admoneat, si opus, debet enim stare pro auctoritate Judicium ne Reos concitet, & sic mortem impatientius admittant. Plura videri possunt apud *Lohner De conversatione Apostolica p. 1. c. 5. Voglerum Trostbronn l. 7. c. 2. 3. 4. Polani in Methodo adjuvandi moribundos c. 18.*
1851. Q. 271. *Quid agendum sit Confessario hominis ebriosi, vel habentis ebriosam uxorem. Bl. §. 1. Ebriosus obligandus est ad declinandas occasiones bibendi, vel ad bibendum non plus, quam sciat per experientiam se posse portare. Si monitus non faciat, in pœnam injungenda abstinencia à potu inebriante diebus illis, quibus prævidetur futura occasio. Si bibere debet, quòd cogatur prandere vel agere cum aliis bibentibus, nec omnino possit nequidè per fraudem declinare haustum, suggerenda sunt præservativa & naturalia remedia pro cavenda ebrietate, qualia colligit Gob. in Quint. 5. c. 5. l. 1. & 2.*

1. & 2. Peccat tamen venialiter, qui talibus præservativis utitur sine justa causa, & tantum ideo, ut ultra debitum possit bibere, hæc enim est intemperantia, & per tales potationes valetudo frangitur.

§. 2. Ut possit se excusare & paulatim appetitum inordinatum corrigere, voveat per aliquod tempus abstinere à vino, vel non adire tabernam, aut saltem voveat non bibere ultra id, quod scit se ferre posse sine periculo ebrietatis. Quod si voveat omnino abstinere à vino, votum non debet esse ad longum tempus, nequidem ad mensem integrum, tum quia hoc erit ipsi nimis difficile, ideoque vix observabit, tum etiam quia post hepar accensum & assuetum stomachum, si nimis subitus & violentus sit transitus ab extremo ad extremum, patietur valetudo, unde consultius erit obligare, ut paulatim sibi subtrahat aliquid, donec periculum inebriandi evaserit.

§. 3. *Matthias Faber Conc. 5. Domin. 16. 1853.* post Pentec. dat ebriosis supra 5. digitos consideranda hæc quinque puncta. *Quid fecisti? quantum perdidisti? qualis per ebrietatem evasisti? Quæ supplicia meruisti? Quid jam toties promisisti?* Etiam prodest injungere illi, ut à Confessione domum reversus dicat uxori, si hæc sobria sit & prudens; video, quanta mala mihi, tibi, proli- bus, rei familiari afferat mea damnata ebrietas, planè constitui cum bono Deo vitam sobriam instituire, & quia nosti tempus atque occasiones, quibus soleo in eam miseriam prolabi, quoties videbis periculum adesse, mone me, impediam invitum, & postea agnoscam te bene egisse, sic enim volo fieri. Plura suggerit *Gob. 1. 3.*

§. 4.

1854. §. 4. Si vir apud Confessarium conqueratur de uxore ebriosa, quærendum, an non ipse met sit ebriosus: si affirmet, dicendum, ut corrigat se primum, quia ebriosus frustra sobrietatem requirit in alio. Si neget, suadendum, ut uxori ad mensam concedat, quantum similitudinis conditionis mulieribus concedi solet, aut etiam aliquantò plùs. Si sic nil proficiat, utatur rationibus accommodatis ad persuadendù, ut abstineat, etiam aliorum auctoritatem interponat. Si neque hæc juvent, minetur verbera addi: *Gob.* ut etiam dec, ubi opus, in tali enim casu dicit licitum esse verberare uxorem, etiam si sentiat ad plures dies, sed de hoc dixi. l. p. 1. n. 734. Per experientiam alicuius poenitentis scio, quòd exemplum viri sobrii, patientia & moderata ejusdem admonitio plùs potuerint, quàm verbera vel rixa.
1855. §. 5. Sive vir sive mulier in ebrietate tumultuetur, alter, qui sobrius est, non objurget vel obstrepat eo tempore, sed patienter sileat, alioquin malum magis exasperat. Cogitet prudens fuisse illud *Recipe Medici*, datum mulieri, ut quamdiu ebrius maritus tumultuaretur, ipsi de aqua, quam in phiala dabat (erat autem naturalis) partem aliquam ore clauso retineret. Simile fuit factum chirurgi, qui vocatus ad curanda vulnera à marito inflictæ uxori, primum emplastrum applicare voluit ori mulieris, dicens hoc vulnus & foramen esse ante omnia sanandum.
1856. Q. 272. Quid observandum sit circa hominem convertendum vel conversam ad fidem. Bz. §. 1. Alii qui acatholici sunt pertinaces, & cum his vix quidquam utiliter agitur; unde consultissimum est

est illos Deo in oratione commendare. Alii sunt ex ignorantia zelosi pro fide sua; & hi sunt benignè excipiendi ac docendi veritatem. Alii sunt frigidi, agnoscetes veritatem nostræ fidei, sed ob frivolas causas vel humanos respectus tardant; & hi terrendi sunt minando judicia divina & proponendo extrema. Alii sunt dubii, quibus ostendi debet, in quo conveniamus & discrepemus cum illis, tumque probandæ illis nostræ veritates. Si quis prætendat non esse honestum mutare religionem, in qua quis educatus est, dic illi, an ergo Christus non fuit in Judaismo enutritus eique conformiter vixit 30. annis? an etiam talis mortuus? planè non, sed everso Judaismo in ultima cœna sumpsit Sacramentum novæ legis, quod opposuit cœnæ legali ibi ultimò sumptæ, & aliàs non sumendæ ampliùs. Similiter Apostoli omnes alii-que conversi ab Apostolis, item innumeri Martyres &c. Et si argumentû valeret Gentilis, Turca, & quivis infidelis deberet mori, qualis est.

§. 2. Convertendus edoceri debet omnia 1857.
scitu necessaria necessitate medii. Deinde proponendi sunt illi successive articuli fidei contrarii ipsius erroribus: Præterea etiam omnes alii. Nec reticendum videtur, etiam ad tempus, quamvis sciatur futurum, ut abhorreat, *Verjus Tr. 2. a. 8.* contra alios putantes posse tantisper dissimulari; sed posset postea conqueri sibi illa non esse proposita. Neque etiam videtur dissimulandus ille articulus, quòd Pontifex Romanus sit caput Ecclesiæ, cum disponi debeat ad faciendam fidei professionem, in qua hoc continetur. *Verj. a. 9.*

§. 3. Professio fidei proprio idiomate dan- 1858.

da

da est illi & explicanda. Est autem duplex, una longior cuius usus est, quando conversus fuit publicè hæreticus & publicè profiteretur. Altera brevior pro aliis, qui secretò convertuntur. Expediit tamen etiam his ista longior. Ultramque dabo post n. 1862. Si sit publica, fit ante communionem post recitationem à Ministro confessionem, Sacerdote ad latus Evangelii genuflexo.

1859. §. 4. Examen pro confessione non debet rigidè institui cum converso, neque dandi longi catalogi peccatorum, hæc enim ipsum terrent. Dicat Confessarius, cum ipse dixerit, quòd occurrer, se reliqua interrogaturum. Nec expedit, ut ab illo exactè petatur numerus singulorum peccatorum, ne nimium fatigatus apprehendat onus confessionis esse gravius, quam ut postea ferre possit, unde petere non debet, quoties non jejunasti? carnes comedisti die vitato &c.? sed sic procedat. Quot annos habes? Nunquid accusaste, quòd à tempore usque rationis neglexeris omnia præcepta Ecclesiæ? Quoties per annum solitus es adire cœnam hæreticam? nunquid plerumque quater vel quinque? sic enim Confessarius sufficienter agnosceret numerum peccatorum illorum imò probabile est satisfacere, si dicat se hætenus vixisse in hæresi, sic enim virtualiter dicit se eo tempore nulla Ecclesiæ præcepta observasse. Si tamen specialem aliquem contemptum Papæ vel Ecclesiæ habuerit, aut dixerit blasphemias vel calumnias contra ecclesiasticos, plus quam regulariter fiat ab hæreticis, aut dederit scandalum in rebus fidei, vel alios perverterit vel in hæresi detinuerit, hæc essent speciatim explicanda.

Verj. T. 9. a. 2. §. 5.

§. 5. Quamvis convertendus gravia afferat 1860.
peccata, non arguat illum Confessarius, sed
potius ad spem veniæ excitet, dicens mirum
non esse, quòd destitutus Sacramentis ita lapsus
sit. Nec ab initio gravem imponat pœniten-
tiam sed invitet ad proximas Indulgentias.

§. 6. Multi cum *Laym.* dicunt quemvis ap- 1861.
probatum posse absolvere ab hæresi materiali.
Quod formales hæreticos attinet & reservatio-
nem pontificiam, videnda sunt dicta à n. 1613.
Quia tamen hæresis sæpe reservatur etiam Epi-
scopis, & timeri poterit, ne fuerit formalis,
si quis non habeat speciale privilegium, expedit
remittere ad alium, qui habet, aut talem facul-
tatem petere.

§. 7. Cautus esse debet Confessarius, ne ta- 1862.
libus, qui se dicunt converti velle, nimium cre-
dat, aut multa appromittat, vel commendet
aliis, tales enim quandoque sunt homines frau-
dulenti, qui non quærunt salutem animæ, sed
sustentationem vel alia temporalia aucupan-
tur. Hæc aliaque plura *Lohner De convers.*
Apost. p. 2. c. 2. §. 1. Facillimum autem me-
dium convincendi acatholicum est, probare
Ecclesiam Catholico-Romanam esse veram
Christi Ecclesiam, eò quòd illi soli conveniant
Notæ veræ Ecclesiæ, quòd nempe sit *una, san-
cta, catholica, apostolica*, ac consequenter quid-
quid illa proponit credendum, id esse verum:
pro quo legi possunt libelli, *Des Hayes Der Klein
und getreue Wegweiser / Colonia; Le petit
& fidel Guide, Leodii; Elffer Catholisch
Schlecht und Recht: Auszug auß der Heiliga
gen Schrift / wo sters geschrieben: Norta
Sternæ.*

Pro-

*Professio fidei Catholica**Secundum Bullam Pii IV. & prescriptum
Tridentini.*

EGO N. N. firmâ fide credo & profiteor omnia & singula, quæ continentur in Symbolo fidei, quo sancta Romana Ecclesia utitur, videlicet: Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilibus omnium & invisibilium: & in unum Dominum JESUM Christum filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia secula: Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero: genitum non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt: qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit de cælis, & Incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, & homo factus est, crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est: & resurrexit tertiâ die secundum scripturas, & ascendit in cælum, sedet ad dexteram Patris: & iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum Dominum & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit, qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur, qui locutus est per prophetas. Et unam, sanctam, catholicam, & apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum & expecto resurrectionem mortuorum, & vitam venturi sæculi. Amen. Apostolicas & Ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem Ecclesiæ observationes & Constitutiones firmissimè admitto, & amplector. Item sacram Scripturam

juxta

juxta eum sensum, quem tenuit & tenet sancta Mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu & interpretatione sacrarum Scripturarum, admitto; nec eam unquam nisi juxta unanimum consensum Patrum accipiam & interpretabor. Profiteor quoque septem esse verè & propriè Sacramenta novæ legis à Christo JESU Domino nostro instituta atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria, scilicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, extremam Unctionem, Ordinem & Matrimonium; illaque gratiam conferre, & ex his Baptismum, Confirmationem, & Ordinem sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in supradictorum omnium Sacramentorum solemnè administratione recipio & admitto, omnia & singula, quæ de peccato originali & de justificatione in sacrosancta Tridentina Synodo definita & declarata fuerunt, amplector & recipio: Profiteor pariter in Missa offerri Deo verum & propitiatorium sacrificium pro vivis & defunctis, atque in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento esse verè realiter & substantialiter Corpus & Sanguinem, unà cum anima & divinitate Domini nostri JESU Christi, fierique conversionem totius substantiæ panis in Corpus, & totius substantiæ vini in Sanguinem, quam conversionem catholica Ecclesia transubstantiationem appellat. Fateor etiam sub altera tantùm specie totum atque integrum Christum verumque Sacramentum sumi. Constantè teneo, Purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari: Similiter & Sanctos unà eum

Tom, VII.   Aaaa   Christo

Christo regnantes venerandos & invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum Reliquias esse venerandas. Firmissime assero imagines Christi ac Dei pariter semper virginis, nec non aliorum Sanctorum habendas & retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam. Indulgentiarum etiam potestatem à Christo in Ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem esse affirmo. Sanctam Catholicam & Apostolicam Romanam Ecclesiam, omnium Ecclesiarum Matrem & magistram agnosco, Romanoque Pontifici Beati Petri Apostolorum principis successor ac JESU Christi Vicario, veram obedientiam spondeo ac juro: Cætera item omnia à sacris canonibus & œcumenicis Conciliis, ac præcipue à sacrosancta Tridentina Synodo tradita definita & declarata, indubitanter recipio atque profiteor simulque contraria omnia atque hæreses quascunque ab Ecclesia damnatas, rejectas & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio & anathematizo: hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsentis sponte profiteor & veraciter teneo, eandem integram & inviolatam, usque ad extremum vitæ spiritum constantissimè (Deo adjuvante) retinere & confiteri, atque meis subditis vel illis, quorum eura ad meo munere meo spectabit, teneri, doceri & prædicari, quantum in me erit, curaturum, ego idem N. N. spondeo, voveo, ac juro: sic me Deus adjuvet & hæc sancta Dei Evangelia: *In principio erat Verbum &c.*

JE N. N. crois, & confesse, avec fermeté & constance, tous & chaque article compris en la profession de foy chrestienne & catholique, comme la sainte Eglise Romaine tient & confesse en ces termes. Je croy en un Dieu le Pere toutpuissant, createur du ciel & de la terre, de toutes les choses visibles & invisibles. Et en un seigneur Jesus christ; fils unique de Dieu: qui est né du Pere devant tous les siecles, un Dieu d'un Dieu, une lumiere d'une lumiere, un vray Dieu d'un vray Dieu, qui est né, mais point fait; consubstantiel au Pere; & par lequel toutes choses sont faites: qui est descendu des Cieux pour l'amour & le salut des hommes; qui a été incarné de la Vierge Marie, par le saint Esprit; & s'est fait homme, a aussi été crucifié pour nous sous Ponce Pilate, a souffert & été ensevely: qui est resuscité au troisieme jour, conformément aux Escritures: qui est monté au ciel & assis à la droite du Pere, d'ou il viendra derechef, avec gloire, pour juger les vivans & les morts: de qui le regne ne finira jamais. Je crois au saint Esprit, qui est le Seigneur vivifiant, qui procede du Pere & du Fils: qui est également adoré & glorifié avec le Pere & le Fils, qui a parlé par les prophetes. Je crois une sainte Eglise catholique & apostolique. Je confesse un baptême en remission des pechez. Et j'attends la resurrection des morts; & la vie du siecle à venir. Ainsi soit il. Je recois aussi & croy fermement les traditions Apostoliques & toutes les ordonnances de la sainte Eglise Catholique Romaine. Je prends & entends la sainte Escriture dans le sens, que nostre Mere la sainte Eglise chrestienne a toujours tenu & tient encore à present, car à

Aaaa 2

elle

elle seule appartient de déclarer le vray sens de l'Ecriture, & en distinguer la vraye intelligence, de la faulſe. Je veux auſſi toujours entendre laditte Eſcriture ſainte ſelon la commune explication des ſaints Peres & point autrement. Je crois & confeſſe, que Jeſus. chriſt noſtre Seigneur a inſtitué ſept vrays Sacramens de la loy nouvelle, qui ſont tres utiles au genre humain (quoy qu'ils ne ſoyent pas tous neceſſaires au ſalut de chaque perſonne) (A ſçavoir le Baptême, la Confirmation, l'Euchariftie, la Penitence, l'extreme-Onction, l'Ordre & le Mariage. Et que par ces Sacramens l'homme reçoit la grace divine. Entre leſquels le Baptême, la Confirmation & l'Ordre, une fois receus, ne peuvent reiterer, ſans commettre un ſacrilege enorme. Pareillement je crois auſſi, tout ce qui a été conclu & arreſté au Sacré Concile de Trente touchant le peché originel & la juſtification du pecheur.

Je crois & confeſſe qu'en la ſainte Meſſe on offert à Dieu un veritable & reel Sacrifice propitiatoire, pour les vivans & les deſunts: & que au ſaint Sacrement de l'Autel ſe trouve veritablement corporellement & en eſſence le Corps, le Sang, l'Ame & la divinité de Jeſus Chriſt noſtre Seigneur: & que toute la ſubſtance du pain y eſt changée en la ſubſtance du Corps, & la ſubſtance du vin en celle du Sang. lequel changement de ſubſtance en ſubſtance la ſainte Eglise appelle *Transubſtantiation*. Je croy pareillement & confeſſe, que ſous les ſeules eſpeces du pain, on reçoit Jeſus-Chriſt entierement & le vray Sacrement de ſon Corps parfaitement. Je crois fermement, qu'il y a un Purgatoire

gatoire, & que les ames des fideles, qui y sont
détenuës, recoient soulagement & secours par
les prieres & suffrages des vivans. Pareille-
ment, qu'il est permis & agreable à Dieu
d'invoquer & honorer les saints, qui regnent
en la gloire avec Jesus Christ; & qu'ils inter-
cedent effectivement pour nous: de plus que
l'on peut & doit honorer mesme leurs Reli-
ques. Je tiens pour tres-assuré, que l'on peut
aussi avoir & que l'on doit honorer les images
de Jesus Christ, de la Mere de Dieu & des au-
tres saints. Je Confesse indubitablement, que
Jesus Christ a donné à son Eglise le pouvoir
des Indulgences, & que l'usage desdittes Indul-
gences est tres-salutaire à la christienneté. Je
promets obeissance & soumission à l'Evesque
de Rome, comme au vray successeur de saint
Pierre (qui fut chef des Apostres & pasteur uni-
versel de l'Eglise) & au Vicaire de Jesus Christ
sur la terre. Je reconnois & avouë, que la
sainte Eglise Romaine est la Mere & Maistresse
de toutes les Eglises & de tous les Chrestiens.
Je recois & approuve tout ce que par les sacrez
Canons elle ordonne & commande de rece-
voir & de croire, & particulierement ce qui
a été decreté & ordonné au dernier Concile de
Trente. Je rejette, reprouve & condamne tou-
tes les erreurs, qui y sont contraires, les fausses
doctrines & heresies, qui ont été rejettées, re-
prouvées & condamnées, ou qui seront do-
resnavant rejettées, reprovées, ou condam-
nées par laditte Eglise sainte Catholique & A-
postolique. C'est cette vraye foy Catholique,
hors laquelle il n'y a pas de salut à esperer, &
laquelle je confesse presentement de ma fran-

che & libre volonté, que par la grace de Dieu
je veux tenir & confesser entiere ment, ferme-
ment, & constamment jusqu' à mon dernier
soupir. Je veux aussi tâcher & faire autant qu'
il me sera possible, que cette mesme foy de
creance soit tenue enseignée & preschée par
ceux qui appartiennent, & qui sont ou se-
ront sous ma charge, & c' est ce que je promets
& que je jure moy N. N. ainsi m' ayde Dieu &
ses saints Evangiles. *Au commencement estoit
Verbe &c.*

Ech N. N. glaub und bekenne mit beständigen
Herzen alle und jede Stück / so in dem Christ-
lichen Glauben / den die Heilige Römische Kirch
diese Weis gebräuchet / verfasst seind / nemlich. Ich
glaube in einen Gott Vatter den Allmächtigen Schöpfer
Himmels und der Erden / aller sichtbaren und unsicht-
baren Dingen : und in einen Herren Jesus
Christum den eingebornen Sohn Gottes / auß dem
Vatter gebornen von Ewigkeit / Gott von Gott / Licht
vom Licht / wahren Gott vom wahren Gott / geborn
und nicht erschaffen / gleicher Substanz und Wesen
mit dem Vatter / durch den alle Ding erschaffen seind
der uns und Menschen und unseres Heyls willen vom
Himmel herunter gestiegen / und durch den H. Geist
auß Maria der Jungfrauen Fleisch an sich genommen
hat / und ist Mensch worden : Er ist auch vor uns unter
Pontio Pilato gecreuziget / hat gelitten / ist begraben
worden / und am dritten Tag / laut der Schrift
wiederumb auffgestanden von den Todten : Er ist auff-
gefahren in den Himmel sitzt zu der Rechten Gottes
des Vatters / und wird wiederumb kommen mit Herr-
lichkeit zu richten die Lebendigen und die Todten / we-
ches Reichs kein End wird sein. Ich glaube auch in
den H. Geist / den Lebendigmachenden Herrn / der vom
Vatter und Sohn hergeheth : Der sampt dem Vatter
und Sohn zugleich angebetten und gehret wird /

da gerecht hat durch die Propheten. Ich glaub auch ein einige / Heilige / Allgemeine und Apostolische Kirch: Ich bekenne einen Tauff zu Vergebung der Sünden / und warte auff die Auferstehung der Abgestorbenen / und auff ein ewiges zukunfftiges Leben. Am.

Alle Apostolische Geislliche Satzungen sampt allen anderen Ordnungen und Gebräuchen der Catholischen Kirchen nimb ich an / und halt sie festiglich. Die H. Schrift verstehe ich und lasse sie zu / in und nach dem Verstand / welchen unsere H. Mutter die Christliche Kirch bishero gehabt und noch hält / sentemahlen ihr allein zugehöret den wahren Verstand und Auslegung der H. Schrift von dem falschen zu unterscheiden. Ich will auch gemelte H. Schrift allezeit nach der einhelligen Auslegung der H. Väter verstehen / annehmen / und nicht anders. Ich glaube und bekenne / das warlich und ägentlich sieben Sacrament des neuen Testaments von Christo Jesu unserem Herrn selbst eingefest / und dem Menschlichen Geschlecht sehr nützlich / wiewohl nit alle einem jeden Menschen zur Seeligkeit nothwendig seynd: Als nemblich der Tauff / die Firmung / das Sacrament des Altars / die Buß / die letzte Delung / die Priesterweihung / die Ehe: Und daß durch diese Sacrament dem Menschen Gnad mitgetheilet werde: Aus welchen allen der Tauff / Firmung und Priesterliche Weihung / ohn Gotteslästerung und grofse Sünd nicht mögen wiederholet und zum anderermal gebraucht werden. Ich nimb auch an und laß zu alle gewöhnliche und bewährte Bräuch / so in der Christlichen Catholischen Kirchen / bey der öffentlichen Herrlichen Darreichung jes gemelter Sacramenten gebraucht werden. Desgleichen glaub ich auch alles samptlich und sonderlich / was von der Erbsünd und Rechtfertigung des Sünders im Heiligen Allgemeinen Concilio zu Trident erklärt und beschloffen worden. Ich bekenne auch und glaube / das in dem Hochheiligen Ampt der Mess / Gott dem Herrn ein warës / ägentliches und versöhnliches Opffer für die Lebendigen und die Todten / auffgeopffet werde / das auch in dem Aller-

heiligste Sacrament des Altars warhaftig / Leiblich
 und Wesentlich zugegen seye / der Leib und das Blut /
 mit der Seel und Gottheit / unsers Herrn Jesu Chri-
 sti / und das die ganze Substanz des Brods in den
 Leib / und die Substanz des Weins in das Blut Christi
 verwandelt werden: Welche Wandelung die Christliche
 Catholische Kirch Transsubstantiationem, das
 ist / ein Verwandelung einer Substanz in die andere
 nennet. Ich glaub auch und bekenn / das unter einer-
 ley Gestalt der ganze unzertheilte Christus Vollkom-
 mentlich / und das wahre Sacrament seines Fronleich-
 namds genossen / und empfangen werde. Ich glaub
 auch festlich / das ein Fegfeuer seye / und das die Christe-
 glaubige Seelen daselbsten durch die Fürbitt der Glau-
 bigen Lebendigen Menschen Trost und Hülff empfan-
 gen. Item das man auch die Liebe Heiligen / so mit
 Christo regieren / Ehren und Anruffen soll i und das
 sie auch Gott für uns bitten / darzu auch / das ihre
 Heilthumb in Ehren sollen gehalten werden. Ich halt
 beständiglich dafür / das man die Bildnissen Christi
 der Mutter Gottes und anderer Heiligen auffhalten /
 auch denselbigen gebührende Ehr und Reuerenz erzei-
 gen soll. Ich glaub auch für gewiß / das Christus der
 den Gewalt des Ablass der Kirchen gegeben hat: Und
 das desselbigen Ablass Gebrauch / der Christenheit gar
 Heilsam seye. Ich bekenne auch die H. Allgemeine /
 Apostolische Kirch / für eine Mutter und Meisterin
 aller anderen Kirchen. Ich versprich auch und gelobe
 mit einem Schwur wahren gehorsam dem Römischen
 Bischoff / als des H. Petri Obersten Apostels Nach-
 künling / und des Herrn Jesu Christi allhie auff Erden
 Stadthalteren: Dergleichen alle andere Stück / so
 von den Heiligen Canonen und Allgemeinen Conci-
 lien / fürnehmlich aber von dem Heiligen Tridentischen
 Concilio auffgesetzt / verordenet und beschlossen wor-
 den / bekenn und nimb ich unzweiffentlich an: Herge-
 gen aber alle Irthumben / Lehrstück und Kegereyen /
 so von gemelter Catholischen Kirchen bishero ver-
 dambt / verworffen und verflucht sollen werden / die
 ver-

verdamme / verwerffe und verfluche ich ebenmäßig / diesen wahren Catholischen Glauben / außserhalb den niemand kan selig werden / welchen ich jez freiwillig bekenn und Warhafftig halte / will ich auch (mit Hilff Gottes) biß an mein letztes End / ganz unvidersprechlich / unverwilt / und unverlezt halten und bekennen : Will auch / so viel mir möglich / allen Fleiß anwenden / das dieser rechte und warhafftige Glaub von meinen Unterthanen / und allen denen / so meiner Sorg befohlen / gehalten / gelehrt und geprediget werde. Das verheisse / gelobe und schwere ich N. N. So helff mir Gott und die Heilige Gottes Evangelia. Im Anfang war das Wort / und das Wort war bey Gott / und Gott war das Wort / ic. Joan. 1.

Professio fidei brevior. Ex Verjuys Pastor.
Mission. in fine.

Ego N. N. coram N. & N. Sacrosanctis Evangeliiis coram me positis, eis que attactis juro, me firmiter credere corde & profiteri ore illam sanctam fidem catholicam & apostolicam, quam sancta Romana Ecclesia credit, prædicat, profitetur & observat: & consequenter abjuro, revoco, abnego & detestor omnem hæresim, cujuscumque sit conditionis & sectæ extollentis se adversus sanctam catholicam Ecclesiam, & præcipuè illam hæresim, cui hætenus adhæsi. Item juro me credere & profiteor ore [*hic exprimentur præcipui articuli contrarii hæresi, quam deserit.*] Juro & promitto, quòd deinceps non aliter credam, nec dogmatizabo, nec à mihi subditis aliter teneri permittam. Sic me Deus adjuvet & hæc sancta Dei Evangelia. In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum &c.

Je N. N. en presence de N. & N. touchant
Aaaa 5 les

les saints Evangiles, jure, que je crois de cœur ferme, & que je confesse de bouche la sainte foy Catholique & Apostolique, come la crois, presche, confesse & observe la sainte Eglise Romaine, & cepourtant j' abjure, rejette, revoke, renie & deteste toute heresie, de quelle condition & secte elle soit, qui s' eleve contre la sainte Eglise Catholique, & principalement je deteste l' heresie, à laquelle j' ai jusqu' à present été attaché. Je jure aussi, que je crois & que je confesse (*il faut ici exprimer les principales articles, contraires à l' heresie quittée.*) Je jure & promets, que dorenavant je ne croirai pas autrement, ni enseignerai, & ne permettrai qu' aucun de mes sujets soutienne autrement. Ainsi m' aide Dieu & ses saints Evangiles. Au commencement estoit le Verbe &c.

Ich N. N. in Gegenwart N. und N. vor mir habend / und mit Anrührung der heiligen Evangelien / schwere / daß ich festiglich von Herzen glaube und mit dem Mund bekenne den Catholischen und Apostolischen Glauben / welchen glaubet / prediget / bekennet und haltet die heilige Römische Kirch: und folgends verschwere ich / wiederruffe / sage ab und verfluche alle Ketzerey / sie sey wie sie immer wolle / welche sich auffwirfft wieder die heilige Catholische Kirch / und sonderlich diejenige Ketzerey / welcher ich biß anjeko bin zugethan gewesen. Ich schwere auch / daß ich glaube und bekenne (allhie sollen außdrücklich bekennet werden die Articulen / so der verlassener Ketzerey zuwieder) Ich schwere und verspreche /

spreche / daß ich hinsiro anderst nicht werde glauben / lehren / oder von meinen Unterthanen lassen halten. So hilff mir Gott und seine heilige Evangelia. Im Anfang war das Wort / und das Wort war bey Gott ꝛc.

Q. 273. *Quid observare debeat Confessarius ægri vel moribundi.* w. §. 1. Confessarius ægri non statim ingerat mentionem confessionis, nisi esset periculum mortis, sed amicè saluter, quærat de morbo, doloribus, quiete &c. suadeat resignationem in manus Dei, qui vitæ & mortis dominus est. Captatâ occasione insinuet expedire confessionem, antequam invalescat vis morbi, qui difficiliorem reddit; nec id posse obesse sed profuturum pro quiete animæ & etiam pro salute corporis. Si resolvat jam confiteri, præeat in actus necessarios, sublevando illum & alleviando onus confessionis, quantum potest. Si pro confessione dilationem petat, concedat, sed conetur efficere, ut determinet tempus, quo redeat ne pergat differre. Videat, ut aqua lustralis & effigies Christi crucifixi sit ad manum apud ægrum.

§. 2. Libri pro ægris ad mortem disponendis, inter cæteros sunt, Germanicè *Nackatenus, Seelen-Hülff / Vogleri Trostbronn.* Gallicè, *Crasset Préparation à la mort vel Bonnefons Le Crestien charitable.* Latinè, *Servius, Amicus fid. Lohner De convers. Apostolica cap. 6. Polanci Methodus ad eos adjuvandos, qui moriuntur.* Expedi, ut quivis recens ordinatus Sacerdos ex libris illis aut aliunde speciales sibi componat industrias & modos agendi cum ægris ac juvandi moribundos. Modum suaviter abdu-
cendi

cendi à nimio desiderio vitæ & timore mortis, proponit *Polanc.* c. 9. & 10. Modum tractandi ægrum impatientem, habet c. 11. Quomodo juvandus tentatus in fide vel per desperationem, habet c. 12. & seqq.

1865. §. 3. Confessarium ordinariè posse sub conditione absolvere moribundum, quamvis jam non sciatur dare signa pœnitentiæ, si hoc saltem dubiè præsumi possit, dixi à n. 1156. & addo hic, 1. si talis moribundus semper fuerit infidelis, absolvi non debet nequidem sub conditione, quia non est probabile dubium, quòd sit dispositus, sed moraliter certum est, quòd non sit dispositus nec petat absolvi. Quòd si antehac ostendisset propensionem ad fidem, adhuc requirentur signa aliqua clariora quàm in Christiano. 2. Talis moribundus aut etià postea mortuus absolvi non potest ab excommunicatione in ordine ad sepulturam, nisi dederit evidentia signa pœnitentiæ, uti decernitur *Cap. A nobis* 28. De sentent. excomm. Attamen in ordine ad absolutionem à peccatis nulla est reservatio pro articulo mortis. 3. Si æger ante delirium petit absolvi, quamvis in delirio dicat se nolle, potest & debet absolvi, quia voluntas antecedens habitualiter permanet, & nunc nescit, quid dicat. 4. Milites post confictum moribundi in exercitu catholico, cui permixti sunt acatholici, rectè absolvuntur sub conditione, eo ipso quòd de exercitu catholico sint, licet aliud signum non dent. Quòd si exercitus ex majori parte sit acatholicus, vel similes antè noluerint confiteri, *Schild. & Arsd. k.* putant vix debere dari absolutionem, sed ex dictis n. 1163. probabile est dari posse sub conditione illis, qui capaces sunt. §. 4.

§. 4. Si catholicus Sacerdos intelligat ho- 1866.
minem acatholicum esse ad extrema dedu-
ctum, prudenter facit, nisi quid aliud obstat, si
cum accedat, etiam dissimulando se esse catho-
licum si id expediat, unde quamvis putetur esse
Prædicans vel Minister hæreticus, potest cum
eo elicere actus fidei, spei, charitatis, perfectæ
contritionis de peccatis, manendo in illis, quæ
nobis communia sunt cum hæreticis. Quod si
pariantur circumstantiæ, potest postea rogare,
an non, si sciret se non esse in vera fide, vellet
amplecti aliam, & facere omnia ad salutem ne-
cessaria, an non vellet confiteri & absolvi, si hoc
ad salutem foret necessarium Si ad hæc annuat,
secundum Gob. absolvi potest sub conditione, si
dispositus es, ideoque docet Caram. quod luther-
ranus dicent, *ô Deus! moriar in vera religione, utra
sit vera, nescio, tu scis: propitius esto mihi peccatori,*
possit absolvi: *Vindex Gob. ad prop. 4* addit, si
spes sit, ut religionem catholicam admittat,
hanc proponendam: si autem absolutè renuat,
posse ita disponi & absolvi, potest enim esse hæ-
reticus materialis tantum, qui quamvis abso-
lutè posset salvari per contritionem perfectam,
tamen cum hæc sit difficilis, & ad valorem Sa-
cramenti sufficiat dolor inferior, pro necessi-
tate servendum est moribundo, prout secu-
rissimè fieri potest.

§. 5. Quibus dari debeat Viaticum, & quo- 1867.
ties dari possit in eadem infirmitate, etiam non
jejuno, dixi in l. 6. p. 1. à n. 604. Quibus extre-
ma Unctio, dicam, quando de illa. Quando nam
autem censeatur esse periculum vel articulus
mortis, dixi hic n. 1559.

§. 6. Si moribundus videatur esse destitu- 1868.
tus

tus auditu, sæpe vox per nervos sensorios delata melius percipitur, si formetur supra caput ad cranium, quàm in aures ipsas, uti experientia quorundam docuit: unde expedit ibi inclamare moribundo. Dixi autem in l. 3. p. 1. n. 758., quomodo Confessarius in morbo contagioso cavere possit periculum contrahendi. Et ibidem n. 760. addidi Parochum non satisfacere officio suo, si moribundum extremis munusculum destituat. De modo fructuosè agendi cum ægris & assistendi moribundis possunt plura videri apud *Voglerum* l. 1. c. 3. 4. 5. 7. l. 5. c. 1. & 2. ubi recenset ægrorum & moribundorum præcipuas tentationes: Item apud *Lohn* supra §. 8. & iterum §. 13. membro 5. Item apud *Martinum à Matre Dei* in Gymnasio Philos. Christianæ pag. 255. & seqq. Subjicio aliqua ex dictis Auctoribus:

Modus eliciendi actus præcipuarum virtutum.
Confessarius prælegit tardè, ne causet molestiam vel fatigationem: æger corde tantum elicit. Ex *Lohner.*

Credo, Domine, quidquid per Ecclesiam, unam, sanctam, catholicam & apostolicam credendum proponis, & ideo firmissimè credo, quia tu Deus dixisti, qui es infinita veritas, non potens falli nec fallere, non errare nec mentiri. Credo, Domine, adjuva incredulitatem meam.

Spero, ô Domine, quidquid promittere dignatus es, & ideo firmissimè spero, quia tu Deus promisisti, qui in promissis tuis servandis es Deus fidelissimus & potentissimus servare. In te, Domine, speravi, non confundar in æternum.

Quid

Quid mihi est in cœlo, & à te, mi Deus, quid volui super terram? nihil præter te volo, te super omnia amo, ô Deus, quia tu es summum bonum meum. O mi amantissime Deus! utinam infinito amore possem te diligere, quia infinitum meum bonum es. ô quàm gaudeo, mi Deus, quia tu es, qui es, infinitè bonus, infinitè perfectus? utinam homines te amarent, sicuti propter infinitam bonitatem & perfectionem tuam in teipso dignissimus es amari!

Quis dabit capiti meo aquas & oculis meis fontem lacrymarum, ut defleam peccata mea? Doleo, mi Deus, doleo, quia te summum bonum toties offendi.

Quid retribuam tibi, Domine, pro omnibus, quæ retribuisti mihi? Laudo & benedico te, Domine, & superexaltabo in sæcula: laudent te pro me omnes Angeli & Beati in cœlo, lauderis in teipso & à teipso, sicuti infinitè dignus es omni laude.

Quis mihi det, ut quæ patior, patiar pro te, Redemptor mi JESU? Patiar tecum ô JESU: patiar pro te, JESU: libenter patiar, ut tibi conformer & placeam: auge, Domine, dolores; auge patientiam.

Quis ego sum, ut contradicam Domino meo? Quod est ante oculos ejus placitum, hoc fiat: Fiat, ô Domine, sanctissima voluntas tua, sicut in cœlo & in terra: fiat de me, per me, circa me, sicut vis & disposuisti: paratum cor meum Deus, paratum cor meum ad omnia, quæ tibi placent, ut agam vel patiar.

Per breves aspirationes. Ex eodem Lohner.

Mi JESU, credo tibi & in te, quia es summa veritas. Mi JESU, spero in te toto corde,
quia

quia es summa misericordia. Mi JESU, amo te ex toto corde, quia es infinita bonitas.

Benedicta sit Sancta Trinitas & indivisa Unitas, confitebor ei, quia fecit mecum misericordiam suam,

Benedictus Pater, quia ex infinita sua misericordia redemit me, sanctissimo corpore & sanguine suo pavit me, ad sanctam Ecclesiam suam vocavit me.

Benedictus sit Spiritus sanctus, quia ex infinita misericordia sua illuminavit me, justificavit me, in Ecclesia conservavit me.

Benedicta sit sanctissima Dei Mater quia ex ineffabili sua charitate in filium suscepit & tot beneficiis cumulavit me.

Benedictus sit sanctus Angelus Custos meus, qui ab ortu meo in Clientem suum suscepit, custodivit & gubernavit me.

Benedicti sint omnes sancti Patroni, qui per totam vitam meam tam fideliter precibus, auxiliis & beneficiis suis foverunt me.

Benedicti sint omnes Sancti & Sanctæ Dei, qui tam constanter Deum laudârunt & orârunt pro me.

Domine, ne memineris iniquitatum mearum antiquarum, sed citò me anticipent misericordiz tuæ.

O JESU fili Mariæ Virginis, plene misericordiâ & pietate, ô dulcis JESU, secundum magnam misericordiam tuam miserere mei.

O Maria Mater filii Dei, advocata nostra, Tu me filio reconcilia, tuo filio me commenda, tuo filio meam animam post mortem repræsentata.

O omnes Sancti intercedite pro me, & veniam

niam peccatorum à Clementissimo Deo meo
mihi omnibusque peccatoribus impetrate.

Credo, Domine, quia tu es suprema veritas.

Spero, Domine, quia tu es suprema fidelitas.

Diligo te, Domine, quia es suprema bonitas.

Adoro te, Domine, quia es suprema Majestas.

Benedico te, Domine, quia es suprema li-
beralitas.

Miserere mei, quia es suprema benignitas.

Resigno me Tibi, quia es suprema æquitas.

O JESU benignissime, propter nomen
sanctum tuum esto mihi JESUS & salva me:

ô JESU ne mea iniquitas perdat me, quem
fecit omnipotens tua bonitas.

Maria Mater gratiæ, Mater misericordiæ, tu
me ab hoste protege, & horâ mortis suscipe.

O Angele mi Custos, defende me in prælio,
ut non peream in tremendo judicio.

O omnes Sancti & electi Dei impetrate mi-
hi, ut vobiscum sanctè feliciterque mori & in
æternum vivere Deumque laudare valeam.

Similes actus & affectus, Ex Polanco.

Commendo me tibi, Sanctissima Trinitas,

Pater, Fili, Spiritus sancte, qui in unitate

substantiæ unus & verus es Deus. Commendo

me tibi, Pater omnipotens, qui me, cœlum &

terram, visibilia & invisibilia creasti. Com-

mendo me tibi, Domine JESU Christe, qui

propter me & generis humani salutem, missus

à Patre æterno in hunc mundum, virtute Spi-

ritus sancti conceptus, natus homo ex Maria

Virgine, passus, mortuus & sepultus, ad infe-

ros descendisti & liberatis ex eo sanctis Patribus

resurrexisti tertiâ die, ascendisti in cœlum & se-

des ad dexteram Patris, inde venturus in die

Tom. VII.

Bbbb

judicii

judicii ad omnes homines, qui tum resurgenti,
 judicandos, ut illis, qui in gratia tua mortui
 fuerint, vitam æternam dones: eos, qui in pec-
 catis mortalibus decesserint, in supplicium
 æternum condemnes. Commendo me tibi,
 Spiritus sancte, qui ex Patre & filio procedis,
 qui vivificas unam, sanctam, catholicam &
 apostolicam Ecclesiam, in quo septem Sacra-
 menta ad peccata remittenda & ad gratiam
 tuam hominibus conferendam constituisti, &
 supplex à te peto, per JESUM Christum sum-
 mum mediatorem nostrum, per beatissimam
 ejus Matrem, per Angelos & Sanctos tuos, &
 me ad beatitudinem, quam tuis electis præpa-
 rasti, simul cum Patre & Filio perducere digno-
 ris. Amen.

Pater sancte, qui creasti me ad te, inquietum
 est cor meum, donec perveniat ad te: ducas me
 precor, licet propter peccata indignissimum
 ad te ultimum & felicissimum finem meum
 per infinitam misericordiam tuam. Pater, quia
 ut servum redimeres, unigenitum Filium tuum
 dedisti, ne permittas ab ultimo me sine exitu
 dedere, nec pereat in me tantum pretium, quo
 redemptus sum, sanguinis videlicet & vitæ Filii
 tui dilectissimi. In Domino meo JESU Chri-
 sto, qui factus est mihi justitia & sanctificatio,
 salva me & ad te videndum deducere digno-
 ris: in eo speravi, non confundar in æternum
 in justitia tua libera me. Quare tristis es anima
 mea & quare conturbas me? spera in Deo, quoniam
 niam à dextris est mihi, ne commovear: pro-
 pter hoc lætatum est cor meum & exultavit
 lingua mea, insuper & caro mea requiescet in
 spe: adimplebis me lætitiâ cum vultu tuo

delectationes in dextera tua usque in finem.

Domine JESU Christe, reparator meus es tu, instaura igitur, quæ ego destruxi in meipso, repara detrimenta vitæ meæ, supple commissiones & omissiones meas, dimitte imperfectiones & ignorantias. Conjunge indignissimum obsequium meum cum omnibus, quæ tu egisti & passus es ex tam perfecta charitate & obedientia, & cum divitiis satisfactionum ac meritõrũ dilectionis tuæ Patri æterno illud offerre digneris, ut de tua plenitudine mea paupertas dicitur coram justitia & bonitate tua.

Domine, qui dixisti, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, ex tota mente tua, ex totis viribus tuis, auge charitatem in me, ut sicut tu vis diligere à me, & ego cupio diligere te, sic te diligam, & quod in hac vita perfectè implere non possum, in altera implere te concedente valeam. Da mihi obsecro, ut non tantùm super omnia diligam te, sed etiam in te & propter te & secundùm te diligam, & sis mihi Tu omnia in omnibus, in hac vita & in æterna.

Quis mihi tribuat, ut perfectè diligam te, bonitas infinita? quando occupabis totum cor meum? quando totus ero tuus, sicut totum me multis modis debeo? veniat jam, quæso, illa hora, quâ totum me possidere digneris & totum cor meum tibi ego præbere possim.

Domine JESU Christe, qui perpetuâ charitate dilexisti me, quâ, cùm non essem, creasti me; quâ, cùm perditus essem, reparasti me; quâ, cùm toties propriâ culpâ periissem, ad gratiæ vitam resuscitasti me; quâ te ipsum totum dedisti mihi: si me totum toties debeo pro me,

Bbbb 2

quid

quid debeo tibi pro te, qui infinitè es melior me? Adde hoc beneficiis tuis, Deus meus, ut sine modo & purissimo amore diligam nunc & in sempiternum.

Congraudeo & congratulor, superadoranda & superamanda Trinitas, de infinita magnitudine perfectionis, pulchritudinis, sapientie, potestatis & completissimæ felicitatis tuæ, & eam incomparabiliter pluris quàm meam & omnium creaturarum felicitatem æstimo, & ut purissimum hunc tuum amorem in hoc exilio augeas & in patria perficias, obsecro.

Heu me infelicem peccatorem qui tantam bonitatem, tantam Majestatem Dei mei toties offendi, & cui debui totis viribus meis placere, venerari & obedire, eum potiùs contempserim: condona mihi tantam perversitatem meam, Deus meus, secundùm magnam misericordiam tuam.

Alius modus. Ex eodem Polanco.

Charissime, recordare, quòd Dominus **JESUS** Christus propter te homo factus hanc, quam vides (ostendit Christi Crucifixi *imaginem*) passionem & mortem amarissimam sustinuerit: dic ergo corde, quod ego ore: Adorate, Domine **JESU** Christe, qui per sanctam Crucem tuam redemisti mundum: adoro te, Domine **JESU**, Deus meus & Redemptor meus, qui pretiosam mortem tuam mundum vivificasti. Protestor coram omni Ecclesia triumphante & militante, quòd firmiter credo, vivo & morior in fide, quam sancta Mater Ecclesia Catholica & Apostolica tenet. Video in hac imagine Crucifixi, quantam erga me dilectionem habuerit Filius Dei, qui in tantis tormentis

voluit mori, ut æternam per ipsum vitam consequeretur. Video sanguinem è sacratissimis vulneribus pro me effusum. Considero spineam coronam, doloris & irrisionis materiam: flagella, quibus servilem in modum cæsus est: alapas, sputa & demum Crucis supplicium: hæc omnia passus est, ut deleteret peccata nostra, & quomodo in ejus passione, morte ac meritis non speremus cum firmissima fiducia? Si dæmon objiciat, quod multum peccavi, fatebor, sed dicam, Dominus meus & Deus meus etiam multum pro me passus est, cujus passio est dignissima, cujus meritum est infinitum, in eum credo & in eo confido, languores nostros ipse sustinuit, iniquitates nostras ipse portabit. Quid retribuam Domino, pro omnibus quæ retribuit mihi? certè nihil dignum possum retribuere, sed, si ipsi placitum fuerit, calicem mortis pro ejus amore libenter amplector, & gratias agere ac eum laudare æternum desidero. In manus tuas, Domine, commendo me & mea omnia, fiat in me voluntas tua, totus tuus sum, & tu totus sis meus in tempore & æternitate. Amen.

Alii modi, ægro præeundi in varios actus & affectus. Ex Gymnas. Philos. Christ.

Profitetur fidem Catholicam, ejus veritates amplector & credo, eo prorsus modo, quo amplectitur & credit illas S. Mater Ecclesia Romana. In hac fide divina vivere morique constituo, & pro qualibet veritate illius vitam contemno. Clementissime Deus, ego confiteor te esse Unum & Trinum, Patrem, Filium, Spiritum S., tres personas divinas distinctas, & unum Deum æternum, omnipotentem, infinitum.

Bbbb 3

tum:

tum : hoc mysterium altissimum profundissimum adoro. Credo te, mitissime JESU Christe, esse verum Deum & hominem, incarnatum ex Maria semper Virgine: Credo te esse Redemptorem meum, qui per Passionem & mortem tuam mundum reconciliasti Patri. Credo te instituisse septem in Ecclesia Sacramenta, inter quae est illud mirabile Sacramentum Eucharistiae, in quo tu totus verus Deus & homo existis: Confirma me, Domine, in hac hora, ut hanc fidem fortissimè teneam tanquam verus Ecclesiae Filius: profectò impossibile est aliquid in ea falsum inveniri, quia nititur infinità infallibili veritate tuâ.

Domine JESU Christe, qui dilexisti me tradidisti teipsum pro me, firmissimè spero in magna bonitate & misericordia tua. Certissimè confido, Domine, me fore salvum per merita tua infinita. Tu, Domine, es infinite bonus, & in Scriptura tua testatus es te nolle meritum peccatoris, sed ut magis convertatur & vivat: Ecce, Domine, ego toto corde convertor ad te, certòque confido fore, ut in æternum vivam. Confirma cor meum in hac hora, ut beneficentiam de infinita bonitate tua, quæ delectatur beneficiendo & ostentando seipsam: Ecce, Domine, occasio beneficiendi, ut glorificeris precendo & miserendo. Tu, Domine, cum posses sine passione ac morte homines salvos facere maluisti, ut ubi abundabat delictum, superabundaret misericordia tua, & copiosissimè redemisti me, ita ut omnia peccata mea coram redemptione tua sint quasi stipula sicca coram igne infinito: Quomodo ergo non sperabo vitam & salutem sempiternam? Certissimè spero

spero, Domine, me saluum fore per te: verba tua sunt fidelissima & promissa tua sunt verissima, tu dixisti, omnis, qui petit, accipit, hac promissione fundatus posco æternam redemptionem, quam me consecuturum fortissime spero.

JESU Christe, Fili Dei vivi, bonitas infinita, vellem nunc possidere omnia corda Spirituum beatorum & omnium Sanctorum, quos creasti, ut te unicum & infinitum bonum meum immenso amore diligerem. Domine, eo modo, quo possum, per affectum amplector omnia corda hæc, & amo te super omnia propter te. Placet mihi, Domine, quod regnes in æternum & sis Rex omnium Regum, omnipotens, altissimus, gloriosissimus, beatissimus & omni perfectione perfectissimus. Sacrifico me totum tibi, Domine, & cupio strictissime adherere tibi; fac, Domine amabilissime, ut nihil mihi placeat præter te, & indefessis viribus in hac præsertim horâ quæram te.

Clementissime Domine JESU Christe, contra rationem omnem sive justitiæ sive gratitudinis, offendi te benignissimum Dominum & Redemptorem meum, quod in hac hora præsertim confiteor. Pœnitet me, Domine, peccatorum meorum propter te, non addam ultrà, ut peccem tibi. Detestor, Domine, omnem culpam, malleque obisse quàm peccasse, non committam ampliùs, ut te Deum meum offendam. Abominor, Domine, omnia peccata, quia tibi displicent; patiar potiùs mortem, quàm leviter peccem. Confirma me, Clementissime Domine, in hac hora, & totis visceribus diligam te Deum Dominum & Salvatorem meum,

Bbbb 4

ut

ut ex amore tuo nascatur odium & detestatio peccatorum, quibus irritavi te.

Pactum infirmi cum Deo.

Itaque Charissime, nunquid credis firmiter JESUM Christum esse verum Deum & hominem pro te Crucifixum & mortuum? *Ager, vel ejus nomine alius respondet: Credo.* Nunquid speras certò te fore salvum per merita Domini nostri JESU pro te Crucifixi & mortui? *Spero.* Nunquid pœnitet te peccatorum propter Deum summè bonum offensum; & proponis firmissimè non ampliùs peccare? *Maximè.* Fac igitur etiam hoc pactum cum Deo & dic e corde: Misericordissime Deus, scis, quia in hac infirmitate mea non possum multis verbis te precari; opto ergo toto corde, ut quoties arteria mea dederit pulsum, quoties anhelitum traham, quoties faciam minimum motum manûs, oculi vel alterius partis corporis mei, toties tu benedicaris & lauderis ab omnibus creaturis tuis. Ex nunc pro tunc declaro, mi Domine, toties mihi placere & gaudium esse; eò quòd sis, qui es, perfectissimus, excellentissimus, adeoque potens, ut omnes egeamus tuî, tu verò nullius: Toties gaudeo te esse infinitè sapientem, misericordem, justum & bonum. Toties gaudeo, Domine, propter opera bona, quæ aliquando acta sunt & aguntur indies agenturque in posterum ex amore tuî, aliaque omnia, quæ fieri possent ab iis quos creasti & creare potuisti sub quanta possibile est perfectione: Toties lætor plurimùm ob ea, quæ Dominus meus JESUS Christus, Virgo sanctissima, Patriarchæ, Prophetæ, Apostoli, Martyres, Confessores Sancti Sanctæque omnes obiverunt, necno

ob amorem illum, quo te æternùm prosequen-
tur cum omnibus angelicis Spiritibus : Toties
offero tibi quæcumque Sacrificia tibi oblata
sunt, offeruntur offerenturque imposterum,
notanter autem Ss. Missæ Sacrificium : Toties
me in manus tuas committo, ut de me dispo-
nas tanquam de re maximè tua, ex nunc & in
æternum : Toties displicent mihi peccata om-
nia, quæ à condito mundo perpetrata sunt &
usque ad finem ejusdem perpetrabuntur : uti-
nam, ô bonum meum, vice cujusque peccati
millia millium obsequiorum tibi impenderen-
tur. Toties dimitto ex corde propter te omni-
bus, qui me unquam offenderunt vel offen-
dent, & pro qualibet offensa mihi irrogata,
peto Domine, ut des illis insigne quoddam be-
neficium & tandem mortem, qualem mihi
opto felicissimam : Demum toties offero divi-
næ Majestati tuæ, quidquid boni possum offer-
re, maximè verò vitam, passionem & mortem
Redemptoris mei JESU Christi, ac omne
tuum in teipso beneplacitum, in gratiarum
actionem pro beneficiis quæ à te accepi, & pro
charitate, quâ ab æterno dilexisti me : huncque
ipsum actum, quem nunc elicio, toties denuo
ratum esse volo, quoties aliquod è signis præ-
dictis edidero : Quoties ergo jam dicta occur-
rent, declaro intentionem meam esse, tot vici-
bus id ratum facere, quot creaturæ productæ
sunt vel etiam produci possunt, imò quoties
possibile & imaginabile est id ipsum iterari ac
multiplicari, atque hoc purè ob amorem tuum,
in agnitionem supremæ Majestatis tuæ, ex mo-
tivis sanctissimis & perfectissimis, quæ habere
debeo vel possum : in signum autem, quòd rata

habeam, quæ ita proposui, Domine, quod dixi dictum volo, affectu quantum possum maximo,

Christus & ejusdem merita offeruntur pro peccatis ac debitis nostris.

Agnosco, amantissime Pater, non esse me parem immensis debitis, quæ per peccata mea contraxi memento tamen, ô Domine, Filium tuum, meum autem Redemptorem JESUM Christum constituisse me hæredem meritum suorum, hoc jure nixus offero Majestati tuæ pro lytro impuritatum mearum castissimum corpus JESU mei, operâ Spiritûs S. in virgineo utero conceptum: Vice errorum, quibus à semitis justitiæ tuæ deviavi, offero pedes ejus amabilissimos Cruci affixos: Quia verò mundi ego idola sæpius adoravi, genua tibi dedico ejusdem sanctissimi Filii tui, semper ad te adorandum inflexa: Pro intemperantia gulæ meæ offero temperantissimum appetitum Salvatoris mei: Pro pessimis præcordiis meis, piissima viscera JESU Christi: Pro corde meo terreno & terrenorum amante, cœleste cor Redemptoris mei: Pro inconstantia & impatientia mea, pectus & humeros JESU mei: Pro meis iniquis manibus, superbo capite, oculis lascivis & amicis obtreccionum auribus, manus Cruci confixas, confossum spinis caput, oculos sanguineis lacrymis suffusos, saturatas opprobriis aures, os denique illud felle & aceto potatum: Pro pessima lingua, plena criminum anima, memoriæ, intellectûs & voluntatis meæ præpostero usu, linguam, animam, memoriam, intellectum & voluntatem Christi omnibus gratiæ & gloriæ thesauris illustres.

Postremo

Postremò pro cunctis vitiis meis omnes Domini ac Redemptoris mei virtutes.

Exercitium ad quinque vulnera Christi, quorum unum ad singulas orationes osculatur eger.

Saluto, piissime JESU, & totâ devotione osculor roseum vulnus dextri pedis tui, precorque, ut per illud plenam omnium delictorum remissionem mihi concedas.

Saluto, benignissime JESU, & totâ devotione osculor vernans vulnus sinistri pedis tui, precorque, ut per illud instaures omnes ruinas perditæ vitæ meæ.

Saluto, dulcissime JESU, & totâ devotione osculor floridum vulnus dexteræ manûs tuæ, precorque, ut per illud mortifices in me, quidquid tibi displicet.

Saluto, optatissime JESU, & totâ devotione osculor charum vulnus sinistræ manûs tuæ precorque, ut per illud eum ornatum internum gratiæ mihi dones, quo tibi placeam.

Saluto, desideratissime JESU, & totâ devotione osculor amorosum vulnus sanctissimi lateris tui, precorque, ut per illud me totum tibi copules & unias. Tu, Domine, in istis beatis vulneribus tuis me include & præsta, ut ex eis verum tuum amorem æternamque salutem hauriam. Scribe illa in corde meo, pretiosissimo sanguine tuo, ut in eis legam tuum dolorem pariter & amorem, ut in me erga te & dolor compassionis excitetur & ardor dilectionis accendatur. Sit mihi omni tempore ac præcipuè in hora mortis meæ mihi certum in illis refugium & secura protectio. Amen.

Exerci-

*Exercitium omnis generis virtutum, quas eger
uno verbo repetito internè elicitet, vel alius
nomine ipsius.*

Credo in Deum meum, quia ipse revelavit,
qui est infinita veritas : *Credo*. Spero in
Deum meum, quia gratiam in hac vita & glo-
riam in altera promisit ipse, qui in promissis
servandis fidelissimus est & potentissimus ser-
vare : *Spero*. Amo te, Deus meus & omnia quia
infinite perfectus es & amabilis : *amo*. Doleo ex
toto corde, quia infinitam bonitatem tuam of-
fendi : *doleo*. Adoro infinitam Dei mei Majesta-
tem, à qua & in qua omne bonum esse reco-
gnosco : *adoro*. Veneror sanctissima nomina
JESU, Mariæ, Josephi, ut sint mihi ultima
revera salutis : *veneror*. Exosculor sacratissima
JESU pro me Crucifixi vulnera : *exosculor*.
Colo omni submissione possibili venerabile
Eucharistiæ Sacramentum : *colo*. Confiteor
summam ingratitude, quâ beneficiis divi-
nis abusus sum : *confiteor*. Confundor, quòd
tam ingratus fuerim pro omni amore, beni-
gnitate & fidelitate Dei erga me : *confundor*. Gra-
tias ago Deo meo, qui me ad imaginem & simi-
litudinem suam creavit capacemque æternæ
beatitudinis effecit : *gratias ago*. Habeo tibi gra-
tias, amantissime JESU, pro sacratissima in-
carnatione, passione ac morte tua : *habeo gratias*.
Utinam, ô amabilissime Deus, nunquam te of-
fendissem, quia tu es propter te dignissimus
non offendi : *utinam*. Utinam, clementissime
Deus, peccatores respiciant & requirant te :
utinam. Utinam omnes homines te cognoscant,
sicuti es perfectissimus, ament, sicuti es opti-
mus, glorificent, sicuti es præcellentissimus :

utinam

utinam. Utinam, ô opratissimum bonû meum,
 ardentissimè amarem te : utinam æstuantissi-
 mis desiderijs jugiter anhelarem ad te : *utinam.*
 Utinam, ô Domine , haberem tantum amo-
 rem & affectum ad te , quantum unquam ali-
 qua creatura habuit : *utinam.* Utinam te Deum
 meum tantâ laude, honore & amore prosequi
 possem, quanto te Angeli & SS. omnes prose-
 quuntur : *utinam.* Propono, amabilissime Deus,
 potius mori millies, quàm te unquam amplius
 offendere : *propono.* Peto, ô infinita bonitas, ut
 potius me mori quàm te offendere permittas :
peto. Peto speciosissime Domine JESU , tam
 validis amoris vinculis tibi adstringi, ut nun-
 quam recedere, nunquam averti à te valeam :
peto. Piusime Deus, vitam & voluntatem meam
 in manus tuas configno : *configno.* Operare in
 me, ô Domine, & utere me pro tuo beneplaci-
 to, in tempore & æternitate : *operare.* Resigno
 me totum, omnipotens Deus, sanctissimæ vo-
 luntati tuæ, ut agas de me, per me & circa me,
 quidquid tibi placuerit : *resigno.* Da mihi, Deus
 meus , quidquid vis, quando vis & quantum
 vis : *da mihi.* Offero tibi, ô clementissime Pater,
 corpus & animam cum omnibus viribus &
 potentijs meis : *offerô.* Offero & dirigo, ô sum-
 me Deus , omnes meas cogitationes verba &
 opera ad gloriam nominis tui : *offerô.* Offero
 tibi, ô celestis Pater, dilectissimû Filium tuum
 Dominum meum JESUM Christum, in unio-
 ne amoris illius , quo illum in hunc mundum
 misisti : *offerô.* Offero tibi illius angustias, san-
 guineum sudorem , passionem & mortem ad
 felicem mihi mortem impetrandam : *offerô.*
 Gaudeo, mi Deus, quòd sis, qui es, Deus infinite
 pulcher,

pulcher,

pulcher, infinite sapiens, bonus & perfectus : gaudeo. Gratulor tibi, Deus, quod omnes creaturæ non sint sufficientes ad te dignè colendum & glorificandum : gratulor. Deus meus & omnia, sim totus tuus & tu totus meus : *sim totus.*

Denique hæc tria roga Deum per Christi merita, ut non decedas ex hoc mundo, nisi rite susceptis ultimis Sacramentis; ut ultima cogitatio tua sit de Christi Passione & morte; ut ultima verba tua sint, quæ saltem corde exprimas, JESU, Maria, Joseph, adeste mihi in hoc extremo articulo : rogo.

Oratio pro felici morte ter dicenda. Ex palmeto Nackateni.

Domine JESU, per amaritudinem tuam, quam sustinuisti in Cruce, maximè quando benedicta anima tua de corpore egrediebatur, miserere animæ meæ in egressu suo. Amen. Pater noster &c. *Cæsius l. 12. c. 51. refert quendam vi hujus orationis sine Purgatorio ad cælos admissum.*

Testamentum hominis Christiani.

In nomine sanctissimæ & individux Trinitatis, Patris & Filii & Spiritûs S. Amen.

EGO N.N. animam meam trado in manus Creatoris & Redemptoris sui : corpus terræ, unde exivit, restituendum relinquo : temporalibus bonis, honoribus ac deliciis prompto animo renuntio : te solo Deo ac Domino meo frui cupio.

De peccatis meis maximè doleo, ideo, quia te Deum meum, quem super omnia amo, offenderim, seriam emendationem & satisfactionem tuâ ope præstandam promitto. Offensas omnes omnibus lubens condono, quod
idem,

idem, ut mihi fiat, humillimè peto. Credo, quidquid Ecclesia Catholica mihi credendum proponit. Spero me per infinitam misericordiam tuam, mi Deus, remissionem omnium peccatorum & vitam æternam consecuturum. Eundem te verum Deum trinum in Personis, summum & unicum bonum meum amo ex toto corde meo, ex tota anima mea, & ex omnibus viribus meis. Mala perinde ac bona de manu tua cum gratiarum actione accepto, & me totum divinæ Providentiæ tuæ sanctissimoque arbitrio committo.

Haec ultimam voluntatem meam roborari & confirmari peto testimonio & auxilio vestro, ô S. Maria, ô S. Joseph, ô S. Angele Custos, ô S. Barbara, ô Ss. Patroni mei N. N. adeste, obsecro, piis desideriiis ac votis clientis vestri N. N.

*Orationes pro felici morte.**Ad B. Virginem.*

O Maria virgo pia, Mater Dei, cœli via, precor te per dolorem illum, qui transfixit animum tuum, quo tempore Filius tuus patiebatur, & per lætitiâ, quâ in ejus Resurrectionis gloria exultasti, ut me respicias misericorditer in extrema lucta constitutum: ea namque hora est, cujus causâ toto vitæ tempore cupio esse famulus & cultor tuus: in ea hora confirmatim animam meam, repelle conatus infensissimi dæmonis, & impetra, ut placidè conquiescam: Per Christum Dominum nostrum.

Ad S. Josephum.

O Sancte Patriarcha Joseph, adsis mihi in illa hora, quando præmortuam linguam linguam meam movere non potero ad te invocari.

VOCARI.

vocandum, nec oculos meos ad te levare : esto tunc memor precum harum, quas ad te suppliciter nunc effundo. Subveni mihi in hora resolutionis meæ, ne potestas inferorum adversum me prævaleat, Per Christum Dominum nostrum.

Ad Angelum Custodem.

A Ngele bone, qui custos es meus fidelissimus, defende me in prælio, ut non peccam in tremendo iudicio. Repelle inimicas potestates in ea hora, quâ ad æternitatem evocabor, ut tecum aliisque Ss. Angelis laudem Deum in æternum. Amen.

Ad S. Barbaram.

O Patrona morientium, gloriosa virgo & martyr Barbara, memor pollicitationis tibi divinitus factæ, ne patiaris me ex hac vita imparatum excedere sed verâ prius ac integrâ confessione purgatum, Christi que sponsi tui vivifico corpore munitum, Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

1869. *Q. 274. Quid notandum sit circa Confessarium illius, qui tenetur ad restitutionem famæ vel aliorum bonorum. R. §. 1. Quos prudenter judicare potest scire & satisfacere velle obligationi restituendi, ordinariè non tenetur eos admonere: est tamen apud plerosque consultius admonere saltem indirectè: Quandonam autem & quantum pœnitens teneatur restituere, dictum est in l. 3. p. 2. Et cavere debet Confessarius, ne aut nimium aut nimis parum imponat. Quid agendum sit, si ex ignorantia vel errore indirectè obligarit aut deobligarit à restitutione, dixi hic à n. 1780.*

1870. *§. 2. Caj. Molin. & alii communiter dicunt*

non esse absolvendum, qui antehac admonitus non restituit: quod *Lugo* dicit regulariter esse observandum, nam sicuti voluntariè manens in periculo proximo peccandi non potest absolvi, ita neque hic, meritò enim timetur relapsus, cujus experimentum dedit. Si tamen jam essent circumstantiæ, ex quibus colligetur magis seriò velle & probabiliter facturum, absolvi posset, attamen rectè injungetur, ut priùs ad Communionem non accedat, quàm actualiter restituerit, nisi esset specialis ratio etiam hoc permittendi. *Trident. sess. 25. De Reform. c. 12.* præcipit, ut qui decimas non solvit, aut impedivit, ne solverentur, non absolvatur, nisi plenâ restitutione secutâ: quod tamen plerique cum *Sanch.* in *Decal. l. 2 c. 20. n. 10.* intelligunt, nisi excuset impossibilitas restituendi. Motiva permovendi ad restituendum proponit *Vicem.* totâ parte 2., nam non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum: nec debet is apud homines timere confessionem, qui vult apud Deum invenire gratiam, quæ temporalibus bonis utique præferenda est. Et quid proderit tacuisse hanc obligationem suam vel hæredibus aliena relinquere? certè ista tantum conferent ad damnationem & ad impediendam quoad cætera Dei benedictionem. Juvat etiam interrogare pœnitentem, quid vellet sibi fieri, si ablata, sibi essent bona fortunæ vel famæ, an non vellet sibi restitui? hinc faciat hoc alteri, quid sibi fieri vellet.

Q. 275. Quid observare debeat Confessarius fatuus, surdi, muti, hominis linguæ peregrinæ. *R. S. 1.*

Qui scitur esse planè fatuus, absolvi non debet, quamvis genuflectat, se accuset, tundat

Tom. VII.

Cccc

pectus,

peccatus, id enim facit, quia vidit & audivit alios
facere: & re ipsa capax non est peccati vel actuum
supernaturalium ad absolutionem prærequi-
torum. Semifatuus est capax peccati, cum ha-
beat libertatem saltem imperfectam, unde
prudenter judicetur, quod hic & nunc habeat
saltem imperfectè actus ad poenitentiam præ-
requisitos, potest absolvi saltem sub conditio-
ne, ubi dubium est, etiam singulis mensibus, in-
quit *Gob. t. 7. nu. 468*. Ut verò quis credatur
non esse planè fatuus, non sufficit, quod distin-
guat inter status hominum, exhibeat reveren-
tiam clericis, aliqua mandata rectè exequatur,
hæc enim fieri possunt sine libertate & absque
discretionem inter bonum & malum morale.
itaque in hoc consuli debet iudicium pruden-
tum, & si dubium sit, an sit semi- at. planè fa-
tuus, in articulo mortis disponi debet, quan-
tùm potest, ad poenitentiam, & absolvi sub
conditione.

1872.

§. 2. Qui quandoque delirant, quandoque
sapiunt, possunt tempore lucidi intervalli ab-
solvi, non aliter ac illi, qui semper sapiunt. Quod
in aliquo tantùm objecto delirat, v. g. si se putat
esse Regem, & in reliquis non det signa amen-
tiæ, absolvi potest, quia talis deliratio oriri potest
est aut per species circa hoc objectum tantùm
turbatas vel malè ordinatas, aut per apprehen-
sionem vel desiderium nimis vehemens circa
hoc unicum, atque ita homo talis manebit ca-
pax actuum liberorum circa alia objecta, *Gob.*
n. 469.

1873.

§. 3. Surdaster Confessario ignotus, qui
dire non potest, nisi Confessarius clamet, aut
ita loquatur, ut circumstantes audiant, remitti
debet

debet ad locum separatum : Si autem Confessario nota sit illius innocentia, eò quòd non soleat nisi venialia afferre, audiri potest & absolvi, opus enim non erit talem de aliquo interrogare, & pœnitentia imponi potest ostensis digitis vel Rosario, prout inter ipsos antehac convenerit. Quòd si prudens metus sit, ne afferat materiam mortalem, circa quam interrogari debeat, remitti debet ad alium locum : Et quamvis *Gob. n. 463.* dicat non displicere sibi, si dicatur talem eo ipso, quòd tali loco confiteatur, dare potestatem Confessario loquendi ea, quæ ad absolutionem sunt necessaria, quamvis etiam ab aliis audiantur, tamen hoc non debet universaliter admitti, quia plerique putant se ita confiteri, ut non sit opus interrogari.

§. 4. Si pœnitens sit mutus & non surdus, 1874
facile juvari potest per interrogationes, quibus per signa respondeat. Si postquam didicit necessaria scitu & creditu fiat surdus & mutus, extra articulum mortis absolvi non potest, nisi scripto vel signis ostendat, quòd doleat : Et si per signa possit significare species peccatorum & numerum, ad hoc tenetur, uti & ad accedendum illum Confessarium, qui præ reliquis ea signa novit, vel per usum cum illo, vel ex relatione domesticorum, *Gob. à n. 476.* Quòd si à nativitate sit surdus & mutus, putant aliqui absolvi non posse, quia non videtur capax actus fidei, cum nihil sciat de revelatione Dei : è contra alii putant posse absolvi, si det signa pœnitentiæ, est enim capax peccati, item agnitionis Dei, vitæ æternæ &c. quæ per signa illi declarari possunt : & ita ex *Tann. testatur Gob. t. 4. nu. 132.* quòd aliquis à nativitate surdus & mutus

etiam mysteria Ss. Trinit. & Incarnationis potuerit signis ostendere, Deo fortè per intellectum perspicaciorem vel magis illuminatum supplente, quod deest in sensibus: ideoque putat *Gob.* talem absolvi potuisse etiam sæpius extra articulum mortis: & consequenter secundum *Lohn.* & *Dian.* p. 5. t. 6. R. 3. obligandus erit semel in anno confiteri, quamvis non posset se accusare de aliquo certo peccato, quod sufficit accessisse eo animo, ut se accuset, cum per hoc sufficienter fateatur se peccasse: potest autem illi pro pœnitentia injungi, ut pœnitentiat, flectat junctis manibus vel expansis brachiis, nam probabile est non requiri ad satisfactionem sacramentalem, ut peragatur intentione complendi Sacramentum, ideoque potest injungi opus, quod postea faciet vel tum facit, *Lohn.*

1875. §. 5. Si quis sit à nativitate surdus, mutus & cœcus, censeri debet velut perpetuò amens, cum non videatur ullo modo edoceri posse sacras, adeoque nullum Sacramentum esse conferendum præterquam Baptismus, *Ter.* *Lohn.* *Gob.* Qui autem post usum rationis vel morbo factus esset surdus, mutus & cœcus vix poterit cognoscere aliquid de absolutioe sibi danda, unde secundum *Lohn.* sola extrema Unctio videtur illi esse danda; sed non vult deo, cur dari non possit etiam Eucharistia per Viatico.

1876. §. 6. Si Confessarius ob imperitiam linguæ non possit percipere mortalia, si commodè remediari potest, remittere debet ad alium peritum linguæ: si autem sine gravi incommodo remediari non possit, & saltem aliquod veniale inter

lexerit, tum non tantum in articulo mortis aut quando præceptum obligat, sed etiam alio tempore licitè absolvitur, quia in tali casu sufficit integritas formalis, *Sa, Laym. Castrop. Stoz* l. 2. n. 91. Semper autem videtur esse permolestum sæcularibus, si postquam se præpararunt, inauditi remittantur, quando alius linguæ peritus diu aberit, *Gob. t. 7. nu. 485*. Tenetur tamen talis pœnitens mortalia non inteliecta suo tempore confiteri alteri intelligenti, & ideo jam posset omnino de illis tacere, si certò sciret Confessarium hunc non intellecturum quoad speciem. Quòd si sola venialia habeat, potest accedere Confessarium semiperitum linguæ, relicto perito, *Gob.*

§. 7. Si quis sciat linguam principalem, v. 1877. g. Germanicam, quamvis non intelligat aliquas dialectos seu modos loquendi alterius linguæ subordinatæ, v. g. Westphalicæ, *Gob. n. 486*. dicit, quòd licitè se exponat pro audiendis Westphalorum confessionibus: sed ubi necessitas nulla est, videtur dicendum, quòd teneatur prius intelligere tales modos loquendi, vel saltem in confessione petere explicationem aut circumlocutionem, alioquin sine justa causa negligit integritatem materiale.

Q. 276. Quid observare debeat Confessarius pœnitentis generaliter confitentis, vel antehac malè confessi. *u. §. 1.* Aliqui ideo confitentur generaliter, quia hætenus sæpe soliti sunt confiteri sacrilegè vel sine examine, dolore aut proposito, vel quia putant se aliqua mortalia nunquam esse confessos, quæ qualia sint, nesciunt: & isti omnes per ordinem præceptorum Decalogi & Ecclesiæ examinandi sunt, sicuti si nunquam

essent confessi. Alii faciunt pro maiore securitate sua, aut ad magis expianda peccata, aut quia ingressi sunt statum religiosum, in quo id statuitur: & cum his ita est procedendum, ut primò interrogentur, an non ab ultima confessione in aliquo Deum graviter offenderint: si affirmant, ut hæc peccata primò dicant in specie & numero: si negent, aut quando hæc jam dixerunt, permittantur de priore vitæ dicere, quod occurrit, neque importunus sit Confessarius in exquirenda specie vel numero, nisi pœnitens fieri vellet, quia cum semel sint bene confessi, uti suppono, opus non est pœnitentiam novam molestiam facere.

1879. §. 2. Si pœnitens velit, potest, per se loquendo, mortalia nunquam confessis miscere cum aliis confessis, uti dictum est à n. 1181. Et quamvis pœnitens dixerit se velle de tota vita confiteri, tamen omittere potest mortalia aliquodummodo ea antehac sit rite confessus, ut dixi n. 1183. sed notat *Lohn*. Religiosos, quibus præcipitur singulis annis confiteri generaliter, per hoc non satisfacturos præcepto. Præcipua autem cura Confessarii esse debet ut generaliter confitens studiosè eliciat actus prærequisitos, præcipuè autem sincerum dolorem & propositum, longè enim plùs de his laborandum quàm de enarratione peccatorum.

1880. §. 3. Quamvis, secundùm aliquos, non esset obligatio imponendi pœnitentiam pro illa confessione generali, ne idem bis puniatur, tamen ob nova peccata addi debet aliqua, communiter etiam ob priora, quia sic censetur velle pœnitens, & ita consultur integritati Sacramenti. Quòd si pœnitens mixtim omnia

dicat, confessa & non confessa, imponi debet
penitentia proportionata, veluti si nullum es-
set confessus, cum enim nullum distinguat ab
altero, vult omnia accipi veluti non confessa.

§. 4. Confessio generalis non est permit-
tenda scrupulosis, nisi cum cautelis notatis l. 1.
n. 541. aliis verò, qui in peccatis luxuriæ vixe-
runt, unâ tantum vice permittenda, ne sordes
eas sapius movendo se iterum inquinent: un-
de curandum, ut jam accuratè peragant, sic
enim saltem indirectè remittentur omnia eti-
am per oblivionem omissa: imposterû autem
permittantur generaliter confiteri tantum de
anno in annum, aut in genere accusare se de
illis. Nec expedit talibus suadere confessio-
nem generalem, nisi postquam major impetus
illius vitii est repressus.

§. 5. Cum illo, qui hactenus sæpe est con-
fessus sacrilegè vel invalidè, procedendum est
secundùm dicta à nu. 1206. 1216. 1220. Non
expedit autem semper, ut quando quis adver-
tatur esse malè confessus, statim primâ vice
moneatur de confessione generali, quia hoc
quosdam nimium perturbat, præsertim si sint
homines anxii vel pudibundi vel planè rudes,
qui putant impossibile sibi esse recordari om-
nium, quæ fecerunt: itaque tum Confessa-
rius nullâ factâ mentione confessionis genera-
lis instituat interrogationes circa singulas arti-
cles penitentis, percurrendo præcepta, contra
quæ potissimum peccare potuerit, sicque con-
fessionem generalem eliciat ab ipso vix ad-
vertente: in fine autem perat, an aliquid sit
grave, quod præterea totâ vitâ commiserit, &

tum denique eliciat numerum sacrilegarum
confessionum & Communiorum.

1883. §. 6. Qui fecit confessionem generalem præ-
misso diligente examine, secundum 7. *Sanc-
Dian. Stoiz* l. 1. p. 3. n. 613. *Ills.* n. 124. non ce-
tur amplius de vita antea cogitare, & si post-
ea occurrat dubium, an hoc vel illud peccatum
fit confessus, nisi certus sit esse ommissum, potest
præsumere se esse confessum, & omnia dubia
de vita præterita deponere, alioquin, in-
quiunt, nunquam erit finis dubitandi ac se
Confessarios vexandi. Putarem tamen per-
mittendum, ut ter aut quater adhuc addat, quæ
incident, si non meminerit se esse confessum,
secundum dicta l. 1. à n. 541. maximè si non
semper fuit timorata conscientia, secundum
dicta hic n. 612.

Pro juvando pœnitente & reducenda pec-
catorum memoria utile erit hic ponere catalo-
gum peccatorum ex *Manuali Sodalitatis & Di-
rectorio Polanci* collectum.

*Catalogus peccatorum, pro instituenda
confessione generali.*

Litt. A. *Quomodo in sequentibus peccatis consistendus sit
numerus & distinguenda species infima, dixi à num.
921. 945. 979.*

*Circa 1. præceptum, quod est colere Deum
super omnia.*

Circa fidem.

AN crediderit omnia, quæ S. Romana Eccle-
sia credit, vel habuerit opinionem in ali-
qua re fidei Romanæ contrariam.

An verbis vel signis externis infidelitatem
aliquam vel hæresin prodiderit aut probave-
rit,

rit, etiam solus nullo audiente, & contra quem fidei articulum.

An fuerit nimium curiosus in investigandis rebus fidei, & an de aliquo fidei articulo dubitaverit, & de quo.

An apud se habuerit vel legerit libros hæreticorum aliosve libros ab Ecclesia prohibitos.

An sciverit orationes aliaque necessaria, quæ quisque Christianus scire tenetur, ut sunt Præcepta Decalogi & Ecclesiæ, oratio Dominica, Ave Maria, Credo & mysteria principalia fidei.

An usus sit aliquo genere superstitionum, incantationum, divinationum per se vel alios.

An schedulas supersticiosas apud se habuerit ad sanitatem, indurationem, aliamve rem obtinendam, & an alios induxerit ad earum usum.

An fidem habuerit somniis vel auguriis, accipiendo ista pro regula actionum suarum.

An curaverit sibi ex lineis manuum, signis vultus &c. prædici futura.

Circa spem.

AN nimium præsumendo de divina misericordia commiserit aliquod peccatum, vel in malo perseveraverit, differendo emendationem.

R.

An in rebus adversis fiduciam potius in creaturis & in auxilio hujus mundi quam in Deo collocaverit.

An diffidendo misericordiae divinae desperaverit de emendatione vitæ vel de remissione peccatorum vel de æterna salutè obtinenda.

Circa charitatem.

AN murmuraverit contra Deum, conquerendo quasi non esset justus, vel reprehendendo ejus Providentiam.

C.

An

An per timorem aliumve respectum humanum cogitaverit offendere Deum, aut non facere, quod pro suo officio & Dei servitio facere tenebatur.

An averfionem cum quodam horrore à Deo habuerit & à rebus divinis ad salutem suam pertinentibus.

An maledixerit vel blasphemaverit Deum aut Sanctas aliasque creaturas.

An abusus verbis Scripturæ ad profana, maxime ad turpia, scurrilia.

An exposuerit se periculo aliquorum peccatorum mortalium, & quorum: item an complacuerit sibi in peccato olim commisso, & quo illo.

An persecutus sit vel calumniatus fuerit hominibus piis, detrahendo bonis eorum operibus, vel impediendo, ne illa facerent: & speciatim an impediaverit aliquem ne ingrederetur Religionem.

Circa 2. præceptum, Non assumes nomen Dei tui in vanum.

D. **A**N juraverit falsum, sciens esse vel dubitans esse falsum, sive joco factum sit, sive de re levi.

An juraverit promittendo rem licitam, quam postea sine causa rationabili non observaverit, aut an intentionem habuerit non servandi, cum juraret.

An causam dederit alicui, ut falsum juraret, vel non observaret juramentum licitum.

An jurârit adjunctâ maledictione, v. g. diabolus me auferat, tale malum mihi eveniat, si non fecero &c.

An

An juraverit se malum aliquod vel peccatum commissurum, aut non facturum bonum.

An juraverit minando alicui sine intentione exequendi juramentum.

An in judicio juraverit falsum, vel juridicè interrogatus non responderit conformiter intentioni Judicis, vel consilium dederit aliis id faciendi. Quo casu non solum peccat mortaliter, sed etiam obligatur ad restitutionem, si inde secutum est aliquod damnum proximo.

An habuerit consuetudinem sæpe jurandi, non curando aut non considerando, an verè vel falso juraret.

An fecerit votum faciendi aliquod bonum & non sit executus, vel executionem diu sine causa distulerit.

An voverit aliquid cum intentione non adimplendi votum.

An voverit se nihil boni, aut aliquid mali acturum, aut bonum quidem acturum sed ob malum finem.

Circa 3. præceptum: Memento ut diem sabbathi sanctifices.

AN dies festos violaverit, faciendo vel mandando aliis opera prohibita ab Ecclesia, vel consentiendo illis, qui faciunt.

E.

An omiserit audire Missam aut ejus notabilem partem die, quo præcepta erat, vel aliis causam dederit omittendi: An ad eam sero venerit ex sua culpa, exponendo se periculo non audiendi totam.

An per notabile tempus in Missa die festivo dormierit, fabulatus sit, voluntariè distractus vel aliâ re inani occupatus fuerit.

An

An curarit subditos suos diebus festivis interesse Missæ.

An confessus sit saltem semel in anno, & curarit, ut sibi subjecti idem facerent.

An confessus sit sine prævio examine conscientix, dolore, proposito deserendi peccatum vel occasionem aliquam peccandi.

An ex pudore vel alia de causa reticuerit aliquod peccatum in confessione, aut ex defectu sufficientis examinis aliquando non sit integre confessus omnia mortalia.

An pœnitentias in confessione injunctas neglexerit, vel nimium distulerit.

An quovis anno tempore Paschali communicaverit eâ dispositione, quâ oportet.

An cum conscientia certa vel dubia peccati mortalis receperit Eucharistiam vel aliud aliquod Sacramentum, aut an cum tali conscientia administraverit aliquod Sacramentum.

An jejunarit in quadragesima, vigiliis, quatuor temporibus, cum esset obligatus: quisque autem obligatur expleto anno 21. ætatis, nisi justa causa excuset.

An die aliquo prohibito comederit carnes aut alios cibos in sua provincia prohibitos, vel causa fuerit, cur alii comederent.

An violaverit ecclesiam aliquo peccato carnis vel effusione sanguinis. *Vide dicta n. 1016.*

An incurrerit aliquam excommunicationem, vel in ea susceperit aliquod Sacramentum, aut interfuerit officio divino.

An contumeliâ aliquâ vel irreverentiâ affecerit imagines, Reliquias SS. aliamve rem sacram.

An obligatus ad Horas canonicas, omiserit reci-

recitare totas vel ex parte, aut in eis recitandis fuerit voluntariè distractus, debito tempore non orarit.

Circa 4. præceptum: *Honora patrem & matrem.*

AN parvo honore affecerit patrem aut matrem, contemnendo illos vel offendendo factis aut verbis contumeliosis. *Qui veniant nomine parentum, & injuriis contra alios propinquos, vide dicta à n. 1005.*

F.

An maledixerit patri aut matri vel in eorum absentia eos sit execratus, affecerit dedecore, detraxerit de eorum honore vel fama.

An inobediens fuerit patri aut matri in rebus justis: an etiam in rebus, quæ cedere poterant in damnum domus vel animæ suæ.

An parentibus in necessitate constitutis subvenire noluerit.

An desideraverit eorum mortem, ut hereditate potiretur vel liberaretur imperiis.

An executus sit ultimas eorum voluntates.

An ex nimio parentum amore parvipenderit offendere Deum.

An pecunias à parentibus submissas ad alienos usus converterit, vel eis subduxerit aliquid, mendaciis pecunias extorserit.

An leges justas vel mandata Superiorum transgressus sit.

An detraxerit vel malum aliquod optarit Superioribus ecclesiasticis aut sæcularibus. *De peccatis aliis & injuriis contra Superiores, vide dicta à n. 1010.*

An pauperibus non subvenerit in extrema vel gravi necessitate, aut nimis durus fuerit contra eos verbis aut factis.

Paren-

Parentes examinent se, an maledixerint suis prolibus, non educaverint, sicut debebant, instituendo eos in orando & doctrina Christiana, attinendo ad observationem præceptorum Dei & Ecclesiæ, reprehendendo & castigando, dum malè agerent, avocando à malis cõsortiis, occupando honestis exercitiis Quod dicitur de prolibus, intelligitur etiam de servis, ancillis & aliis, quorum curam habere tenentur.

Circa 5. præceptum: Non occides.

G. **A**N aliquem habuerit odio, & quamdiu in eo perseverarit.

An optaverit alicui mortem, grave malum vel damnum, in animâ, corpore, fama, honore, bonis fortunæ.

An iratus fuerit alicui cum intentione nocendi illi, vindictam sumendi, graviter lædendi, occidendi, si potuisset vel ausus fuisset.

An contendendo cum aliis, verberaverit aliquem, vulnerarit, occiderit, commiserit aliis, ut facerent, factum nomine suo approbavit, ad id dederit consilium, auxilium, favorem, vel saltem in animo optarit talia mala proximo.

An provocaverit aliquem ad duellum, provocatus in illud consenserit: fuerit secundum in duello alieno, non impediverit, cum posset, interfuerit, aspexerit duellantes.

An noluerit veniam petere vel pacem inire cum eis, quos offenderat, vel pro injuria illa non sufficienter satisfecerit.

An noluerit condonare injuriam ab alio illatam.

An ex odio omiserit alloqui, salutare, deferre ordinaria signa vel obsequia amicitia, prout alias

aliàs solebat: aut si absuerit odium, an aliquid horum omiserit cum scandalo proximi.

An in rebus aduersis & infortuniis optaverit mortem, aut ex furore seipsum verberarit, sibi maledixerit vel diabolo tradiderit, diabolum invocarit, & hæc ex animo, an ore tantum.

An maledixerit vivis vel defunctis.

An impatiens fuerit ad quævis verba vel injurias, & ideo eruperit in execrationes, blasphemias, dicendo, *Sacramenta, Sanguis Christi, Mors Dei &c.*

An per susurrationem excitarit discordias & inimicitias inter alios, sicque mala & damna causarit alicui proximo.

An ex odio vel invidia doluerit de prosperitate temporali aut spiritali alterius: an gavius sit de aliquo malo vel damno alterius.

An ex ira impetiêrit alios verbis acerbis, injuriosis, contumeliosis.

An verberaverit injuriosè personam clericalem vel religiosam, ita ut in excommunicationem incidere.

Circa 6. & 9. præceptum: *Non fornicaberis: Non concupisces uxorem proximi.*

Pro speciebus omnibus hic integre explicandis videri possunt dicta à n. 1022. communiora sunt sequentia.

An habuerit cogitationes inhonestas, & in eis voluntariè hæserit se oblectando, etiam sine voluntate & desiderio faciendi opere: dicat, in quibus cogitationibus sive de quibus objectis turpibus.

An peccaverit cum conjugata, consanguinea, voto castitatis obligata &c.

An

H.

An desideraverit cum tali peccare, saltem potuisset vel ausus fuisset.

An peccans vel post peccatum conatus sit impedire conceptionem, ejicere semen aut foetum, aut ad hoc consilium dederit.

An animo libidinoso aspexerit foeminas, adolescentes, turpes imagines vel statuas, comedias obscenas, pecudes coeuntes &c.

An usus sit verbis lascivis cum intentione peccandi vel provocandi alios ad peccatum, aut saltem praevidens alium per hoc posse scandalizari: & dici debet, an hi scandalizati, fuerint liberi, conjugati, voto castitatis obligati &c. Item an libenter audiverit ejusmodi colloquia.

An impudicè attigerit foeminas vel adolescentes, aut permiserit se tangi ab aliis: ubi de amplexibus, osculis &c. item de sodomia & aliis peccatis contra naturam, de quibus vide dista n. 1038. & à n. 1080.

An inhonestè attigerit bestias vel aliud peccatum cum eis commiserit. Vide à n. 1083.

An in seipsum peccaverit peccato mollicitatis, polluendo se, seu maculando, turpiter tangendo, aspiciendo: & an eo tempore cogitavit de aliqua persona cum intentione peccandi cum illa.

An in ecclesia commiserit ejusmodi pollutionem.

An animo peccandi miserit nuncia, litteras, munera: aut mediator fuerit respectu aliorum, ubi de consiliis, auxiliis datis ad peccata aliorum.

An adiêrit vel transfêrit locum aliquem cum mala intentione aspiciendi foeminas & se oblectandi.

standi: & de periculis peccandi, quibus se exposuit; & de occasionibus peccandi, quas non declinavit.

An pollutioni in somno ortæ causam dederit, vel postea evigilans eam promoverit, aut in eam vel in ejus delectationem consenserit.

An carnali amore personam aliquam sit persecutus, quamdiu in eo statu perseveraverit & quæ interea fecerit vel facere tentaverit: an forè etiam fuerit causa, cur persona illa sit notata aliquâ infamiâ.

An legerit libros impudicos, cecinerit cantilenas obscenas &c. delectando se in illis objectis turpibus, aut etiam aliis dando scandalû.

Qui sunt conjugati, examinant se in particulari, an mente, cogitando de aliis mulieribus, vel intentione, non habendo pro fine prolem sed purè delectationem carnalem, habuerint usum Matrimonii; item an modis non ordinariis sed fœdis vel periculosis; item an conjugi negaverint debitum, saltem nimiâ morositate.

Videri possunt dicta à n. 1052.

Circa 7. & 9. præceptum: Non furtum facies;

Non concupisces rem proximi.

AN rem alienam sustulerit per fraudem vel rapinam, explicando quantitatem: & in specie, an sustulerit rem sacram vel de loco sacro.

An damnum intulerit alicui, & quantum: & an restituerit.

An rem alienam retineat sine voluntate Domini, & non restituat statim, eum possit.

An cum non sit solvendo suis creditoribus, plura accipiat mutua vel consumat, quam necesse sit. & ita proximus damnum patiatur.

Tom. VII,

Dddd

An

An rem inventam retinuerit pro se : Idem est de rebus, quæ ad manus ejus venerunt, si ea non restituat suis Dominis, sciens esse aliena.

An emendo vel vendendo fraudem fecerit aut in mercatura, aut in pretio, aut in pondere & mensura.

An emerit ab eis, qui potestatem vendendi non habent, ut à servis & filiis familias.

An emerit res, quas sciebat vel dubitabat esse furto sublatas, aut sciens aliquid de ejusmodi rebus consumpserit.

An habuerit voluntatem accipiendi, si possit vel retinendi rem alienam, vel animum acquirendi & congerendi opes, ut dicitur, pro fas & nefas.

An commiserit aliquam usuram, vel fecerit contractum usurarium, vel societatem injustam in mercatura.

An acceptâ solutione vel salario ad gerendum officium vel opus peragendum, non bene & fideliter illud gesserit.

An ministros suos vel operarios fraudaverit mercede suâ, aut cum damno ipsorum distulerit solutionem, vel pro mercede obtulerit aliqua illis non necessaria.

An litem moverit contra justitiam, vel in lite justâ usus sit fraude aliquâ aut deceptione ad vincendum.

An usus sit adulterinâ monetâ: indulserit ludis vetitis, vel per fraudem in ludo aliquid sit lucratus, vel luserit cum eis, qui non possunt res suas alienare, ut sunt filii familias &c. De furto uxorum, filiorum, famulorum, vide l. 3. p. 1. n. 971. 1014. 1032.

An defraudaverit gabellas justas, vel exegerit vestigalia injuste,

An simoniam aliquam commiserit , quocumque modo.

An ecclesiam privaverit Decimis, & aliis, quæ ei debebat.

An per media illicita vel malas informationes obtinuerit rem aliquam, quæ nullo jure ei obveniebat, vel an alios impediverit injustè, quominus bonum aliquod suum, vel lucrum consequerentur.

An consilium vel auxilium dederit, vel alio quocumque modo participaverit cum fure, raptore, detentore rei alienæ: vel cum posset & deberet, non impediverit damnum proximi.

Circa 8. præceptum: Non loqueris falsum testimonium.

AN falsum testimonium dederit in judicio vel extra, vel alium ad hoc induxerit. K.

An mentitus sit, maximè cum præjudicio vel damno proximi. *De mendacio in Confessione, vide dicta à n. 1175.*

An famæ alicujus detraxerit, vel falsò imponendo aliquod crimen, vel verum crimen adhuc occultum revelando, aut nimium exaggerando.

An in faciem etiam alicui dixerit contumelias contra honorem vel famam, aut foeda & probrosa ei nomina imposuerit, vel soli vel etiam alijs audientibus.

An in re gravi murmuraverit vel sugillaverit circa vitam aliorum, maximè hominum honoratorum, ut sunt Prælati, Magistratus, Religiosi, honestæ matronæ.

An aures faciles præbuerit detrahentibus, calumniantibus, murmurantibus de proximo.

An secretum sibi commissum revelaverit:

Dddd 2

vel

vel an revelaverit, quod in secreto vidit vel
audivit; speciatim perpendat concernentia
gillum confessionis.

An alienas litteras aperuerit vel claufas arti-
ficio legerit.

An temerarium iudicium habuerit de factis
vel dictis proximi, interpretando in mala
partem & in corde suo condemnando eum
de malo: vel saltem valde temerè suspicando.

An animo obligandi se, aliquid alteri promi-
ferit & promissionem non servavit, maxime
si proximo inde secutum est damnum.

Circa peccata capitalia.

L. **A**N iudicaverit bona, quæ habet, corpus,
animæ, fortunæ, non habere à Deo sed à
& suâ industriâ: aut si quidem iudicet se ha-
bere à Deo, attamen præsumat se propriis me-
ritis sine divina gratia accepisse, non dando
omnia gloriam Deo.

An vanè existimaverit se habere virtutes
quam non habet, vel se esse, qui non est, vel plus
esse, quàm est, contemnendo alios tanquam
sibi inferiores.

An gloriatus sit in re aliqua, quæ sit pecca-
tum, vel ad se extollendum commiserit
quod peccatum.

An ut magnifieret iactaverit se de aliquo bo-
no, & multò magis de malo à se perpetrato
sive verum sit sive falsum.

An fuerit inordinatè ambitiosus desideran-
do honores & dignitates, & ideo quædam fe-
cerit, quæ non debebat.

An, ne parvi fieret ab aliis, fecerit aliquid
quod non debebat, cum scandalo proximi
omiserit facere, quod debebat, ut corrigere
repre-

reprehendere delinquentem, conversari cum bonis, confiteri, aliaque opera Christiana exercere.

An pertinaciter veritatem impugnaverit, ne videretur victus vel malè locutus.

An per arrogantiam alios contempserit, faciendi aliquid in eorum confusionem vel despectum.

An ex fastu nimios sumptus fecerit in vestibus, famulis & alijs statui suo non convenientibus. Adde profusionem & prodigalitatem cum dispendio familiæ, parentum, fratrum.

An comederit aut biberit intemperantiùs: an cum notabili damno sanitatis.

An biberit usque ad privationem rationis vel cum periculo inebriationis.

An alium inebriarit, vel intenderit inebriare, vel periculo illius exposuerit.

An ex pigritia vel tædio rerum spiritualium bonum aliquod opus, quod facere tenebatur, omiserit.

De reliquis capitalibus antè dictum est.

Circa peccata aliena.

Modi, quibus homo participat de peccatis alienis, his versibus continentur.

M.

Consulo, præcipio, consentio, provoco, laudo,

Non yetego culpam, non punio, non reprehendo,

Participo, protegoque: meû in caput ista redundant:

Hinc consideret, an malum dederit consilium vel author fuerit alteri, ut malû committeret.

An præceperit vel coëgerit aliquem committere aliquod peccatum.

An consenserit peccatis aliorum, eaque approbavit, vel exemplo suo malo fuerit causa, cur alius peccaret vel permaneret in peccato.

Dddd 3

An

An provocaverit alios ad peccandum, fuggerit modum, vel occasionē fecerit peccandi.

An adulando iis, qui malè agebant, vel laudando ipsa opera mala, causa fuerit peccatorum alienorum, vel cur non resipuerint aut poenituerint.

An cum posset & deberet non manifestari aliorum peccata iis, quorum officium erat corrigere.

An non impediverit aliquod peccatum proximi, quia neglexit eum punire vel remove occasionem.

An omiserit reprehendere vel admonere peccantem, cum deberet & posset facere.

An fuerit socius vel quocumque modo particeps peccati alieni.

An hospitio receperit, foverit, occultarit, defenderit homines malè agentes.

Qui in officio, functione, statu speciali sunt vel fuerunt, debent specialiter circa ista se examinare.

1884. Q. 277. Quid observare debeat Confessarius, si poenitens confiteatur sola dubia, venialia vel imperfectiones. R. §. 1. Mortalia dubia esse quandoque materiam necessariam confessionis, dixi à n. 598. & addidi n. 614. peccatum dubium non debere se solo subjici absolutioni danda absolute, ne si re ipsa peccatum non fuerit, Sacramentum frustretur.

1885. §. 2. Non expedire confiteri sola venialia, docet cum quibusdam Jansenistis Gummarus in meth. tract. 1. ad obj. 6. nisi quis esset magna sanctitate conspicuus, qui malitiam clarè videat & detestetur: permittit tamen fieri confessionem etiam solum venialium, sed absque intentione Sacramenti vel absolutionis.

Simi-

Similiter author libri Gandavi impressi, cui titulus, *Notitia necessaria hoc tempore ad confitendum & communicandum utiliter*, urget more primorum Christianorum, qui quotidie communicabant sine confessione, non esse confitenda venialia, maxime indeliberata, & quamvis sint deliberata, quæ difficulter vitantur, quia de illis difficulter habetur serium propositum. Addit, quod in hac vita sit quidam status perfectionis, in quo non indigeamus amplius confessione, neque in eo statu solitos fuisse confiteri primos Christianos. Alius libellus, cui titulus, *Aurea fodina suffossa*, pag. 43. & 44. dicit tempore SS. PP. non fuisse in usu confessionem peccatorum venialium. *Opstraedt Mechliniæ* 7. Aug. 1687. posuit hanc Thesin: *Ignoti poenitentes, etiamsi tantum levia confiteantur, e. g. se leviter mentitos vel iratos vel in Sacro distractos fuisse, passim non sunt absolvendi. Sed contrà est, quia certum est ex dictis à num. 523. quod venialia sint materia sufficiens Sacramenti, & utiliter ea confiteantur etiam pii homines. Deinde omnino rejici debet sententia illa, quæ dicit viris perfectis non esse confitendum, labitur enim etiam justus sæpe, aut saltem potest de priore vita confiteri, ut gratiam in se augeat & à lapsibus præservetur. S. Franc. Salesius p. 2. Introd. ad vitam devotam c. 19. ait, Humiliter & devotè quot hebdomadis confitere, & se fieri potest, quoties ad sacram Communionem accedis, tamen si nullum peccati alicujus mortalis in conscientia tua remorsum sentias, etenim per confessionem, quam institues, non solum venialium peccatorum, quæ confiteberis, absolutionem, sed & incredibile ad eadem impostervum evitanda robur recipies, uti & ingens ad*

eadem discernenda lumen, nec non abundantem gratiam ad omnem iacturam & dispendium, quam illi attulerant, reparandam: adhuc humilitatis, obedientie, candoris & charitatis virtutem exercebis, & plures in solo hoc confessionis actu virtutes, quam in aliis quocunque usurpabis. Hujus Sancti iudicium pleris facio, quam Jansenistarum.

1886. §. 3. Dixi à n. 621. quamvis fortè validè fiat, attamen non esse licitum extra casum necessitatis se tantùm in genere accusare de solis venialibus, bene tamen in specie, v.g. dicendo mentitus sum, licet non addatur numerus quot autem & qualia mendacia tum remittantur, dixi ibidem. Qualis esse debeat dolor de venialibus, dixi à n. 681. & addidi à num. 715. quandonam dolor de venialibus censetur revocari: motiva autem, quibus pœnitens adduci possit ad dolorem de venialibus, dedi num. 1727. Præterea dixi à n. 902. quale propositum requiratur circa venialia: quomodo verbè elici possit propositum efficax circa venialia, quamvis cavere non possimus omnia, explicavi à n. 907.

1887. §. 4. Notat ex Gersono Rayn in Heter. Tom. 1. f. 1. p. 8. n. 38. posse fieri, ut crebra & nimis sollicita confessio venialium obfit, reddendo animam plùs æquo timidam: etiam parum utile est texere longum catalogum omnium venialium, sed melius est in specie accusare se de paucis, de quibus certò dolet; de aliis autem omnibus in genere Cardinalis Bona De Missa c. 4. §. 2. ait: In ipsa confessione vitanda prolixitas & nimia diligentia in levioribus culpis recensendis. Quod si pœnitens semper rediens cum eisdem venialibus hinc & nunc non daret sufficientia signa
sinceri

sinceri doloris & propositi, excitandus esset, aut ad specialem dolorem circa aliquod veniale determinatè, quod gravius est & creditur faciliùs efficaciter displiciturum; aut suaviter inducendus, ut ex priorè vita repetat aliquod mortale, peccata enim etiã antehac confessa & plenè remissa adhuc esse materiam sufficientem novæ absolutionis, satis certum est ex dictis n. 589.

§. 5. Communis sententia est contra *7. Sanch.* 1888. d. 1. n. 4. quòd Confessarius debeat permittere, ut pœnitens etiã meras imperfectiones confiteatur, quamvis enim secundum dicta l. 5. à n. 211. & 214. imperfectiones, neglectus inspirationum divinarum, transgressiones Regularum non obligantium sub peccato, de se non sint materia sufficiens absolutionis, attamen ordinariè habent adjunctum peccatum, quod sit materia sufficiens, adeoque accusans se de talibus deliberatè commissis absolvi posset; in praxi tamen exquirendum est certum peccatum, ne Sacramentum exponatur periculo nullitatis. Et etiã hic rectè notat *Gab. n. 513.* non semper operæ pretium esse, ut pœnitens texat longum catalogum ejusmodi imperfectionum, sæpe enim alii pœnitentes impediuntur, aut saltem est jactura temporis, satis autem erit, si in genere etiã de illis se accuset. Cavendus item, inquit *Bona supra multorum error,* qui se prolixè de iis accusant, quæ peccata non sunt, ut de pravis habitibus & passionibus & de circumstantiis impertinentibus, quòd sint superbi, iracundi & proni ad malum, quòd Deum non amaverint ex tota cordis intensione &c.

§. 6. Quando pœnitens non affert materiam 1889.
Dddd §. riam

riam necessariam, & quia etiam non scitur, an
 afferat sufficientem, aut merito dubitatur, an
 efficaciter doleat de suis venialibus, ideoque
 illi non datur absolutio sed sola benedictio,
 putarunt aliqui id non posse fieri poenitente
 inscio seu non admonito, sed non invenio cau-
 sam, cur necesse sit eum admoneri, nam iudi-
 cium de danda absolutione vel sola benedi-
 ctione pertinet ad solum Confessarium; quod
 autem absolutio non detur, ipse causa est, quia
 non ostendit se dispositum, & ex hoc, quod
 non admoneatur, nullum ei damnum vel in-
 commodum causatur, ergo causa nulla est, cur
 admoneri debeat: In hoc autem non esse simu-
 lationem administrationis Sacramenti, dixi l.
 6. p. 1. n. 158.

1890. Q. 278. Quid observare debeat Confessarius mu-
 lierum. R. §. 1. Confessarius mulierum debet
 habere magnam patientiam, ut audiat nugas, que
 solent ab ipsis admisceri in ipsa confessione; ut expis-
 tur veritatem eorum, que dicunt, modo agentes, modo
 negantes; ut suadeat non expedire, quod ita crebro re-
 petant confessiones generales; ut sinat protrahi con-
 fessionem ad diffusos discursus, que verbis valde com-
 pendiosis posset peragi; ut ferat idem peccatum in ea-
 dem confessione iterum atque iterum exprimi, & qui-
 dem sine ulla omnino necessitate; ut insurgentium
 scrupulorum nubes disjiciat; ut pusillanimes in spe
 salutis æternæ erigat; ut remissionem injuriarum ani-
 mo tenacius inhaerentium suadeat; ut inducat ad fu-
 gam occasionum proximarum; ut denique sustineat
 muliebrem levitatem, inscitiam ac inconstantiam.
 Hæc Pelliz. tr. 10 c. 3. n. 162.

1891. §. 2. Confessarius debet esse cautissimus in
 conversatione cum mulieribus: S. Hieron. in
 Epist.

Epist. ad Nepotianum ait : Omnes puellas & virgines Christi aut æqualiter ignora aut æqualiter dilige : nec sub eodem tecto mansites , nec in præterita castitate confidas : Nec sanctior Davide , nec Salomone esse potes sapientior. Memento quòd paradisi columnam de possessione paradisi mulier eiecerit. Periculose tibi ministrat , cujus vultum frequenter attendis. Si propter officium Clericatus vidua à te visitatur aut virgo , nunquam domum solus introeas : tales habeto socios quorum contubernio non diffameris : caveto omnes suspiciones , & quidquid probabiliter fingi potest , ne fingatur , antè devita. Crebra munuscula & sudario-la & fasciolas & vestes ori applicitas & degustatos cibos blandisque & dulces litterulas sanctus amor non habet. Mel meum , lumen meum , meum desiderium , omnes delicias & lepores & risu dignas urbanitates & ceteras ineptias amatorum in comœdiis erubescimus , in sæculi hominibus detestamur , quantò magis in Monachis & Clericis , quorum & Sacerdotium proposito , & propositum ornatur Sacerdotio. Videas nonnullos accinctis venibus , pullâ tunicâ , barbâ prolixa à mulieribus non posse discedere &c. Similia habet S. August. Tom. 3. in Psalm. 50. & Tom. 10. serm. 250. De tempore : alibi ait , Nec tamen quò sanctiores sunt , minus cavendæ : crede mihi , Episcopus sum , in domino loquor , non mentior , cedros libant , id est , magnos Ecclesiæ Prælatos sub hac specie corruisse reperi , de quorum casu non magis præsumebam quàm Ambrosii & Hieronymi. Raynaudus Tom. 12. opusc. 1. in præf. n. 6. refert dixisse S. Franciscum Seraphicum ob quorundam è suis familiaritatem nimiam cum Clarissis : Timeo Fratres , ne Deus abstulerit nobis uxores , & diabolus dederit nobis Sorores. Propter ista pericula Societas JESU in Reg. 16. Sacerdotum sic habet : In audiendis

confessionibus, foeminarum praesertim, severos patris se quam familiares exhibeant: in universum tamen paterna quaedam & spiritualis gravitas in eis eluceat. Atque etiam ideo S. Xaverius teste Turfelli in equo vita l. 6. c. 17. Quoniam in familiaritate mulierum ferme plus periculi est quam emolumenti, magno per auctor erat confessarius, ut in confessionibus, in colloquiis, in congressibus earum, in reconciliacione cum conjugibus cauti essent intentique ad suspiciones vicesque horum, & non tantum ad culpam criminem vitandum. Addebat S. X. uxori affirmanti se enixius servitutam Deo, si abstineret a consuetudine viri, non esse credendum, quia multum ille fervor facile refrigescit, nec unquam ferè suscipitur sine gravi aliqua virorum offensione. Sylvius in notis ad c. 22. Instruct. Pastor. S. Car. Borrom. ait, Cavendum est unicuique, praesertim Sacerdoti, ne sub specie necessitatis, consilii vel auxilii nimiam familiaritatem contrahat cum quantumcumque devota muliere, contingit enim, ut ubi videtur esse charitas, ibi verè sit vitiosa cupiditas. ... Quatuor sunt potissima, quae Sacerdotes quosdam reddunt inglorios ac inutiles (utinam non noxios) Pocula, Mulieres, Praesumptio, & eorum, quae didicisse se putant, Usus indiscretus. Videri potest Rayn. Tom. 12. De sobria conversatione cum mulieribus.

1892. Q. 279. Quid observare debeat Confessarius eorum, qui specialiter profitentur devotionem aut perfectionem. R. S. 1. Aliqui poenitentes volunt esse contemplativi sive hypermystici, omnia extraordinaria sectantes, imò & loquentes vocibus extraordinariis, quales sunt, submersio in abyssali profundo, annihilatio sui, effluxus à Deo, meditatio negativa, sanitas caelestis, languor tartareus &c. hos egregie perstringit Rayn. in Heter. tom.

16. f. 3. p. 2. docetque sepe comitari ingentem superbiam, proprii iudicii tenacitatem, stultas imaginationes, insanias falsas. Itaque tales reducendi sunt ad veram humilitatem internam, de qua Rayn. f. 4 p. 1. à n. 9. deinde ad puram in omnibus intentionem, de qua habet ibidem p. 4. & aliqua signa intentionis non puræ dedi l. 5. nu. 317. in fine. Postmodum dirigendi sunt secundum communes Regulas spiritus, quas viri sancti & Ascetæ tradunt. Ferendæ autem non sunt personæ, ac præsertim mulieres, quæ advertuntur semper loqui velle de rebus spiritualibus vel docendi causâ vel ad dandum virtutis aut spiritualis scientiæ suæ specimen: Novi quasdam, inquit S. Hier. in Epist. ad Nepotianum, maturioris ætatis, sed libertini generis, adolescentulis delectari, filios quærere spirituales, paulatimque superato pudore &c.

§. 2. Sæpe etiam sunt pœnitentes, qui quibusdam devotiunculis addicti sunt, & simul hærent in vitiis: Corn. à Lapide in c. 34. Eccli. v. 28. ait, Alii peculiare devotiones sibi indicunt, v. g. die Sabbathi jejulant, rosarium recitant, officium legunt in honorem B. Virginis, & interim in gravibus sceleribus persistunt, persuasi neminem posse perire & damnari, qui colat B. Virginem, eò quod ipsa sit mater misericordiæ: quæ omnia diabolus eis astute suggerit, ut per hosce errores & illusiones eos pertrahat in gehennam. Itaque sollicitè edocendi sunt, ista quidem bona esse, sed nihil profutura sine cura gratiæ Dei semper conservandæ. Quomodo autem corrigendæ sint personæ aliquæ ad æternam sui mortificationem nimium pronæ, aut putantes visiones se habere, docet Ludov. de Poise in Epist. 20. post ejus vitam.

§. 3.

1894. §. 3. Confessarius sæpe incidet in animas capaces perfectionis, pro quibus dirigendis indigebit speciali lumine, obtinendo per orationem & per lectionem librorum spiritualium. Ex piis Asceticis collegi sequentia veluti documenta:

1. Non omnes uno regendi sunt spiritu nec uno ducendi modo: modum, quo tu vel alius juvatur, non obtrudes importunè omnibus; & ideo priusquam directionem incipias, conare poenitentis intimos animi motus constitutionemque perspicere, ut instructiones tuas possis ejus capacitati & naturæ accommodare. 2. Apud unumquemque, excitandum & fovendum est desiderium maximæ perfectionis, quamvis hic vel ille ad eam non putetur perventurus, nam & Deus desideria ad martyrium immisit Sanctis, quos martyres esse volebat. Attamen ad perfectionem ducantur per gradus & ordinatè: nec statim ab osculo pedum saliendum ad osculum oris, sed transcundum per osculum manuum, operando & imitando actiones Christi, plúsque imitando quam meditando. 3. Necessaria omnibus est mortificatio aliqua: Probatione etiam opus est, ut videas, quis in anima spiritus dominetur, & quis sit dominans affectus malus, qui primò superandus est: attamen cautela necessaria est in probatione, ubi indoles ad amorem propensa est, aut ubi temperamentum atrabile abundat, nam tum facile oritur inordinata affectio vel nimia dejectio. 4. Sæpe expedit animas eximias à Deo donis ornatas sibi ipsis subducere quasi per contemptum eorum, quæ recensent, ne si ostendatur æstimatio, illis præparetur
ruina

ruina per superbiam : hinc in obscuritate aliqua continendæ sunt, ut non sciant se scire vel sciri. 5. Animæ adhuc teneræ, quas Deus sibi primò conciliat, molliùs tractandæ sunt; nec est omnino abeundum à divinis consiliis animam suaviter ducentibus: attamen cum nobilioribus animabus & paulùm provecctis eâ suavitate disciplinæ utendum est, quæ severitatem contineat: cum illis tamen non est utendum severiore disciplinâ, qui communi sorte feruntur, sed tantùm cum illis potest fieri insolitum probandi genus, apud quos beneficia Dei singularia sunt & insolita, quia gratiæ tum pariformiter affunduntur, ut anima ad difficultates par efficiatur. 6. Animarum nobilium probationes non sint quæsitæ vel apertæ, hoc enim si advertant, facilè ad omnem humilitatis & abjectionis modum sese fingent, sed ita fiat probatio ex re nata, ut non videatur recedere à communi modo vulgares animas dirigendi, hinc communia & levia quandoque imponenda, quasi se ad earum imbecillitatem accommodando, & sic reprimetur superbia fervorque ad gravissimas probationes immoderatio: extraordinarii labores pœnalitatum non debent imponi, sed animæ sic sunt instituendæ, ut illos suâ sponte deposcant. 7. Sequendus est instinctus divini ductûs, qui unicuique propriæ perfectionis mensuram ponit, summa enim & propria cujusque perfectio est Deum sequi: unde cum certum sanctitatis gradum singulis definiverit Deus, non est altiùs enitendum, quàm quò Deus vocat: hinc anima divinitus ad metum impulsæ, abstrahenda non est, sed moderatoris est suo ductu consentire
divi-

divino, ne opus Dei, consiliis suis evertat. Et licet desiderium majoris perfectionis excitandum sit, hoc fiat circa modum proprium, nempe ea excolantur, ad quæ mover Deus, aliquando solam exteriorem vitam hominibus regendam relinquit, modum verò in interiori tenendum solus docet. 8. Circa eos, quibus benignæ sunt indolis, sciendum, imprimis esse difficilius, quàm discernere virtutem naturali eorum indoli convenientem, eisque etiam difficillimum erit eandem acquirere, nam in opere & exercitio natura agit non virtus præsertim cum natura, utpote innata, sit fortior, usus autem facere debeat virtutes non natura. Suadendæ tamen & prosequendæ sunt virtutes naturæ accommodatæ, nam Deo gratia naturis se attemperat, ut suavius finem consequatur, & homo constantius in eum tendat. Nihilominus adhuc indoles ad certam virtutem prona, cum exercenda est virtus, primenda sæpe est, ne se nimium effundat, & exemplum à Christo datum revocanda, in enim probatio fit, sitne virtutis actus vel indolis. Deinde in talibus hominibus opinio virtutis comparatæ eidem comparandæ officit, nam virtutem sæpe putant, quod naturæ est, ideoque sollicitè edocendi sunt, quodnam sit proprium & supernaturale virtutis motivum, ut ex eo agere consuecant. 9. Suaviter corrigendi, qui in rebus agendis proprii sunt cerebri & tenuioris iudicii: Ad prudentiam spectat non obfirmare mentem ad aliquid faciendum vel mittendum, sed proponere firmiter, ita tamen ut mutatis causis & circumstantiis immutari possint, nec mens ira defigenda est.

in unam rem, ut ad alia fortè magis necessaria vel utilia reddatur minus apta. 10. Nunquam crede illorum spiritui, quos ad verteris studiosè extraordinaria sectari, nisi ex certis signis habeas id esse ex impulsu divino. Perfectio uniuscujusque est, ordinaria opera bene peragere, ut nempe manè bene surgamus, bene meditemur, bene oremus, legamus vel audiamus Missam, bene doceamus, legamus, laboremus, bene comedamus & bibamus, bene ludamus & recreemus nos, bene conversemur cum proximo, bene faciamus examen conscientie vespèri, bene nos demus quieti: qui hæc bene facit, perfectus est: tum autem bene facit, si faciat tempore ac modo debito, & imprimis intentione purâ quia Deus sic fieri vult, & ut sic adimpleatur sanctissimum ejus beneplacitum.

§. 4. Huc spectant monita quædam & sententia, quibus ad perfectionem se & alios dixerit *Ladov. De Ponte*, & habentur in ejus vita pag. 416. 1. Fac pro Deo, quod potes, & Deus faciet pro te, quod tu non potes. 2. Bene fac parva, & Deus te juvabit, ut possis majora. 3. Ne differas bona tua proposita, quia si jam non facis, quod potes, quotidie poteris minùs. 4. Accipe dulcia hujus vitæ pro amaris, amara pro dulcibus, & habebis pacem. 5. Habeas tu curam Dei & Deus habebit curam tuâ. 6. Esto liberalis erga alios, & Deus erit erga te. 7. Da, quod à te petunt, & Deus dabit tibi, quod tu petis. 8. Si desideras implere voluntatem Dei, quare fallis obedientiam properando ad alia, cum jam habeas, quod desideras? 9. Si turbaris interiùs in eo, quod facis, signum est, quod in eo quæras aliquid proprium. 10. In me
 Tom. VII.   Eccc   nihil,

1895.

nihil, in Deo omnia. 11. Ego sum, qui non sum: Deus est, qui est. 12. Verus amor Dei mavult hic pati quàm gaudere: bibere calicem amaritudinis quàm dulcedinis. 13. Verus amor Dei magis quærit gloriam Dei quàm propriam. 14. Verus amor mavult dare quàm accipere, si desiderat accipere, dandi causâ desiderat. 15. Verus amor mavult amare quàm cognoscere, pluris æstimat obedientiam quàm scientiam. 16. Cura facere omnia & sola, quæ Deus vult, & sic ejus voluntatem impleveris. 17. Cura facere voluntatem Dei promptè ac purè, quæ ipsius voluntas est, & ut ei placeat, & sic feceris eam in terra, sicut in cœlo fit. 18. Tantùm amare Deum, quantum abhorres teipsum. 19. Ille non verè abhorret, qui fugit honores & voluptates, quærit verò contemptum ac dolores. 20. Eligis pro sociis vitæ paupertatem, contemptum ac dolorem, quia hos etiam sibi comites Christus Dominus noster elegit. 21. Quanta cumque habeas occupationes, cura eas obire cum tranquillitate ac quiete interna, ac si nihil aliud esset agendum. 22. Reprime anxiam cupiditatis, absolvendi opus, ut transeas ad aliud, nisi verè malè peractum. 23. Magis cura in tuis officiis quid te oporteat facere, quàm quid gratia mercedis possis pro illis recipere. 24. Anxia cura favorum accipiendorum à Deo facit ineptum ad illos accipiendos, quia indicium est exigentis humilitatis & intentionis non puræ, & insuper inducit teporem in agendo, dum est magis intentus, quid recipiat, quàm quid & quomodo agat. 25. Verè humilis judicat se indignum omnibus bonis, dignum verò malis omnibus indignum præmio, dignum poenâ. 26. Si ve

sentires te promeritum pœnas inferni, non quereris de malis, quæ habes, nec de bonis, quæ non habes. 27. Quid Deus tibi debet, vel quid pro illo fecisti, ut queraris eum tibi non dare, quod cupis? 28. Si vis continuò meminisse Dei, cura tuimet oblivisci. 29. Recordabitur tuus Deus, si tu tu obliviscaris. 30. Mei oblivisci est oblivisci mei honoris, voluptatum, sanitatis, vitæ, consolationum etiam spiritualium, & quidquid meam in rem est, nisi quantum Deus me vult meminisse propter obsequia sua & majorem gloriam. 31. Plùs cura mortificationem quàm contemplationem, quia immortificatus quærit orationem, sed non invenit, mortificatum autem ipsa oratio quærit & invenit. 32. Experienciâ novi timorem infantium esse pœnam superborum. 33. Justitiæ divinæ est, ut qui vanè & sine causa gloriatur, etiam vanè & sine causa timeat. 34. Propinquus est malo, qui propter ignaviam contentus est minore bono. 35. Procul à malo est, qui semper quærit majus bonum. 36. Deus illi se manifestat, qui humiliter seipsum abscondit. 37. Deus illi se abscondit, qui vanè seipsum ostentat. 38. Lingua terræ est, loqui bene de se, malè de aliis, nunquam de Deo. 39. Lingua celestis est, loqui malè de se, bene de aliis, semper de Deo vel pro Deo. 40. Relinque litterarum imperfectam, cum Deus te vocat, quia plùs valet res bene cœpta quàm malè finita. 41. Tunc Deus te ordinat, cum obedientia tuas cogitationes disturbat. 42. Summa miseria abundare conceptibus, egere affectibus, divitem esse veritatem, egenum virtutum. 43. Homule, dispone domui tuæ, cras fortè morieris. 44. Simula-

Eccc 2

erunt

crum Divinitatis est facere bonum sine turbatione, cum amore sine quæstu, cum magnanimitate sine præsumptione. 45. Villice iniquitatis, vide quid agas, cras fortè reddes rationem villicationis tuæ.

1896. Q. 280. Quid observare debeat Confessarius, si advertat poenitentem suo immitti à Deo varias consolationes vel desolationes internas. R. Sequentia collegi ex piis Ascetis, quæ servire possunt pro alia quali directione:

§. 1. Consolationes seu visitationes divinz non omnibus contingunt æqualiter: Tyrones sunt velut in hyeme, in qua sol communiter latet, & potiùs sunt frigora ac frequentes pluviz. Proficientes sunt in Vere, in quo est major varietas; sæpius tamen apparet sol. Perfecti sunt in æstate, in qua multi æstus continuusque ferè sol: sunt tamen etiam hic quandoque nubila, tempestates & horrendi fragores, qui non diu durant, sed inter illos medios sæpe sol erumpit clarior, aut affulgent mirra fulgura divinarum illustrationum, quæ sereno cælo non apparuissent. Expectandæ autem sunt à Deo non extorquendæ consolationes: & media obtinendi sunt, 1. petere moderatè, quantum Deo placet & tibi expedit. 2. Accuratè obire exercitia spiritualia ordinaria, maximè in summis ariditatibus. 3. Humilem esse & gratum, quando Dei visitationes adveniunt. 4. Moderatè sollicitum esse in eis conservandis. 5. Sequi, quòd impellunt, & conari capere fructum, ad quem tendunt.

1897. §. 2. Indicia advenientis consolationis sunt, impulsus subiti & admonitiones animæ, ut attentata sit & quieta: item desiderium fervens

vens & confidens petitio interni Dei colloquii.

§. 3. Indicia præsentis Dei visitationis sunt, 1898.

1. quædam subita & sine naturali causa facta quasi commutatio animæ à priori statu obscuro vel tepido vel timido. 2. Cognitio Dei vel veritatis alicujus cum nova luce vel modo insolito, cum satisfactione, quiete & suavitate, generans odium vanitatis alicujus, vel motum peculiarem ad Deum vel virtutem. 3. Subita dilatatio mentis & desiderium perfectionis, quod semper est certissimum Dei præsentis indicium: item amor puritatis, mortificationis, exercitii virtutum, imitationis Christi, perpetuæ conversationis & unionis cum Deo. 4. Acquiescentia circa Deum virtutesque vel res divinas. 5. Elevatio quædam animi ad laudes & complexus Dei, idque cum suavitate, nam hic semper comeditur favus cum melle & bibitur viam cum lacte. 6. Sensus humilis de se solito profundior. 7. Acceptatio contemptûs pro Deo, sine molestia. 8. Facilis despectus rerum omnium mundanarum, quæ cor jam dilatatum implere non possunt, adeoque quod jam à solo Deo sentitur impleri posse. Reprimendus est autem impetus, quo anima motûs divini suavitate ebria vix sese continet, nihil non agit, quasi vult Dei consilia penetrare, suisque viribus & conatibus divinum opus prævenire vel augere, ac divinæ gratiæ opem quodammodo superare.

§. 4. Indicia abeuntis visitationis sunt, 1. 1899.
si hæc remittant & anima redeat ad dispositionem quasi naturalem & ordinariam. 2. Solita inquietudo, timor, obscuritas, licet absque peccato sint & à Deo immittantur. 3. Solita ariditas &c.

Eeee 3

§. 5.

1790.

§. 5. Visitationes diversimodè fiunt, 1. in figuris & speciebus, quæ cadunt sub sensus; sic Moyses vidit Deum in rubo. 2. In imaginatione seu phantasia per figuras & similitudines velut sopitæ animæ irruentes cum impetu, claras, jucundas, plerumque hæcenus incognitas, multiformes, vivas, longè efficaciores illis, quas discursu formamus, affixas animæ & diurnas: sic Petrus vidit in linteo omnis generis animalia. Ut autem hæc perfectæ sint, debent à Deo explicari earum sensus. 3. Quandoque sunt merè intellectuales, & hæc sunt perfectissimæ omnium, dæmonis fraudibus non obnoxia. 4. Sequitur actualis unio omnium potentiarum inter se & cum Deo, quod fit, si memoria semper recordetur Dei præsentis, intellectus perpendat magnalia, voluntas amore plena fit, imaginatio varias Dei imagines formet, in quas appetitus à creaturis abstractus feratur, si denique sensus & caro exultent & delectentur in eo, quod animus sentit, idque amplectantur silentes ab omni creatura & delectatione terrena. 5. Ad hæc gignitur quædam experimentalis cognitio Dei, nam quasi palpatur præsens Patris omnipotentia in subitis mirandis mutationibus & dispositionibus; Filii sapientia videtur in repentinis illustrationibus; Spiritus S. bonitas gustatur in excessibus & suavitatibus amoris; aliquo interno gustu & sensu discernitur Deus, sed hoc est manna absconditum, quod nemo scit, nisi qui accipit, Apoc. 2. v. 17.

1791.

§. 6. Signa boni spiritus & visitationum divinarum sunt, 1. si omnia sint conformia veritatibus catholicis & tendant ad finem bonum. 2. Si sint in sola parte superiori animæ, vel in

hac primò ortæ , licet etiam ad inferiorem transeant , nam solus Deus potest immediatè agere in partem superiorem animæ. 3. Ab expertis dignoscuntur quodam sapore & sensu interno divinis locutionibus & motibus proprio nec verbis explicabili. 4. Bonæ sunt , si sensum & saporem quendam humilitatis in fundo cordis imprimant. Effectus autem hujus humilitatis sunt , non desiderare res extraordinarias , revelationes vel raptus : nec propendere ad exercitia virtutis singularia , quæ admirationi sint , sed quantum in se est , totum hoc fugere , ponendo sanctitatem in ordinariis. Præterea indignum se omnino judicare donis illis Dei , non extollere se , nec de se velut sancto præsumere propter talia , sed habere se velut ingratum Deo pro tantis ; non ideo se in animo præferre aliis , optare & gaudere de contemptu propter talia , si v. g. Confessarius judicet talia esse deceptiones diaboli ; habere simul magnam cognitionem sui nihili , hanc enim adducunt talia lumina Dei ; non posse ex eis in vanam gloriam assurgere ; pro viribus talia occultare ; cum advertuntur initia extraordinariæ visitationis , refugere ad humilitatem & quasi nolle admittere , quantum in se est ; nisi aliter placeat Deo. Ex his sequitur Deum non ostendere talia superbis & subjectis vanæ gloriæ , ne sint eis in ruinam : unde si quæ sunt in superbis , sunt à proprio spiritu vel dæmone meridiano. Deinde sequitur miserè decipi illos , qui putant se à spiritu bono talia habere , si optent ejusmodi res extraordinarias , aut cum habere videntur , si ideo se magni faciant , si contemnunt non habentes illas , si sensa sua

Eccc 4

leviter

leviter manifestent quasi in aliorum utilitatem id faciant, si tridentur animumque deiciant, cum ab aliis contemnantur, si simul superbie tentationes admittant & gloriantur de gratia devotionis, sibi que complacent, aut sibi persuadeant, quod suam diligentiam obtinuerint, quod major sit, quam revera est, quod in illa alios excedant, quod illam melius utantur quam alii. Misceri tamen possunt rebus bonis etiam tales tentationes vanitatis, imò & aliquid potest quandoque adhærescere, sed leviter & non diu, aut certè illæ extraordinariæ gratiæ reddentur suspectæ. 5. Signum aut effectus boni spiritûs est resignatio proprii iudicii & voluntatis in manus Dei & illorum, qui loco Dei sunt. 6. Desiderium patiendi pro Deo. 7. Mortificatio passionum eò præcipuè tendens, ut in æternas animæ labe, immoderationem omnem & imperfectiones etiam soli Deo cognitæ emendat. 8. Pax & quies, quæ in anima relinquatur cum conquiescentia, licet initio sit reverentialis timor. Atque hæc pax & suavitas oritur in solis iustis, inducitque disgustum omnis carnalis & mundanæ voluptatis; in peccatoribus autem, quibus resistit spiritus bonus, excitatur turbatio, quia malo horum spiritui contrariatur. 9. Lachrymæ & teneritudines aliquæ cordis possunt esse à natura, aut etiam à malo spiritu; an autem sint à bono, explorandum est ex aliis simul signis. 10. Si simul excitentur pravi motus, aut res indecoræ exhibeantur, meritò suspectæ sunt tales visitationes.

1902.

§. 7. Causæ, cur non dentur vel subtrahantur consolationes, sunt, 1. quia sæpe nobis expedit non habere, eò quod nesciamus uti, aut quod

quòd in vitium essent abitura, aut in valetudinis detrimentum. 2. Quia similibus abutimur aut antehac abusi sumus ad vanitatem vel gloriam propriam, nam difficile est hæc Dei dona modeste amplecti, & saltem anima sæpe illis utitur ad gulam quandam spiritualem, aut ad inanem de se opinionem, ex quo fit, ut in gratiarum actione sit parca, & parcior in practico talium bonorum usu, cum tamen familiaritas divina humilem Dei adorationem procreare deberet, ac menti humanæ ingenerare, tum reverentiam ergo opus hoc solius Dei, tum fervorem majorem in obsequio divino. 3. Quia socordes sumus in recollectione interna: impleri enim non potest visitationibus divinis anima, quæ impletur distractionibus & curis sæcularibus, quia ubi vas vacuum non adest, stat oleum, 4. Reg. 4. 4. Quia in exercitiis ordinariis necdum sumus perfecti. 5. Ut sciamus solius Dei bona esse, & ferventiùs desideremus. 6. Ne abstrahamur ab aliis negotiis vocationi debitis. 7. Ut exerceamus solidas virtutes positas in Deo & non in consolationibus, atque sic impensis nostris & de nostro quasi laboremus Deo. 8. Ob defectum mortificationis, avulsionis à creaturis, abnegationis perfectæ suæ. 9. Ad probationem, mortificationem, patientiam exercendam, & ad majus meritum nostrum.

§. 8. Desolationes plurimum juvant ad virtutem: in frigore planta dilatat radicem profundiusque mittit, in calore fructum protrahit: desolatio est frigus, consolatio calor; utrumque necessarium est ad mittendam radicem deorsum & faciendam fructum sursum, *Isaie 37.*

Ecce 5

§. 2.

1904. §. 9. Nobiles animæ in mœroribus quandoque relinquendæ sunt, nam singulare hoc est Dei consilium, tum ut expiet incipientium peccata, tum ut in humilitate contineat mentes, quæ adhuc contaminatæ ad amplexus divinos anhelant, tum ut fortes animas ad magna præparet. Et quis pœnas à Deo sancitas consolatione suâ minuere attentet? aut fortasse non æquè divinæ justitiæ litandum est ac clementiæ? Quin & professorum virtus in mœrore probanda est & augenda, ut etiam discant Dei dona majori cum puritate conservare. Cum Domino placet quiescere vel dormire, quis fervorum eum interpellare audeat? Etiam assuescat anima tum interiori silentio, & ita Deo propter Deum non propter divina dona amor purior probatiorque deserviet. Cavendum itaque, ne tum negligantur ordinaria: potius addendum aliquid quàm demendum, quia in tædio gustus est Deo, & majus meritum virtutis.

1905. §. 10. Tempore desolationis vel tentationis duo maximè observanda sunt, imprimis nihil tum deliberandum vel innovandum circa bona proposita, sed perseverandum in constitutis tempore divinæ consolationis. Deinde profundè agnoscenda sunt hæc, 1. quòd Deus te tractet, uti mereris, imò plùs demeritus es, nihil autem boni debetur tibi. 2. Talia petiisti, quoties Dei voluntatem in te fieri petiisti: quid nunc quereris & deprecaris? 3. Amanti anime satis sit Deum sic velle, quare patere sine recussu ad Deum, sine oratione, ut libereris, decet sic nos ipsos velut tacitas hostias immolare: *In illo die me non rogabitis quidquam*, inquit Christus

JOAN.

in. 16. v. 23. *Hæc mihi sit consolatio libenter vel-
tarere omni mundano solatio*, Tho. de Kempis l.

3. c. 16. Si tamen sentias te fatiscere, confiden-
ter recurre ad Deum. 4. Multa & magna ex
amore Dei pati, dicebat sanctus Ignatius esse
compendiosissimam ad perfectionem viam,
quia anima hic ab omni creatura & solatio suo
abstracta soli Deo affigere se debet.

Q. 281. *Quid observare debeat Confessarius ho- 1906.*
minis tentationibus variis agitati vel tribulati &c. §. 1.
Quomodo resistendum sit tentationibus circa
fidem, iudicia temeraria, cogitationes blasphem-
as, dixi l. 1, à n. 551. Quomodo tentationi-
bus circa castitatem, dixi l. 3. p. 1. n. 914. *Re-*
media valde bona contra præsentem quam-
cunque tentationem suggerit Stoic. l. 2. à n. 169.
præcipua sunt, cogitare Deum iudicem sibi hic
esse præsentem, qui certissimè puniet: tentatio-
nem esse à dæmone, qui idem accusator erit;
jam agi, ut vel Deo vel dæmoni placeas, & utri-
voles placuisse, quando morieris? Si te sentias
velut imparem tentationi, recurre ad Deum
per preces, dicendo, domine, vim patior, respon-
de pro me: Domine adjuva me, saluum fac servum
tuum domine: Domine salva me, pereo: Egone pec-
cabo in conspectu tuo domine? non factam. Si nec
hoc juvet, sensum doloris fac tibi per morsum
linguæ vel pressionem carnis, cogitando, mo-
mentaneum est, quod delectat; æternum, quod cru-
ciat: muta situm corporis; fac aliquid aliud,
quod primò occurrit; converte phantasiam ad
quidvis primò obvium.

§. 2. Si pugnaveris cum tali tentatione, non 1907.
statim iudica te succubuisse, quamdiu enim mo-
lestiam attulit & optasti non habere, ei non
con-

*F. Vide fol.
1074*

consensisti: Monetque Gerson apud Rayn. in Her. Tom. 16. f. 1. pu. 8. n. 38. valde errare illos, qui censent se liberandos importunitate cogitationum fœdarum, blasphemarum, hereticalium aliarumque similibus, si semper eas confiteantur, cùm è contrà sic augeatur timor & magis infigatur tentatio, quæ oblivione ac contemptu meliùs fuisset dissipata.

1908. §. 3. S. Bonav. Opusc. cui titulus, *Remedium defectuum Religiosi*, c. ult. sic habet. *Si de prædestinatione aut præscientia Dei diabolus tibi aliquam tentationem immiserit, sic ei respondeas: quidquid sit de me, certum est te esse damnatum: si autem ego damnabor, & post hanc vitam Deum meum habere non debeo, habeo per totum tempus vitæ præsentis, & tantò ardentius, quantò brevius novero me habiturum. Et tu diabole, si tecum esse oportet, scias, quòd tandem in Dei servitio perseverabo corde, ore, opere, omni membro, omni momento, quamdiu possum. Simili modo procedit Gerson, quem refert Tann. in fine Tr. de Prædest. n. 10. In hac recogitatione, si fortè damnandus est, humiliatus dicit. *Iustus es Domine & rectum iudicium tuum. Non quòd damnationem eligat, absit, quia nec Deus hoc vult ipsum velle, sicut nec peccare nec desperare, dum viator est, dicit potius cum Job, Etiam si me occideris, tamen in te sperabo. Et conversus ad Dominum cum pio & humili affectu, scio inquit, æquissime iudex quoniam damnati in inferno te odiunt, te injustum, te inviduum, te crudelissimum judicant, te blasphemant, tibi sanctisque omnibus ore rabido maledicunt, scio, quòd illic constitutus (heu me miserum) sic agerem: at verò dum interim affectibus tam effervis & blasphemis careo, amo te, qui solus es amabilis, te justissimum, te amantissimum, te clementissimum dijudico, te col-*
laudo,*

laudo, tibi sanctisque omnibus tuis ore pio benedico, quidquid postremò de me futurum ordinaverit voluntas tua; credo & ore profiteor, quoniam nulla est iniquitas apud te, qui sanctus es in omnibus operibus tuis. Subdit n. 16. Quoniam ignotum est, quos vult inter homines Deus, & qualiter salvos fieri, operandum est bonum, relinquendo Deo judicia in futurum. Hic obiter notandum, non expedire, præsertim apud indoctos, loqui, minùs concionari de hoc mysterio, asserendo aliquos esse prædestinatos, alios à Deo reprobatos, uti monet S. Aug. De dono Persev. c. 22. sed si opus sit de prædestinatione loqui, sic esse loquendum, quòd omnes ex Dei gratia prædestinati esse censeamur.

§. 4. Quosdam fatigat hæc tentatio, an potius vellent hæc vel ista mala, aut etiam damnationem æternam subire, quàm hoc vel illud peccatum committere; & quia non videntur se plenè posse resolvere ad potius subeunda ista mala aut etiam damnationem, timent ne hoc ipso in peccatum consentiant. Gerson Tr. 8. super Magnificat partit. 3. huic tentationi sic obviat: Dicat, inquit, neutrum eligo, displicet peccatum, horreo incendium: nunc incendium non incumbit eligendum. Quòd si vehementius urgeatur aliquis eligere, quid ageret adveniente tali casu prout erat martyrium tempore Tyrannorum, respondeat se humilians sub Deo & S. Angelo ejus, dicatque, dominus non patiat me tentari supra id, quod possum, & si casus eveniret, qualem proponis, spero in Domini bonitate, quòd faceret cum tentatione proventum, ut possem sustinere, vel aliter quàm per peccatum evadere. Caveat igitur arroganter prædicere cum Petro, etiamsi oportuerit me mori tecum, non te negabo, dicat potius, imperfectum meum viderunt oculi tui, sis adju-

AB

1909.

adjutor in opportunitatibus, in tribulatione, aut in talem tentationem me non inducas. Itaque vult Gerson opus non esse alterutram partem positivè eligere, sed excludendam talem comparisonem saltem velut otiosam cogitationem, uti dixi n. 732.

1910. §. 5. Fatigat etiam quosdam tentatio, ut aspicere non audeant res aliquas, licet de se honestas, imò etiam Christum Crucifixum, & si aspiciant, dicunt in se concitari turpes motus aut imaginationes foedas, creduntque se in illa consentire. Non puto cedendum esse his timoribus, sed directè contrà faciendum, permitiendo quidquid inde nascitur, id enim est contra voluntatem, & plerumque nascitur propter illum ipsum nimium timorem. Quare tentatus directè aspiciat talia, aut faciat illa, quæ omitti vult ejusmodi stulta tentatio, alioquin nunquam vincet. & dæmon tandem eò adducet, ut ad omnia sic timeat, atque ita nec confiteri nec communicare audebit, timens ex his similes effectus, quos phantasia vel dæmon similiter causare poterit.

1911. §. 6. Motiva ac modos consolandi hominem tribulatum proponit fuse Lohm. de convers. Apost. p. 2. c. 3. ubi initio docet consolationem debere esse piam, ordinatam, suavem opportunam. Postmodum suggerit motiva speciatim consolandi eos, qui affliguntur, ob tristitiam animi, paupertatem, jacturam bonorum temporalium, detrimentum famæ vel honoris, mortem alicujus, persecutiones, graves tentationes. Ibidem c. 2. §. 9. proponit consolationem personæ interioris afflictæ, & speciatim contra Monialium tentationes, quæ præ-

præcipuè sunt , rædium ob solitudinem religiosam , desolationes internæ , averfio Superiorum , prolapsiones in peccata & defectus.

§. 7. Id. solatio esse debet quibuscunquo & 1912.
ex quacunque causa afflictis , quod afflictio ex amore nostrî immissa sit vel permiffa à Deo , eam dirigente in bonum nostrum : ac reipsa est maximum Dei beneficium , dummodo sciamus applicare nobis & bene uti. Certè tota doctrina Christi consistit in triplici amore , mortis sensuum , abjectionis , afflictationum. Et sicut anima corpori de se mortuo conjungitur , sic mens divina unitur animæ carenti vitâ naturæ & sensuum : item sicuti nemo adit vitam gloriosam , nisi mortuus vitâ naturali , ita nemo inquit vitam spiritualem , nisi defunctus vitâ sensuali , quod fit , si tribulationes patienter admittantur & animosè sustineantur. Si sua defuerit consolatio , sit mihi tua voluntas & justa probatio pro summo solatio , Tho. de Kempis L. 3. c. 16.

Q. 282. Quid observare debeat Confessarius hominis scrupulosi vel meticulosi. R. §. 1. Conscientiæ scrupulosa malum curandique difficultas iis , qui scrupulos experti sunt , tam est evidens , ut ejus meminisse neesse non sit : illis verò , qui nunquam ita afflictifuerunt , tam insolens , ut vix credibilis appareat. Sanè carnis ficina est intolerabilis , amaror vitæ spiritualis , insigne profectûs impedimentum , tinea actionum , corporis & potentiarum flagellum , tristitiæ & perturbationis barathrum , cordis ac animi tabes , sæpe tam fera , ut dicitur à morte infelicior censeatur & ad desperationem usque adducere possit , Schorrer Theol. ascet. p. 3. l. 2. c. 6. n. 4. ideoque debet Confessarius erga sic afflictos esse summè patiens & blandus.

§. 2. Quæ sint causæ scrupulorum , an hi sint 1914
uti-

utiles, quomodo dignoscendi, quid in genere observandum sit circa directionem scrupulorum, dixi l. 1. à n. 512. Et à n. 541. quomodo procedendum sit cum scrupuloso circa peccata præterita & eorum confessiones, possuntque etiam videri dicta hæc à n. 611. 1221. Quomodo procedendum sit cum illo, qui timet, ne variis tentationibus internis consentiat, dixi l. 1. à n. 545. Et à n. 556. quomodo cum illo, qui semper timet, ne cum dubio operetur. Quomodo verò procedendum sit cum scrupuloso circa Horas Canonicas, dixi l. 4. à n. 1350. Quomodo cum scrupuloso circa Missam legendam, dixi hæc à n. 160. Nec jam occurrit aliquid ad ista addendum.

1915. Q. 283. Quid observandum sit Confessario illius, qui deliberat de re aliqua, & præcipue de statu vitæ eligendo. R. Proponat & explicet ei sequentia, quæ potissimum desumpsi ex libello Exercitiorum S. P. N. Ignatii.

§. 1. Electionem vitæ fundamentum pono, inquit, S. Greg. Naz. orat. 23. ex quo bene aut male nobiscum agatur: nam æternitas pender à morte, mors à vita, vita ab electione: unde hoc opus gravissimi momenti est, in quo agitur de negotio omnium maximo, quod est æterna salus propriæ animæ. Et quid proderit etiam per centum annos aliter vixisse vel egisse, quàm volles te fecisse in morte & æternitate?

1916. §. 2. Profundè intelligendum est, 1. finem omnis hominis & omnium actionum humanarum esse, in hac vita servire Deo secundum sanctissimum ejus beneplacitum, & in altera vita, æternam salvam. 2. Ad eum finem assequendum datæ esse nobis omnes creaturas ipsasque etiam potentias

rentias animæ & corporis veluti media necessaria & opportuna, dummodo eis utamur, uti Deus vult nos eis uti. 3. Certas à Deo actiones à nobis requiri, certum vivendi modum & statum, in quo nobis speciales gratias dabit ad finem certò assequendum, non daturus, si culpâ nostrâ tales actiones vel statum illum neglexerimus, quamvis negaturus non sit sufficientem gratiam, cum qua damnantur, quicunque damnantur.

§. 3. Difficile est eligere vel agnoscere, quid à nobis fieri velit Deus, & quæ media nobis ordinaverit, nescimus enim, an nobis magis profuturae sint divitiæ quàm paupertas, an honores magis quàm contemptus, an hic potius status quàm ille, hæc potius actio quàm ista: & tamen omnis error in hoc negotio damnosus est & valde periculosus: hinc sequitur 1. quantum est ex parte nostra, nos debere esse in omnimoda indifferentia & æquilibrio ad omnes vias, officia & actiones aggrediendas, & ad usum omnium creaturarum, nec plus propendere debere ad hanc quàm ad illam partem, sed debere exquirere & expectare Dei voluntatem ac nutum, sicuti servus Domini, aut instrumentum aliquod expectat motum manus se moventis, ita ut non potius velimus hoc quàm illud, nisi secundum Dei voluntatem, quam quærimus cognoscere. Et hæc indifferentia sive æquilibrium tanti momenti est, ut quamdiu illam non habet aliquis, nō sit dispositus ad deliberandum vel eligendum. Sequitur 2. si quis perfectus esse velit, non tantum indifferentem esse debere, sed etiam magis propendere ad id, per quod finis illi suus & salus

æterna potest perfectius & securius obtineri. Licet in se difficilius esset, quia hoc Deo magis placitum est, & rectæ etiam rationi conformius, meliusque ad finem ducit.

1918. §. 4. Aliæ dispositiones ad electionem faciendam sunt, 1. animum huic rei totum & seriò intendere, cæteris omnibus negotiis tantisper sepositis. 2. Animum habere pacatum & tranquillum: tum autem erit pacatus, si nullis agitated variis spiritibus vires naturales suas liberè exercent. 3. Nullas admittere rationes, quæ non sint è cœlo, seu quæ sapiant carnem & sanguinem, aut recidant ad humanum aut terrenum aliquid, sed omnia debent manare ex uno illo principio, quod est, *desiderium gloriæ Dei & salutis suæ æternæ*, quem sincerum animum si habuerit electurus, fiduciam certam potest habere, quòd Deus non finet eum decipi, qui cum sæpissime se offerat non querentibus vel petentibus, se non subtrahet homini eum in toto corde & veritate imploranti. 4. Maximè cavendum, ne potiùs concludat de mediis quàm de fine, unde malè fieret, si priùs decerneret, v. g. sibi comparare Beneficium ecclesiasticum, & tum postea vellet querere perfectè servire Deo: Itaque qui vult bene deliberare & eligere, debet totum se offerre Deo, & solùm conjicere oculos in finem suum ultimum, ac tum deliberare an his vel illis mediis uti debeat necne ad illum finem assequendum.

1919. §. 5. Finis ultimus semper spectandus & regula in omnibus eligendis est hæc, *Dei honor & obsequium, nostraque æterna salus*, ita ut quicquid nobis magis deserviet ad hunc finem nobis eligendum sit, quod minùs eò conducet, id non sit eligendum.

§. 6. Tres sunt modi eligendi & agnoscen-
 di Dei voluntatem circa se, *Primus* est, si divina
 virtus voluntatem nostram sic impellat, ut sine
 mora & indubitanter sequatur impulsione
 divinam, sicut legimus Paulo & Matthæo acci-
 disse vocante Christo. *Secundus* est, si in oratio-
 ne vel extra illam, voluntas Dei satis clarè
 cognoscatur, eò quòd internè quasi sentiatur &
 innotescat tempore consolationis, discernique
 possit esse à Deo hanc motionem ad tale quid
 faciendum. *Tertius* est, si quis animo tranquillo
 consideraverit finem, ad quem à Deo conditus
 est, & discussis hinc inde rationibus mediisque
 ad talem finem assequendum opportuniori-
 bus, elegerit hoc, per quod se putat commo-
 diùs securiùsque perventurum ad eum finem
 suum. *Primus modus* planè extraordinarius est,
 nec à Deo petendus aut exspectandus. *Secun-
 dus modus* adhiberi potest, si nempe homo sine
 ulla ratiocinatione aut discursu circa rem deli-
 berandam adhibito, post orationem statuat se
 in conspectu Dei cum resignatione & desiderio
 cognoscendi divinam voluntatem, proponat-
 que menti suæ rem, de qua deliberat, ac pau-
 lum inhæreat defixo in Deum animo, & obser-
 vet, an sentiat in anima sua inclinationem ad
 hoc vel illud, an experiatur circa hoc vel illud
 consolationem & veluti quandam acquiescen-
 tiam, an è contrà desolationem & veluti fugam
 seu repugnantiam internâ. Et hi motus postea
 Directori proponendi erunt, ab eoque exami-
 nandi juxta regulas discretionis spirituum. Sæ-
 pius autem usurpari debet hic modus, & viden-
 dum, an perseverent istæ motiones, tendantque
 semper in Deum & non incipiant se inflectere

ad aliquid terrenum : quod si fiat , aut contrariæ vel dubiæ motiones quandoque succedant , explicet eas Directori , qui discernet , quænam sint bonæ vel malæ. *Tertius modus*, in quo intellectus voluntatem adducit ad eligendum longè securior & firmior est, debetque semper adhiberi ab omnibus, nam rari primo modo vocantur, secundo autem non poterunt tuto vari omnes quia non omnes sentiunt istas consolationes, & sæpe sentiunt illas jam in hanc jam in illam partem, præterea difficile est discernere, an hæc consolationes & motus à Deo sint & an non insinuet se amor proprius vel alius inordinatus affectus, unde debet secundum tertium modum per viam rationis & intellectus ab omnibus institui electio.

1921. §. 7. Duplici modo potest institui hæc electio per viam intellectus, *Prior modus* est, 1. præmissâ oratione, quâ Dei lumen implorabo proferam in medium rem deliberandam & officium, sitne acceptandum an rejiciendum. 2. Adducto ante oculos creationis meæ finis qui est *Dei obsequium & mea salus*, in neutram declinabo partem, sed velut in medio æquilibrium subsistam, parato interim animo, ut in eam partem totus ferar, quam novero divinæ gloriæ & salutis meæ fore aptiorem. 3. Obsecrabo Dei clementiam, ut dignetur mentem instrueret & impellere voluntatem, quocumque potius mihi tendendum sit. 4. Perpendam quantum commoda ad finem meum assequendum procedent ex tali officio, & quænam ex eodem incommoda ac pericula impendeant : præterea quænam non admissio illo officio tam commoda quam incommoda possim expectare, & hæc præ-

præmissis ratiocinabor in utramque partem, comparando commoda & incommoda, ac juxta ipsius rationis dictamen seposito omni carnis appetitu eligam hoc vel illud. 6. Electionem factam, in oratione offeram Deo, perfectè demum, si ei placet, recipiendam & stabiliendam. In hac oratione observabo, quomodo sim affectus, & quos motus sentiam, referamque Directori, ut eos mecum discernat, & declaret, an electionem bene instituerim necne.

§. 8. Posterior modus bene eligendi per 1922.
viam intellectûs est, 1. præmissâ de more oratione, quâ Dei lumen imploratur, excutiam fundum cordis mei, & videbo, an affectus omnis, quem habeo ad hanc rem vel illam, proficiscatur ex amore & intuitu solius Dei, an verò fortasse ex aliqua causa naturali vel occulto amore meî & desiderio commoditatis, honoris aut boni temporalis. Si in meipso persentiscam, quòd solo intuitu Dei & salutis meæ ducar ad hoc potius, quàm ad alia, signum est velle Deum, ut hoc eligam & non alia, nam omnis affectus, qui purè ad Deum tendit, ex Dei bonitate cœlitus infunditur. 2. Considerabo, si quis mihi vir amicissimus, cui omnem perfectionem optarem, occurreret dubius super electione hujusmodi, quidnam ego illi decernendû maxime essem consulturus: quo animo adverso agendum & mihi ducam, uti suaderem alteri. 3. Mecum insuper reputabo, si mors ingrueret, quem me mallet observasse modum in præsentî deliberatione: juxta hunc igitur eligendum nunc esse faciliè intelligam. 4. Prospiciam, quando pro tribunali sistar judicandus, quo me consilio hac in re usum esse

vellem, quo agnito nunc utar, ut eo tempore magis sim securus. His perpensis concludam electionem, & uti ante offeram Deo comprobendam.

1923. §. 9. Qui deliberat de statu vitæ ineundo, scire debet tres in genere esse status, *secularis, ecclesiasticum, religiosum*, ad quorum unum Deus unumquemque vocat, & non omnes ad eundem, quia Deus est sicuti magnus Paterfamilias, qui vult unum sibi servire in hoc, alium in alio officio, unum domi, alium foris &c. Hi generales status subdividuntur in particulares, nam *secularis* est vel Matrimonii vel Coelibatus, & in utroque aliqui sunt mercatores, juristæ, medici, opifices, milites &c. *Ecclesiasticus* est vel cum cura animarum, uti Parochi, vel sine illa cura, uti Canonici, Vicarii, Sacerdotes super patrimonio suo ordinati &c. *Religiosus* est vel illorum, qui contemplationi & sibi solis serviunt, uti Carthusiani; vel aliorum, qui in actione externa occupantur, uti Religiosi bello ad dicti pro Ecclesia; vel aliorum, qui mixtam ex utroque vitam habent, & non tantum sibi sed etiam proximo quoad spiritualia serviunt, uti Carmelitæ, Augustiniani, Franciscani, Dominicani, Jesuitæ &c. Quisque debet se primò resolvere ad statum in genere, postea ad statum in particulari, & denique ad statum in individuo.

1924. §. 10. Singuli isti status afferunt sua commoda in ordine ad salutem consequendam. *Secularis*, per eleemosynas, per piam educationem prolium, per bona exempla apud domesticos, per administrationem justitiæ, defensionem patriæ &c. *Ecclesiasticus*, per frequentationem

tionem chori, per decantationem divinarum laudum, per administrationem Sacramentorum, per occupationem ferme continuam in cultu divino, per occasionem benefaciendi pauperibus amicis & aliis &c. *Religiosus*, per observationem votorum substantialium, per separationem à rebus mundanis, per meditationes & alia pia exercitia, quæ regula præscribit, per vigilem curam Superiorum, per bona exempla Confratrum &c. E contra etiam singuli illi status habent sua incommoda, eò quòd afferant occasionem & pericula peccandi, *Secularis*, per injustitiam, avaritiam, discordias in conjugio, exempla mala corrupti sæculi, bella, lites, persecutiones invidorum &c. *Ecclesiasticus*, per nimiam libertatem, conversationes periculosas, abundantiam eorum, quæ sunt illicita peccandi &c. *Religiosus*, per tentationes, quæ aliquando causantur, ob solitudinem, indiscretionem Superiorum, immortificationem Fratrum, cum quibus agendum est &c.

§. 11. Ut deliberans eligat, non debet ad hoc præcisè attendere, quis status sit in se perfectior, alioqui omnes deberent fieri Religiosi, sed attendere debet, quis status respectivè ad se sit melior, id est, quis status futurus sit magis accommodatus, ut ipse melius serviat Deo in hac vita, & in altera securius salvetur, consideratis omnibus, tam quæ in ipso deliberante sunt bonæ vel malæ, uti sunt bonæ vel malæ inclinationes naturales, boni vel mali mores aut habitus; quàm quæ in ipsis statibus sunt, & possent concurrere ad promovendam in ipso virtutem vel vitia. Et quia multi hoc non considerant, malè eligunt, licèt fiant Religiosi, qui si in sæ-

1925.

culo mansissent, fuissent salvati, nunc damnantur, quia eligunt statum respectivè ad se non convenientem, & in quo propter naturam ineptam vel habitus pravos non observabunt illa, quæ in tali statu sunt observanda.

1926. §. 12. Nemo deliberare debet de eo statu, in quo non putat se cum ordinaria Dei gratia posse vitare peccata mortalia: hinc qui non putat se posse hæc vitare in statu sæculari, deliberare debet de solo statu ecclesiastico & religioso: qui non putat se in statu ecclesiastico posse esse castum & sobrium, de hoc statu deliberare non debet, cum hic status det maximas occasiones ad peccata in istis materiis: similiter qui non putat se posse castè vivere, deliberare non debet de statu religioso. Et deceptio magna est, si cogitet, *emendabo hoc vel illud vitium, si fuero ecclesiasticus vel Religiosus*, nam per emendationem aliquam præsentem prius probare deberet, an spes sit, quòd aliquando plene emendaturus sit.

1927. §. 13. Inchoaturus deliberationem de se Orationi, dicens cum Paulo, *Domine, quid mihi vis facere?* & cum Salomone, *Da mihi sedulum tuatum assidricem sapientiam, ut sciam, quid acceptum sit apud te &c.* Post orationem, sic discurrat secum. *Ad illum statum Deus me vocat, in quo omnibus consideratis, quæ in me & in istis statibus sunt, ego potero melius servire Deo & securius salvari, atqui consideratis omnibus, quæ in me & in istis statibus sunt, ego potero melius servire Deo & securius salvari in hoc statu, v. g. sæculari, quàm in aliis, ergo Deus me vocat ad statum sæcularem.* Major propositio constat ex dictis. In sola minore est difficultas, unde iterum sic discurrat. *In illo statu potero*

ero, omnibus consideratis, Deo melius servire & securius salvari, in quo statu potero facilius vitare omnia peccata mortalia, hoc enim faciendo servantur præcepta Dei, & obtinetur salus, atqui potero in statu seculari facilius quàm in aliis vitare omnia peccata mortalia, ergo. In minore iterum est difficultas, pro qua imprimis consideret ex parte sua, ad quæ peccata sit pronior, & à quibus maximè peccatis haberet sibi timere, si esset in statu seculari. Deinde etiam consideret reliquos status, & videat, quis illorum sit magis remoturus ab occasionibus illorum peccatorum, & allaturus plura auxilia ad vitanda illa peccata. His consideratis & inter se comparatis facile dignoscet, in quo illorum statuum facilius sit vitaturus peccata mortalia, & consequenter quis status respectivè ad ipsum sit melior ac eligendus. Quòd si id necdum satis discernat, consulat Confessarium, cui nota est conscientia sua, & auditâ ejus instructione certò id cognoscere poterit.

§. 14. Sic agnitâ per intellectum Dei voluntate, ex hac faciet electionem, quam offeret Deo, maximè post Communionem, pergens dicere, loquere Domine, quia audit servus tuus 1. Reg. 3. v. 10. & quasi exspectans Dei motionem, simul advertat, an etiam sua voluntas eò propendeat, & ex quibus motivis, si enim accedat propensio nostræ voluntatis ex motivis supernaturalibus, tantò certior erit Dei vocatio: si autem voluntas nostra refugiat, attendendum, ob quæ motiva, & siquidem naturalia sint, an proveniant à carne aut sanguine, reflectant ad commoditates corporis, honorem proprium, &c., non attentâ hac voluntatis reluctantiâ

permanendum est in electione concepta, quia ordinaria & sufficientissima certitudo vocationis divinæ est, quam concludit recta ratio, cujus dictamen homini à Deo datum est, ut sit regula actionum & deliberationum omnium, ubi è contrà propensio voluntatis fallax est, cum natura corrupta nimium propendeat ad suas commoditates. Si autem motiva, cur voluntas reluctetur, videantur rationabilia & supernaturalia, repetenda est series deliberationis, & videndum, an fortè alicubi sit erratum, & tum maximè consulendus Director sive Confessarius, ut deliberationis modum examine ac discernat, uter spiritus aut inclinatio sit rectæ rationi & Dei voluntati conformis: Ecclesiastic. c. 32. v. 24. monet, *Fili sine consilio nihil facias, & post factum non pœnitebis*: attamen hic neminem consule, nisi quem advertas indifferenter esse & tantùm salutem animæ tuæ querere.

1929. §. 15. Pro illis specialiter, qui se resolvunt ad statum religiosum in genere, ut possint se resolvere in particulari ad certum Ordinem & in individuo ad certum Monasterium, observanda sunt seqq. 1. De illo tantùm statu religioso & Monasterio deliberare debet, in quo vigeant disciplina, pax, concordia, mutua charitas. 2. Inutile est examinare, quis inter Ordines religiosos sit de se perfectior, quod Monasterium sit magis celebre &c. hoc examinare debet quisque, quis Ordo & quod Monasterium respectivè ad se sit futurum melius, secundùm dicta n. 1925. ille enim Ordo (idem est de Monasterio) erit ipsi melior, & consequenter ille est, ad quem à Deo vocatur, in quo ipse poterit magis promoverè Dei gloriam, plus obsequii præ-

præstare Deo, & ita perfectiùs operari salutem suam: hoc autem resciet, considerando, partim quæ in se sunt talenta naturæ & gratiæ, partim quæ in singulis Ordinibus sunt media & modi secundùm ista talenta pro Dei gloria & obsequio ac consequenter pro obtinenda salute sua bene operandi, sicque poterit se reddere certum de Dei vocatione, ac secundùm supra-dicta eligere.

§. 16. Qui ita conclusit in electo statu servire Deo & salutis suæ, instanter roget Deum pro constantia, jam enim maximè conabitur dæmon per se vel alios bonum propositum evertere: Ecclesiasti. c. 2. v. 1. dicitur, *Fili accedens ad servitum Dei sta in iustitiâ & timore & præpara animam tuam ad tentationem.* 1930.

§. 17. Quod electum est, mandandum executioni, quamprimum fieri potest, nunc enim recens est Dei motio & auxilium fortius: & si aliquando, cur non jam? Si non jam, fortè nunquam. Christus Luc. 9. vocavit duos adulescentes, unus dixit, *Domine permittite mihi primum ire & sepelire patrem meum*: alter dixit, *sequar te Domine, sed permittite mihi primum renunciare his, qui domi sunt*: uterque, quia non est statim securus Christum, derelictus est & amisit vocationis gratiam. *Nescit tarda molimina Spiritus S. gratia, S. Ambr.* Si tamen causa sit expectandi, aut quod conclusum est, non possis statim executioni mandare, cave interim peccata, ne gratiam vocationis tuæ perdas, experientia enim certa docuit sæpe per unicum mortale sic immutatum esse animum, ut ipsimet nescirent, cur & quomodo ita immutati essent, quia nempe deseruerat eos ista specialis Dei gratia. Illis,
qui

qui statuerunt inire statum Matrimonii, specialiter inculcandum, imprimis ut interea casti maneant, alioqui, forsan etiam ex Dei poena, carituros gaudio prolium. Deinde ut postea bonâ intentione & constituti in gratia statum illum ineanant, alioqui carituros benedictione. Demum suadendum, ut post sponsalia plenè constituta non diu differant Matrimonium, quia intermedium illud tempus plurimorum peccatorum periculis obnoxium est.

1931.

§. 18. Pius Asceta suggerit hæc axiomata, quæ deliberans præ oculis habere debet: 1. Præ omnibus obsequendum inspiranti Deo: Jobi 9. dicitur, *quis vestitit ei & pacem habuit?* 2. Inspirat Deus, quæ magis sunt secundum voluntatem ejus. 3. *Voluntas Dei est sanctificatio nostra & salus*, 1. ad Thess. 4. non qualiscunque, sed certior, sed abundantior. 4. *Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur*, Matth. 16. *Quid proderit in hac brevi vita delectari, honorari, si cruciari & probris affici æternum oporteat?* 5. *Fac ea, quæ moriens facta fuisse voles.* 6. Considerandum Dei judicium, & nihili faciendum, quid quid obmurmurent homines: Nonne bene tecum agitur, si aliis displicens placeas Deo? quid multi avari, dummodo vilis pecuniæ aliquid lucrifaciant, contemnunt omnia humana dicteria. 7. *Ad æterna creatus es: nunquid non magnum status æternus?* 8. *Regnum cælorum vim patitur & violenti rapiunt illud*, Matth. 11. 9. Perfectius id putandum, quod magis ex virtute est: hoc magis est ex virtute, quod magis rationi, & corruptæ naturæ minùs conforme est. 10. *Quærendum, ubi securius & majori cum gloria salvabor:*

Quis

Quis viator eligit viam periculosam aut luto-
sam, si videat securiorem & mundam? 11.
Unam tantum animam habes: hac salvatâ sal-
va sunt omnia: hac damnatâ perdita sunt
omnia.

Q. 284. *Quid denique adhuc notandum sit circa* 1932.

prudentiam Confessarii. R2. Instructiones, quas
S. Xaverius dabat Missionariis Apostolicis, eti-
am Confessariis serviunt pro sua & pœnitenti-
um directione: in hunc autem sensum dice-
bat. 1. Autoritas est quidem necessaria acce-
denti ad munus Apostolicum, sed hæc Dei do-
num est, quam si quis quærat præterquam ad-
juvante virtute funditus perdet, nec permittet
Deus, ut constanter habeat, ne sic vilia fiant ho-
minibus cœlestia dona. 2. Studiosè quæsitâ fa-
miliaritas displicet, nimia confidentia nocet, af-
sumpta gravitas suspicionem præbet arrogan-
tiæ exigentis reverentiam: nil affectatum sit in
verbis, gestibus, actionibus tuis: malis dici sin-
cerus quàm politicus: si dissimulatione quan-
doque opus est, simulationem cave: pro aliis
in benigniorem semper partem inclina. 3. Con-
versatio semper ædificet: discipulorum Chri-
sti est, magistri sui doctrinam non tam tueri
verbo quàm exprimere vitâ: Induimus Chri-
stum, plus agere debet & valere in nobis Chri-
stus, quàm dæmon in energumeno. 4. Non
quære vanè placere homini, sed nec gratis velis
quemquam offendere: parvus sine offensione
fructus præferendus est majori cum minima
offensione conjuncto. 5. Pravos alicujus mo-
res emendaturus, non priùs manum admove-
bis, quàm intimos ejus motus constitutionem-
que perspexeris: & quod alicui vis persuadere,
illum

illum ipsum consule de eo, quod suades, quid ipse suaturus esset alteri? 6. Communi more age, si non scias hunc esse malum: melius est errare cum multis quam velle solum sapere. 7. Nil sponde, quod certo præstare non possis: Si non est causa dicendi aliquid, hoc ipso est causa non dicendi. Non plùs asserere, quam sit necesse. Non facillè utere superlativis, & potius minùs quam plùs proferendum, nisi ubi honorandus est alter, præstat enim in honore excedere quam deficere. 8. Non da præcepta vel instructiones, nisi rogeris, vel opportuna charitas aut necessitas suadeat. 9. Veritas jocosa sæpe plùs ferit & minùs offendit. 10. Sapienter etiam dixit *Ludov. Granat.* 1. 2. Ducis pecc. p. 2. *Quatuor novercæ veræ prudentiæ evitentur, quæ sunt precipitatio, affectus, pertinacia, vana ineptia: precipitatio namque non deliberat, affectus excæcat, pertinacia bonis consiliis portam occludit, vana ineptia, quamcumque deliberationem ingreditur, eam sine fructu dissolvit. Extrema fugiamus, virtus enim & veritas medium tenent: nunquam igitur omnia simul sunt reprehendenda, nunquam omnia simul probanda, nunquam omnia negare, nunquam omnia credere, nunquam omnia non credere debemus: nunquam ob delictum paucorum damnandi multi, nunquam ob sanctitatem aliquorum omnes justificandi sunt.*

Denique ad veram prudentiam Confessarii spectat cognoscere & tam respectu sui quam aliorum in praxi rejicere pseudo-prudentiæ principia, qualia sunt, 1. Aliquando tempori credendum & dissimulandum, licet Dei honor vel propria aut aliena perfectio retardetur; postea id compensari posse. 2. Homines jam non esse capaces tantæ perfectionis, uti olim:

imò

imò nec antiquos semper ita fuisse scrupulosos in parvis. 3. Eos esse singulares, qui pœnitentias aliaque agunt plura, quàm Deus & Ecclesia præscribat. 4. Habendam esse rationem sui honoris, licèt hoc non exigat majus Dei obsequium. 5. Existimare aliquid sibi perire, si te huic vel illi submittas, ei cedas, ab illo quid patiaris, peius illo habearis, is præ te honoretur. 6. Conandum, ut omnibus placeas, nemini displiceas, unde fit, ut licentiùs cum aliis agas, in jocos & exteriora te effundas, parum de internis sollicitus. 7. Officium erga proximum ita exactè peragendum, ut semper inde lauderis ac honoreris, licèt, quæ propriæ sunt perfectionis, negligas. 8. Valetudinis habendam esse rationem, corpus indulgentiùs tractandum, quærendas occasiones illud bene habendi, ut diu nos servitio Dei & proximi conservemus. 9. Ipse tam prudens & exercitatus es, ut teipsum regere possis, nec aliorum consilio vel directione indigeas &c.

C A P U T III.

1933. 1

De adjunctis Pœnitentia.

D U B I U M I.

Quid sit sigillum Confessionis & qui ad illud teneantur.

Resp. I. Sigillum hoc est obligatio juris divini strictissima in omni casu, etiam quo integri regni salus periclitaretur, ad tacendum, etiam post mortem pœnitentis, dicta in confessione [id est, in ordine ad absolutionem] sacra-